

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning

Gadefortegnelse

John W. Oldam

Hotel- og restaurationsbeskrivelse 1-220

**TRÆK AF HOTEL-,PENSIONATS- OG
RESTAURATIONSLEVET I ÅRHUS 1921-41**

Register over navnene på betjente 249-260

SUPPLEMENT 1900-20 OG 1942-

Rettelseslister til registre I 261

Kort 1899 med virksomhedsoversigt 262-264

INDLEDNING

Karved er udvidelse af det i 1993 afleverede om restaurationer og hoteller i Århus 1921-41. Det er nu færdigt tilbage til ca. 1899/1900 med visse undtagelser, ligesom der er sket en vis fremskrivning længere op i 1940'erne.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Der er dog sket en vis indskrænkning i omfanget. Afsluttet på pensumet er ikke berørt, det ville overstige mine kræfter. Det samme gælder de statistiske analyser om priser og lemminger. Endelig er de mere tekniske ting herunder skovrestauranternes udeladt.

Indledning

Oprindelig havde jeg besluttet kun at udfærdige et tillæg, men flere forslag holdt ved om planen blev opgivet. Den "sceners" tidsalder er

Gadefortegnelse

derfor skrevet på en vis rettelser af fejl i det tidligere afleverede.

Hotel- og restaurationsbeskrivelse

1-220

Udvalgte materiale er hovedsageligt de 3 Århusvise, byrådsforhandlinger og de relevante begreber.

Register over beværtere 1900-42

221-248

er gennemgået og henvisninger er gjort så vidt muligt. Der er ikke

Register over navngivne beværtninger

249-260

transkriberet, de ville være for omfattende, og

Rettelseslister til registre

261

Jeg har ikke ønsket at lave et nyt apparat, så de gamle

Kort 1899 med virksomhedsoversigt

262-264

oplysninger er hyppigt tilføjet med kuglepens. Forhåbentlig

Det ville blive alt for omstændeligt at omskrive det arkivmateriale. Når

og det fremtræder i kopi, har det sin rolle i, at jeg betjener en "oldmodig"

skrivemaskine. Jeg kan simpelthen ikke styre de moderne apparater. Tegningerne er også ukorrekt. Eventuelle citater, og den er der mange af, fremtræder med den for 1940'erne gældende. Jeg er ganske klar over, at denne "dokumentation" (et mærkeligt ord) ikke kan offentliggøres i den foreliggende udvikelse men kan fortløbende fungere som et slags opslagsværk.

John W. Oldani

INDLEDNING

Hermed en udvidelse af det i 1993 afleverede om restaurationer og hoteller i Århus 1921-41. Det er nu ført tilbage til ca. 1899/1900 med visse undtagelser, ligesom der er sket en vis fremføring længere op i 1940'erne.

Der er dog sket en vis indskrænkning i omfanget. Afsnittet om pensionater er ikke berørt, det ville overstige mine kræfter. Det samme gælder de statistiske analyser om priser og lønninger. Endelig er de mere kendte finere steder, herunder skovrestauranterne udeladt.

Oprindeligt havde jeg besluttet kun at udfærdige et tillæg, men flere forhold medførte at denne plan blev opgivet. Den "senere" tidsalder er derfor skrevet påny med visse rettelser af fejl i det tidligere afleverede.

Kildematerialet er hovedsageligt de 3 Århusaviser, byrådsforhandlingerne og de i lokalsamlingen eksisterende relevante bøger. Billedsamlingen er gennemgået og henvisninger er gjort så vidt mulig herom. Der er ikke igen-søgte til utrykte arkivalier. Det ville være altfor omfattende, og sporene fra den tidligere undersøgelse at stoffet fra La. Vibog ækræmmer. Det har jeg redegjort for tidligere.

Jeg har ikke orket at lave noget noteapparat, så henvisningerne står fremdeles inde i teksten. Der er andre "uregelmæssigheder". Nytilkomne oplysninger er hyppigt tilføjet med kuglepen. Forhåbentlig læselige. Det ville blive alt for omstændeligt at omskrive det maskinskrevne. Når noget fremtræder i kopi, har det sin rod i, at jeg betjener en "oldnordisk" skrivemaskine. Jeg kan simpelthen ikke styre de moderne apparater.

Retsskrivningen er også ukorrekt. Egentlige citater, og dem er der mange af, fremtræder med den før 1948 gældende.

Jeg er ganske klar over, at denne "dokumentation" (et mærkeligt ord) ikke kan offentliggøres i den foreliggende skikkelse men kan forhåbenlig fungere som et slags opslagsværk.

John W. Oldam

Gadefortegnelse

Mejlgade.....s. 1.
 Kystvej.....s. 14.
 Studsgade.....s. 17.
 Paradisgade.....s. 24.
 Nørrebrogade.....s. 24.
 Knudrisgade.....s. 25
 Skovvej.....s. 26.
 Høegh Guldbergsgade.....s. 30.
 Nørregade.....s. 34.
 Nørreallé.....s. 37.
 Guldsmedgade.....s. 40.
 Volden.....s. 45.
 (Herunder Borgporten).
 Badstuegade.....s. 48.
 Graven.....s. 49.
 Rosensgade.....s. 50.
 Lille Torv.....s. 52.
 Klostersgade.....s. 54.
 Tangen.....s. 55.
 Store Torv.....s. 57.
 Sjællandsgade.....s. 59.
 Vestergade.....s. 59.
 (Herunder Vesterport før 1910).
 Vesterport efter 1910.....s. 69.
 Vesterbrogade.....s. 71.
 Marstrandsgade.....s. 72.
 Frederiksgade.....s. 73.
 Sct. Clemensstræde.....s. 84.
 Sct. Clemens Torv.....s. 85.
 Østergade.....s. 88.
 Bispegade, Hotel "Cimbria".....s. 92.
 Domkirkeplads, "Rozzis Café".....s. 93.
 Kannikegade.....s. 94.
 Ågade, senere Åboulevarden.....s. 99.
 Fiskergade.....s. 103.
 Fiskergyde.....s. 104.
 Søndergade.....s. 106.
 Sønderallé.....s. 112.
 Ryesgade.....s. 117.
 Rosenkrantzgade.....s. 130.

Banegårdsgade.....	s. 132.
Parkallé.....	s. 140.
Banegårdsplads.....	s. 142.
Ny Banegårdsgade.....	s. 143.
M. P. Bruunsgade.....	s. 144.
Sct. Pauls Kirkeplads.....	s. 151.
Frederiks Allé.....	s. 152.
Hallsvej.....	s. 156.
Jægergårdsgade.....	s. 156.
Ole Rømersgade.....	s. 163.
Lundingsgade.....	s. 163.
Trøjborgvej.....	s. 163.
Niels Juelsgade.....	s. 164.
Niels Ebbesensvej.....	s. 165.
Østbanegården.....	s. 165.
Strandvejen.....	s. 165.
Skolebakken.....	s. 167.
Skolegyde.....	s. 169.
Skolegade.....	s. 170.
Revet.....	s. 185.
Havnegade.....	s. 187.
Mindegade.....	s. 193.
Dynkarken.....	s. 206.
Fredensgade og Fredenstov.....	s. 218.
Spanien.....	s. 216.
Teatercaféen.....	s. 217.
<i>Blevard og Værkhusliste</i>	

Note: Hos E. Korr Johansen; "Kampen mod Spritten". Århus årbog 1978, s. 132-140, fortælles at der 1900 var ca. 175 værkhuse i Århus, i 1930 ca. 120. Det stemmer også med mine optællinger fra Vejviseren. Se Lidl. afør.

Mejlgade 1899-1941

Der er skrevet meget om den gade allerede. Oprindelsen til navnet er uklart men det gælder ikke den alene. I 1850'erne blev den benævnt Middelgade, men det gør ikke sagen lettere. Der kan næppe henvises til, at den i en meget fjern fortid skulle have befundet sig midt i byen, og at havet skulle have ædt en del land væk øst for den. Selv de ældste kort vidner ikke om sligt. Andre har sagt, at gaden var en "mellemevej" mellem 2 punkter, men også den hypotese er vanskelig at bevise.

Det får nu være. Fremgangsmåden her afviger fra den tidligere. Det er fundet for uoverskueligt at tage en gadeside ad gangen. Der går i stedet rent "nummæssigt" frem.

Nr. 2, Café "Aftenly".

Det første "mødested" er, eller rettere var, tidligere nr. 2. Denne bygning havde tidligere været en del af Kathedralskolen. Midt i 1800-tallet overgik den til privat eje, og der blev indrettet en kælderbeværtning i den, en såkaldt "Ølhalle". Se P. J. & N. I., s. 31, hvorefter det skal have været i 1859.

Restauratørerne eller gæstgiverne skiftede ret hyppigt. Fra vor tids begyndelse Chr. Kjærgaard, J. Christensen, O. C. Jensen, P. Petersen og J. P. Mikkelsen. Ingen af disse ejede selve ejendommen. Det var lejlighedsvis ikke helt så let at få kælderrummet lejet ud. Herom vidner en annonce Å. St. 12/5 1900: "Kælderlejligheden i min eiendom, Mejlgade 2, bliver ledig til Oktober Flyttedag. Kan lejes til Restauration, som den for Tiden benyttes til, eller til Vinkælder-Forretning (Bodega). Chr. Grauer". Chr. Grauer var en dengang velkendt øjenlæge.

Et navn på selve beværtningen ses først sst. 12/4 1904 og 1/3 1905, hvor der annonceres efter en fiks restaurationspige (Servetrice) til Café "Aftenly", Mejlgade 2.

22/2 og 8/3 1906 blev kælderen igen annonceret til leje sst. fra April flyttedag. Øjenlæge Grauer var stadig ejer af nr. 2, men noget kunne tyde på, at han ingen særlig kontakt havde med lejlighedens tilstand.

12/1 1912 var det slut. Sundhedskommissionen erklærede den for totalt usund, og der kom en længere artikel herom i Å. St. Den daværende værthusholder blev heri erklæret for sindssyg. Byrådet rettede sig efter kommissionens indstilling, og beværtningen blev lukket. Der kom aldrig café ~~der~~ mere. Bygningen forsvandt med Kathedralskolens senere udvidelse. Ingen billeder.

Nr. 4. "Raadhus^{hallen}kælderen".

Også i den ligeledes forsvundne naboejendom, nr. 4, lå en kældercafé. Den kan der oplyses betydeligt mere om. 1861-84 havde en kendt værtshusholder, Rasmus Eskerod, oprindeligt Nielsen, haft den. Den hed rimeligt nok "Eskerods Café". Sidstnævnte år flyttede han imidlertid til Skolegade 16, se ndf. Ovennævnte værk s. 35, hvor et portræt af ham findes.

År 1900 hed værten Mads Leth Sørensen. Han møder vi igen efter 1906 i Mindegade 6. 6/4 1904 averterede han i Å. St. efter kvindelig medhjælp.

Samme år, 16/4, kom det til et sammenstød i porten til Mejlgade 4 mellem politibetjent 39, Christensen, og en beruset person, hvem C. havde fjernet fra beværtningen. Han overfaldt nu Christensen og tilføjede ham scære knubs, inden han blev overmandet. Å. St. 18/4 s. å.

18/2 1905 stillede Leth Sørensen cafeen til salg sst. Den blev betegnet som "en god gammel Kælderbeværtning". Det er ikke klart, om salget lykkedes da.

Det var imidlertid så som så med sundheden også dér. If. Å. St. 5/7 1907 havde sundhedskommissionen forbudt restauratøren, nu N. Petersen, at anvende 2 rum til soveværelser for mennesker! Kommissionen havde i øvrigt indstillet til byrådet, at værtshuset blev lukket, men denne indstilling blev ikke taget til følge. X)

Der oplyses intet om restaurationens navn, og der er stille om den indtil 28/9 1911, hvor det forlyder i Å. St.: "En flink Kellner kan faa en god Plads. "Raadhushallen", Mejlgade 4". Det må nok karakteriseres som for "rosenrødt"!

7/2 1912 blev kælderrestorationen annonceret til leje og ejendommen eventuelt til salg. En ny vært indtrådte. Han hed P. Nielsen og underskrev sig i en annonce 27/5 s. å. sst. P. Nilen. Han kom (sandsynligvis) fra Skolegade 32, hvor et gæstgiveri ved navn "Nilen" havde ligget, se ndf.

Under ham fortsatte alt tilsyneladende ganske muntert igen. Han averterede jævnligt efter pighjælp, f. eks. 20/3 1914, 6/10 s. å., 15/3 1919, 10/12 1920, 7/2 1921 sst. I den sidste annonce ~~xxxxxxxxxxxx~~ 14/5 s. å. hedder det: "Pinsemorgen aabner "Raadhushallen" Kl. 5".

Gennem de forudgående år blev flere og flere offentlige kontorer indrettet i bygningen såsom bygningsvæsenets, skoledirektionens, begravelsesvæsenets og skattevæsenets. Det blev det sidste, der fortrængte beværtningen. 21/11 1921 blev det varslet i Å. St., og året efter rykkede det ind. Der kom ikke restauration der mere, før bygningen blev nedrevet i 1940'erne.

x) J. ABF 1907/08 A, b. 4/7, ¹⁹⁰⁷ med ejendommens ejerinde tilladelse til at lade kælderen udleje til Restauration indtil april flytledag 1908.
Ingen billeder.

Nr. 5, "Rosens-Caféen"

Denne restauration ses kun i et glimt. A. St. 14/11 1906: "Rosens-Caféen", Hjørnet af Rosensgade og Mejlgade, er aabnet og anbefales i Publikums velvillige Erindring" (den sædvanlige åbningsfloskel). Ses ikke i fagreg. men i husreg. Mejlgade 5. Restauratør N. Bay-Welling. Ses ikke senere. *Ingen billeder*

Nr. 14 med vekslende navne.

Lå i en høj stue med adgang fra en ydre trappe på 4 trin. Der ses ikke café her før 1/11 1919, hvor den i en annonce i Å. St. benævnes Café "Prinsen". Der findes et godt billede i lokalsamlingen, der ganske vist først er taget 1966, men huset har ikke gennemgået særlige ydre forandringer.

Navnet "Prinsen" er dog utvivlsomt en "stavfejl" fra avisens side, og den blev 19/11 s. å. sst. berigtiget til Café "Premier" v/ Fru H. Willadsen. Der var tilsyneladende lagt op til fra starten, at denne café skulle være noget mere "eksklusiv" end de fleste andre Mejlgadebeværtninger. Således Demokraten 28/7 1923: "Café "Premier", Mejlgade 14. Koncert. Priserne er betydeligt nedsatte. En Øl 45 Øre, en stor Sjus, Whisky eller Cognac, 75 Øre. Forretningen er aaben Kl. 5 Morgen".

Det var den prisnedgang, der fandt sted efter 1920/21, der slog igennem her, og som behandles senere. *(i det tidligere afleverede).*

Fru Harriet Willadsen havde imidlertid på det tidspunkt overgivet ledelsen af caféen til bestyrerinde Helene Erichsen Sørensen (Th. Adamsen II, 1938, s. 388), og under hende skiftede den navn til "Trocadero". I Demokraten blev det bekendtgjort 1/11 s. å.: "Café "Trocadero", Mejlgade 14, tidl. Café "Premier", er aaben. Concert hver Dag fra Kl. 4 Eftermiddag". 1/3 1924 fortalte en annonce i Aarhusposten, at man i Café "Trocadero" kunne danse under en stjernehimmel, og den der kunne tælle stjernerne kunne vinde 25 kr. Å. St. averterede 7/5 med, at en berømt sangpianist ^{s. a.} musicerede ~~musicerede~~ hver aften. Der var altså "kunst for pengene". Men det forsvandt snart. Derimod synes der ikke at have optrådt jazzbands som så mange andre steder i 20'erne.

Helene Sørensen forlod stedet i 1926 for at overtage "Kystcaféen" i nr. 20. Den kunstneriske tid var forbi. If. en annonce i Å. St. 25/8 1927 var restaurationslokalerne i Mejlgade 14 billigt til leje. 21/10 s. å. og sst. annoncerede de overtagne af (bestyrer) Oscar Wachsmut, der er kendt andetsteds fra (Havnegade 18 og 28). Bevillingshaver var Peter Christian Bisgaard, se senere. Navnet blev ændret til "City Cafe", som igen senere blev til Café "City".

Værterne skiftede hurtigt efter hinanden. De fleste af dem var bestyrere.

Anhardt Sørensen, A. Andersen, fru K. R. Haagaard. ^{Midt} ~~XXXXX~~ i 1930'erne blev restaurationen til et spisehus, først med bybud B. Bendtsen, kendt fra Skolegade 11, dernæst med H. V. Jacobsen som indehavere. Først i 1940'erne vent^des tilbage til almindelig restauration under den andetsteds fra kendte fru Holberg Møller og navnet blev "Hos Holberg".

Caféen består endnu. En overgang var den et af de "fæle" steder i byen. Nu (1996) hedder den "Bar Don Quijote" og er et ungdomsdisotek.

Nr. 20, "Kystcaféen"

I 1926 skete der en nydannelse i Mejlsgades "restaurationsprofil". Da indrettedes "Kystcaféen" i nr. 20, Sct. Olufsgade 2, det søndre, lave hjørne. Først under nævnte bestyrerinde Helene Erichsen Sørensen, tidl. nr. 14, Dem. 27/10 s. å., dernæst fra 15/10 1931 under bestyrerinde Gudrun Magdalene Rasmussen (Th. Adamsen II, 1938, s. 386), der havde været servitricen dér. Bevillingshaver kendes ikke. Hun sad perioden ud. Der er in~~et~~ særligt at bemærke om stedet, og der er ingen billeder i lokalsamlingen. Efter mange omskiftelser er der stadig restauration dér

Nr. 24, Café "Peterslyst"

På det "modsatte" hjørne, nr. 24, Sct. Olufsgade 1, befandt sig i det kortidsrum 1906-08 en café. Aarhusposten 5/10 1906: "Café "Peterslyst", Hjørnet af Mejlsgade og Olufsgade, anbefales. P. Andersen". Der ses ingen restaurant der senere. *Inkjet billede.*

Nr. 25, navn uoplyst.

En ganske upåagtet restauration. 1900-08 Th. Madsen, derefter enkefru K. B. Madsen. ses ikke efter 1915. *Inkjet billede*

Nr. 33, fra et ukendt tidspunkt Café "Sct Oluf".

Denne café i gadens mindste hus skal efter sigende hidrøre helt fra 1852. Det kan ikke undersøges her. Hverken den eller bygningen omtales i ovenn. værk af P. J. & N. L. I.

Der ses i øvrigt ikke mange avertisementer derfra. I Å. St. 30/1 1906 forlyder det: "Restaurationslokaler tilleje i Ejendommen Mejlsgade 33 til April Flyttedag". Der ses ingen underskrift, og restaurationen ses ikke i vejviserens fagreg.

I dette register refereres der 1908 (1907) til fru M. Keller. Der er sikkert tale om fru Maren Keller, enke efter P. M. Keller, Store Torv 9, senere "Tychsens Café". Hun drev kort tid efter cafeen Marstrandsgade 1. 1911/12 hed værten A. Jensen, der ikke ses efter 1914.

Ca. 1920 var indehaveren restauratør Jens Petersen, der også drev Café

"Rømer", Frederiksallé 125, men den blev drevet ved bestyrerinde Marie Jørgensen. Hun fik en dødsannonce i Dem. og Å. St. 15/3 1928: "Vor kære Søster og Svigerinde Marie Jørgensen, Café "Sct. Oluf", Mejlgade 33, er i Dag afgaaet ved Døden".

Hun blev efterfulgt af Ane Marie Petersen som ejer, og hun lod L. Høst efterfølge Marie Jørgensen som bestyrer. Han havde tidligere drevet "Landbohotellet", Studsgade 46. Han blev afløst igen 1935 af Jens Peter Hansen, formentlig som ejer, (Th. Adamsen II, 1938, s. 341), og han sad perioden ud.^{x)}

Nr. 38, navn uoplyst.

Ses først i vejviseren 1910. S. P. Sørensen, der havde haft en omtumlet tilværelse; 1902 Mejlgade 75, 1903-06 Volden 28, 1907 Vestergade 38. Der er kun fundet én annonce i Å. St. 13/12 1914 efter en serveringsjomfru. Ses ikke efter 1921. *ingen billeder*

Nr. 44 under forskellige navne i tiden.

Så var der langt mere liv i nr. 44. Det dateres langt tilbage, uden at der kan kommes ind på det her. I Å. St. 24/6 1900 bekendtgøres: "Gæstgiveriet Mejlgade 44, hvor der har været drevet Gæstgiveri i mange Aar, er at faa tilleje. Nærmere Oplysning J. (Brahe) Larsen, Rosensgade 30, 1. Sal".

Underskriveren var utvivlsomt den kendte Brahe Larsen, senere Larsen Brahe, hvem vi møder flere gange i det følgende. Han var en af de udpræget "uroelige" restauratører. Ejer- og bestyrerforholdene er uklare. ¹⁸⁹⁹ C. Christensen, 1900 E. Rasmussen, 1901 Ane Jensen og så først J. C. Brahe Larsen. Det erindres, at vejviseren almindeligvis er 1 år bagefter.

Br. L. omdannede og udvidede tilsyneladende gæstgiveriet til et mindre hotel, som der jo var så mange af dengang, der bar navnet Hotel "Gylfe". Å. St. 23/6 1901: "Hotel "Gylfe", Mejlgade 44, anbefaler sine hyggelige Lokaler. Gratis Staldplads for d'Hrr Landboere. Godt Kogi. God Betjening. Moderate Priser. J. (Brahe) Larsen, fhv. Ølhandler".

Henvisningen til staldplads var ret almindelig i disse "førbiltider". Og sst. 15/4 1904: "Kost og Logi kan faas. Hotel "Gylfe", Mejlgade 44". S. å. fratrådte B. L. imidlertid hotellet og overtog "Kystpavillonen", Kystvej 21. Det ses af Å. St. 4/10 s. å.: "Torsdagen den 6te Oktober aabner Undertegnede et Gæstgiveri og en Restauration paa Mejlgade 44, som anbefales et æret Publikum. Proper og reel Behandling. Godt Logi. Ærbødigst R. P. Jacobsen". ~~Geså ham vil vi møde senere.~~

Hotellet var blevet til et gæstgiveri igen, selv om forskellen nok

x) Død / 2 1943. Å. St.

Aret efter opnåede han endog den eftertragtede kl. 1.-bevilling. Sst. 29/10 1911: "Restaurant "Alhambra" har aaben til Kl. 1 Nat".

Men uvist af hvilken grund blev han et årstid efter træt af "Alhambra" og flyttede til Badstuegade 1, Hjørnet af Lille Torv, se. ndf. Nr. 47 blev efter A. St. 26/2 1913 overtaget af N. Elstrup, der tidligere havde drevet Havnegade 44 og senere Mejlgade 44, jfr. ndf. og ovf. Det er uvist, om navnet "Alhambra" fortsatte. Det "mondæne" var i hvert fald borte. Elstrup fik if. ÅBF 1915/16 A 26/8 1915 afslag på en ansøgning om kl. 12-lukning.

Han fortsatte uden særlig opmærksomhed til 1919/20, men så skete en drastisk forandring. If. Å. St. 16/5 1920 blev den en del af den dengang landsdækkende sammenslutning eller "kæde" Danske Kvinders Alkoholfri Restauranter, forkortet til KAR, der havde til formål dels at tilbyde god og billig mad, dels at danne en modvægt mod alkoholudskænkningen og deraf følgende misbrug. Organisationen bestod til omkring 1960.

Den formelle indvielse fandt sted 21/6 1920, hvor borgmester Jakob Jensen (den første folkevalgte), amtslæge E. Lunddahl og hospitalsforstanderinde frk. M. Thomsen var til stede. Leder blev frk. E. Asmussen. Sst. 22/6 s. å.

Priserne lå virkeligt lavt, og der var ingen drikkepenge. Cafeen fik navnet "Mejlhal". Restaurationskæden havde også et kristeligt præg, hvad der bl. a. fremgår af, at helst troende kvindelig medhjælp ville blive fortrukket ved ledige pladser. Det fremgår af adskillige annoncer.

I 1926 flyttede afholdscaféen eller spisehuset imidlertid, uvist af hvilken grund til Store Torv 16,1, hvor den overtog et tidligere restaurationslokale men beholdt navnet "Mejlhal". Den videre eksistens vil blive behandlet under denne lokalitet. Dem. 8/4 og 23/4 s. å.

I Mejlgade 47 fortsatte en afholdsrestaurant, men det står ikke klart, om den også hørte under KAR. Navnet blev forandret til "Ny Mejlhal", og lederen kom til at hedde (frk?) Ingstrup. Dem. 26/5 1926: "Hvor spiser man bedst? I "Ny Mejlhal", Mejlgade 47. Middag med 2 Retter og Kaffe Kr. 1,25, à la Carte Retter fra 65 Øre. Ingen Drikkepenge. Ingstrup".

I 1927 angiver vejviseren en køkkenchef ved navn G. Frederiksen i nr. 47. 25/5 s. å. synes det, som om en katastrofe er indtrådt: "Afholdsrestaurations og Spisehusets Lokaler, Mejlgade 47, kan grundet intrufne Forhold straks faas til Leje ved Henvendelse til Ejeren". Å. St.

Men det gik ikke så galt. Den kristelige afholdscafé skulle bestå endnu en række år. 10/9 s. å. oplyses i Dem. at "Ny Mejlhal" er blevet nyistandsat, og at der kommet ny vært og køkkenchef, hvis navne dog ikke anføres. Og en annonce, der berorger for kvaliteten, ses lige efter i Å. St. 27/9

s. å.: "En ung Pige søges til Servering, og kvindelig eller mandlig Kogeelev antages straks. Ikke kortklippet. (Gælder vel kun den kvindelige?). Troende Folk foretrækkes. Ny Mejlhal, Mejlgade 47".

^{begyndelsen af}
I 1930'erne ændredes navnet efter annoncerne at dømme tilbage "Mejlhal" slet og ret. Der var altså 2 "Mejlhaller" i byen i det tidsrum. Å. St. 4/8 1933: "Spiserestauranten "Mejlhal", Mejlgade 47. Køb Spisebilletter. Middag-Aften. 10 Billetter 11 Kr."

Året efter, 1934, er navnet forandret igen. Måske har det andet Mejlhal gjort indsigelse. Denne gang til "Gammel Mejlhal". Å. St. 3/1 1934, 21/4 s. å., 24/4 1937.

16/11 s. å. oplyses videre sst. om priser: "Gl. Mejlhal", Mejlgade 47, modtager Pensionærer ved separate Borde. 10 Middags- og Aftenbilletter 12 Kr." Altså en prisstigning. Annoncen gentages sst. 17/6 1939, men nu er aftenmåltidet gledet ud. Yderligere en prisstigning, skønt stadig billigt.

Institutionen fortsatte et stykke ind i besættelsestiden, men i 1941 var det slut. Den blev afløst af et "verdsligt" sted, "Jacobs Café". Å. St. 15/5, 6/7 og 6/11 1941. Dem. 3/7 s. å. Alkoholen var vendt tilbage!

Der forblev restauration her under vekslende navne til omkring 1960, siden har der ingen været. Der er intet tilfredsstillende billede i lokalsamlingen.

Nr. 49, H. Rindoms Vinstue, senere Café "Kronjyden".

Ses ikke før 1919/20. Å. St. 6/1 1920: "En ældre flink Pige, som kan ligge hjemme, kan faa en god Plads fra 15. Januar. Rindoms Vinstue, Mejlgade 49". Ikke længe efter synes en medindehaver ved navn I. M. Riisgaard, der også ²²⁵ ~~er~~ andetsteds senere, jfr. ndf., at være kommet til. Caféen ophørte tilsyneladende i midten af 1920'erne, men dukkede op igen i vejviseren 1938 under navn Café "Kronjyden" v/ fru Marie Haagaard (Th. Adamsen II, 1938, s. 381, tidl. Mejlgade 14.) 35/1 1940 meddeler Å. St. om en ny vært, Carl M. Jensen.

Caféen fortsatte under dette navn til ca. 1960, og der kom ikke restauration der mere. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 58, navn uoplyst.

1899/1900 J. Jacobsen. Kun omtalt i Å. St. 23/12 1905: "Værtshusholder Jørgen Jacobsen, Mejlgade (58), fylder 80. Veteran fra 1848-50". Ses ikke senere.

Nr. 61, Tværgade 9, Café "National".

~~Der~~ 20/5 1943. *Restauratør fru Marie Glantz er død, 45 år, suavel og på et højt alder. Rosende om de som en elskende og af flink vært, der sørgede gode for gæsterne, og hvem man altid stødte på. A. St. 2/10 1943. Café "Nordreport" (forhøjede) adress Torshøj efter endt Moder-anserier. V. Feldt (ny vært). Død 20/5 1943.*

Der havde imidlertid været værtshus ~~dér~~ tidligere if. vejviseren. Navnet er ukendt. 1899 J. Jensen, 1903 Jens Nielsen. Ses ikke efter 1905.

Men i 1921 skete der noget igen. En vis Jens Marius Clausen, f. 1870 (Th. Adamsen II, 1938, s. 339), proklamerede her indvielse af en ny café 21/12 1921 i Å. St. 18/12 s. å.

Og iflg. de kommende avertisementer blev det et ret så lystigt sted, ligeså lystigt som tidligere nr. 14. Vi var nu gået ind i den såkaldte jazz-tid med store og til tider sælsomme orkestre. Helt så stort var det dog ikke i Café "National". De følgende bekendtgørelser kan give et billede af stemningen. J. M. C. havde i øvrigt tidligere drevet restaura- tion i byen, sidst i Klostergade 28, Café "Elysium".

Jens M. Clausen averterede således i Dem. 9/9 1923: "Hallo! Se ind til Jens Marius. Original Trio, Lurifax, Gamle Jas og Krølle paa "National", Mejlgade 61". Sst. 14/12 s. å.: "Café "National". Gratis Ande- og Flæske- spil Fredag, Lørdag og Søndag ved Jens Marius". Å. St. 1/6 1928: "Husk Café "National". Altid fin Musik (ikke jazz?). Godt Smørgaasbord og en liden Syp".

Fænomenet "Smørgås" er ikke "in" mere. Det vil blive defineret nærmere ndf. Syp er det svenske ord for snaps. *Se lidt aflev.*

Desværre blev der herefter stille om Café "National", selv om J. M. C. sad perioden ud. Cafeen som sådan består endnu, men fik efter ombrydningen 1939/40 indgang fra Nørreport, som Tværgade kom til at hedde, nr. 8. Den hedder nu Café "8".

Nr. 70, Hotel "Djursland"

Går tilsyneladende langt tilbage. Hos Peter Jensen & N. J. Israelsen: Mejlgade en reel og nænsom gade, 1968, s. 147, nævnes P. Nielsen Sparre som husejer. 1899 er S. Fjellerup (Jensen) vært, senere Ågade 7, 1900 J. Chr. Jensen, 1902 S. Linnemann, tidl. Studsgade 9. Hans død annonceres i Å. St. 23/9 1904:

"At vor kære Mand og Fader, Gæstgiver Søren R. Linnemann, i Gaar er afgaaet ved Døden paa Aarhus Kommunehospital efter lang Tids Sygdom bekendtgøres herved for fraværende Slægt og Venner 21/9 1904. Bartholine Linnemann, f. Sørensen".

Efterfølger blev Chr. Enevoldsen, der den 4/11 1905 averterede sst.: "Kostgængere ønskes. Hotel "Djursland", Mejlgade Nr. 70". Han flyttede 1908/09 til Skolegade 11, senere til Studsgade 17 og derefter til Studsgade 42.

Hotellet ses ikke i vejviseren 1910-15. 15/12 sidstnævnte år meddeles

x. Å. St. 20/5 1943. Restauratør Jens Marius Clausen er død, 65 år, svagelig og påtår sig siden. Rosende omdøbt som en elskværdig og fin k Vært, der sørgede godt for gæsterne, og hvem man kunde stole på. Å. St. 21/10 s. å. "Café "Nørreport" (forhen "National") aabnes Torsdag efter endt Moder- nisering. V. Feldvoss (ny Vært)". Død 18/8 1944, sst.

det i Å. St.: "Kafé "Djursland" aabnes fra og med Fredag den 10. ds. af undertegnede Ejere og anbefales et æret Publikum. Marie og Niels Sørensen". Formentlig er hoteldriften indstillet.

Niels Sørensen overtog 1921 Hotellet Banegaardsgade 6-8, og blev efterfulgt af restauratrice Karen M. Christensen, der fra 1927 drev cafeen ved bestyrer. Først Th. Therkildsen dernæst L. P. Vang (B. 398, 1988-1144 1/2 1929 og 27/4 s. å.).

Men nu var det ved at være slut. Å. St. 10/5 1929: "Restaurationen i Mejlgade 70 er med al Inventar billig til Salg." Der kom aldrig café dér mere.

Billede i lokalsamlingen, hvor det ganske vist er naboejendommen, der er hovedmotivet.

Nr. 74, "Lille Meilborg".

1899 A. Danielsen, der senere flyttede til "Østbanehotellet" og Nørrebrogade 10. If. annonce i Å. St. 4/5 1900 flyttede A. Christiansen ^{hertil} fra Café "Axelhus", Guldsmedgade 22, jfr. ndf. Måske først dette cafénavn med ham, se sst. 16/11 s. å. Allerede 16/4 1901 bekendtgjorde han ny flytning i Å. St.: "Under tegnede har flyttet sin Café fra Mejlgade 74 til Nørrebrogade 28 under Navn "Nørrebros Café og Restaurant", og anbefaler jeg mig til Publikums velvillige Erindring. Hurtig og god Betjening. Arb. A. Christiansen". ^{1905 flyttede han herfra til Paradisgade 2, Café "St. Thomas."} ~~Der døde han inden et år efter.~~ Ingen billeder.

Nr. 75, Café "Kalø".

Det er uvist, om dette navn har bestået i hele perioden. 1901 S. J. Vestergaard, 1902 S. P. Sørensen, 1903 L. Godtfredsen. Restaurationen blev averteret til afståelse i Å. St. 27/8 1903. 1904 P. Knudsen, der sst. 17/4 1905 søgte en bestyrer. 1907 J. C. Jensen, 1909 E. M. Vingaard, 1910 A. Nielsen. Ses ikke efter 1917. Ingen billeder.

Nr. 88, unavngivet gæstgiveri.

If. Å. St. 17/7 1902 er restaurationen til leje. Restauratør N. R. Nielsen. Ses ikke senere; ingen billeder.

Nr. 92, Kystvej 65, Etablissement "Mejlborg".

Efter den meget omtalte brand blev der holdt rejsegilde 8/4 1900 (Å. St.) Det varede nu en rum tid, inden der var klart til genåbning. Den tidligere vært, Chr. Madsen, senere "Alléenberg", var blevet afløst af W. C. Gjørning. 16/11 s. å. sst. lød det: "Hotel & Restaurant "Mejlborg" er genaabnet i Dag og anbefaler sine hyggelige Lokaler til Publikums velvillige

Erindring. Smukt monterede Værelser. W. C. Gjørling".

Men et par uger senere skete noget besynderligt. Gjørling forsvandt sporløst. "Mejlborg" var for så vidt under administration af et kreditorudvalg, hvis formand var en vis hotelejer P. Larsen fra Hotel "Phønix", Skanderborg, og han erklærede sst. 17/12, at driften ville blive fortsat uforandret.

Allerede 15/12 blev Gjørling fundet på et værelse i Hamborg. Han blev anholdt og hjemsendt (sst.). Det står af referatet ikke klart, hvad han havde gjort sig skyldig i, men efter sin hjemsendelse blev han ved retten i Århus idømt 4 X 5 dages fængsel på vand og brød. Sst. 31/1 1901. Det kan altså ikke have været så alvorligt. Han blev genindsat som restauratør, men forlod allerede i forsommeren 1902 denne post for at hellige sig en "automatcafé" på Sct. Clemens Torv, der i øvrigt blev en misforståelse. Sst. 1/6 s. å. *Jfr. mdf.*

Hans efterfølger hed O. F. Christensen, tidl. overkellner. Etablissementet fungerede fra starten også som hotel, men den virksomhed kastede tilsyneladende ikke så meget af sig. I hvert fald fik han ifølge ÅBF A 18/12 1902 afslag på en ansøgning om Kl. 12-lukning med den begrundelse, at der i det forløbne år kun havde været 24 hotelgæster. *Men blev if. sst. 1905/00 A 16/3 1906 godkendt som koncertsal, hvoraf Restauration kan knyttes*
Hoteldriften er nok afviklet lidt efter lidt. 1906 trådte den mand til, under hvem "Mejlborg" blev et virkeligt "kulturcenter" i vor periode og længe efter, C. F. Bye Jørgensen. Å. St. 17/12 1906.

Der skal her gives en typisk annonce fra "Mejlborg" i de første år i 1900-tallet. Den er taget fra vejviserens specielle averteringer. Restaurant "Mejlborg".

Dinér á Kr. 1,50 fra Kl. 12 - Kl. 7.

Dejeuner, Souper. 3 Retter á Kr. 1,50.

Ingen Musik, men den dejligste Udsigt over Aarhusbugten.

Det var i virkeligheden et ret dyrt sted, man ville åbenbart "sortere sit publikum". Her afvikledes mange selskabelige sammenkomster i de dertil indrettede hyggelige lokaler. Man kan roligt sige, at etablissementet lå på et helt andet niveau end ^{alle} Mejlsgades andre caféer. Til gengæld nok ikke spor "folkeligt", det var "borgerskabets" og dennes ungdoms samlingssted, i dennes ^(borgerskabets) sidste dage. B. J. 1966.

Udsigten blev det dårligere med, efterhånden som havnen udvidedes, derimod kom musikken til i form af mange skiftende orkestre. Men altid "lødig" musik, jazz o. l. tåltes ikke.

1960 var "Mejlborgs" tid ude, og der kom aldrig restauration dér mere.

Nr. 95. Molsgade 2, Café "Lillebælt".

1902 E. F. Skovgaard, tidl. Rosensgade 11. Død 10/8 1924 (Å. St. 13/8 s. å.). Ingen annoncer og ingen billeder.

Nr. 109. Østbanetorv 1, "Østbanehotellet", senere "Østbanecaféen".

Mejlgades yderste forpost, den 2 1/2 etages bygning, som har eksisteret før 1900 og gør det som sådan endnu. Her var "Mejlgades Port" og her hørte byen faktisk op. Desværre er ejer-forpagter-bestyrerforholdet her yderst uklart og det samme gælder sammenhængen mellem restaurations- og hoteldriften. Vi må i stort omfang lade annoncerne tale for sig selv. Rækken af værter indtil 1909/10 ser således ud.

1899 Martin ^{Andersen} Knudsen, 1900 A. ^{Danielsen} Davidsen, 1901 T. P. Hummel (kendt senere fra Hummels Hotel, Norsgade 1, og Brabrand Restauration. Den "evige fal-lent"), 1902 J. S. Christensen, 1903 M. Tychsen (kendt senere fra "Tychsens Café", Store Torv 9), 1904 J. P. Jensen (^{1907 Rudolf Jensen} måske Rudolf Jensen), 1908 J. A. Thomsen, 1909 S. G. Flensted. Altså en hurtig udskiftning.

~~XX~~
~~XX~~

Å. St. 25/10 1901: "Østbanehotellet", Århus. Efter fuldstændig Restaurering af Lokalerne og ny Montering af samme gænaabnes Hotellet Lørdag den 26. ds. Godt Køkken, gode Vine. T. P. Hummel".

Sst. 14/3 1902: "Gæstgiver Thomas Jensen, Allingaabro, har mageskiftet sin Gæstgivergaard med "Østbanehotellet" v/ Gæstgiver T. P. Hummel. Over-tagelse 1. April". Th. Jensen ses slet ikke i fagreg.

Å. St. 7/1 1903, hvorefter "Østbanehotellet" kan faaa til leje mod de-ponering af 5/4 års leje. Sst. 26/2 s. å.: "Østbane-Hotel" meget smukt beliggende vis a vis Østbanegaarden med dejlig Udsigt over Aarhus Bugt er overtaget af Undertegnede og bringes i d'rr. Rejsendes og det ærede Publikums velvillige Erindring. Godt Køkken og gode Vine; pæne Værelser samt gode Senge anbefales. Frokostretter og á la Carte hele Dagen. Billige Priser. Ærbødigt M. Tychsen. NB Billard paa Hotellet".

Det får stå hen, hvor meget realitet der lå bag de rosende omtaler. 27/3 1905 forlyder det sst.: "Øltapperiet i "Østbanehotellets" Kælder er tilleje straks eller senere. Henvendelse til Hotellet".

Den bekendtgørelse kunne tyde på, at økonomien ikke var den bedste. Og kun 3 dage efter, 30/3, annonceres det sst.: "Østbanehotellet" er mageskiftet til Fabrikant Bjerg, Juelsminde Badehotel". Den meddelelse har nok været forhastet, for 19/10 s. å. kommer det sst.: "Østbanehotellet" er til Leje straks". Denne Bjerg nåede ikke at komme i vejviseren.

Så kommer der lidt stilhed om det.

6/7 1907 sst.: "Østbanehotellet og dets Restauration anbefales. Erbødigtst Rudolf Jensen, Forhen "Ferdinandspladsen". Den var i øvrigt ved at ophøre som skovrestaurant. Rudolf Jensen kom senere til Havnegade 38.

Heller ikke han blev længe. Det var åbenbart stadig galt med økonomien. Om efterfølgeren hedder det:

Dem. 17/4 1909: "Fhv. Hotelejer J. Thomsen, "Østbanehotellet", har været forsvundet siden 1. April og eftersøges af Politiet. Han økonomiske Forhold er fortvivlede med store Tab paa faste Ejendomme. Formodentlig er han rejst bort fra Hustru og flere Børn." Sagen ses ikke fulgt op.

Først senere i 1909 synes endelig en mere stabil vært at være trådt til.

Nemlig S. G. Flensted.
I hvert fald holdt han ud i en noget længere årrække. If. ÅBF. 1909/10 A, fik han 29/4 1909 dispensation til at beværte andre end tilrejsende. Dispensationen blev givet af Indenrigsministeriet efter byrådets indstilling i henhold til en lov af 20/4 1906. Den var meget søgt af gæstgivere, der ikke havde "det store restauratørborgerkab".

Der var en mindre brand på hotellet 15/5 1914, ingen kom dog noget til Å. St. Samme år blev indrettet en offentlig nødtørftanstalt i ejendommen på Østbanetorvsiden. Anlæggelsen af disse "institutioner" havde ligesom indlæggelse af WC været et stort problem i disse år, som blev ivrigt debatteret i byrådet. Det kan der ikke gås ind på hér. Restauratør Flensted blev imidlertid fritaget for at svare afgift af anstalten. Sst. 12/6 s. å.

Annoncerne er ikke så talrige i den periode. Sst. 25/5 1917: "Østbanehotellet" har aabent Pinsemorgen. Sjus 50 Øre".*)

1918 ophørte Flensted og blev efterfulgt af Peter Poulsen. Han ejede tillige afholdsrestauranten "Frederikshal", Frederiksgade 76 og drev virksomheden hér ved skiftende bestyrere. (B. 398, 1144 B, 17/11 1927). 1927/28 fulgte C. A. Post af den kendte restauratørfamilie Post. Han blev i begyndelsen af 1930'erne ^{afløst} af enkefru A. C. Holberg Møller, der også kendes fra andre caféer, hun har drevet. Den sidste i rækken her i "vor" tid var Holger Petersen fra 1/12 1936. (B. 398. 1958 - 1143. Aarhus Byråds Møder 1936).

På et ikke nærmere klarlagt tidspunkt omkring 1930 ophørte hotel- og pensionatsvirksomheden, og kun restaurationen i den høje stue blev tilbage under navn "Østbanecaféen", mens resten ^{blev} til almindelige beboelseslejligheder. Der er stadig café dér, nu under navnet "Harmonien".

Der findes et mindre billede fra hoteltiden med navnet "Østbanehotellet" på muren ud mod Østbanetorvet hos H. R. II, 1921, s. 285.

Det var en lang vej at komme igennem byens dengang mest værtshusfyldte gade, *maske med undtagelse af Skolegade.*

*) Det har ikke været muligt at finde andre oplysninger om F. end at han fejrede sølvbryllup 23/10 1910. Å. St. 22/10 s. å.

Kystvej 1899-1941.

Kystvej er en relativ nydannelse; den blev efter de anerkendte lokalhistoriske værker først anlagt 1871. Den udspringer ved Sct. Olufsgade og går til Mejlgedes port, og ved dens ende, nr. 65, blev ved århundredets slutning det lige omtalte "Mejlborg" bygget. Skolebakken syd for bevarede sit særpræg endnu i en årrække.

Derved blev Mejlgedes baghaver afskåret fra stranden, men det varede alligevel en rum tid, inden Kystvej blev helt bebygget. Da det skete var det for den sidste dels vedkommende med store, 4-etages, ejendomme, der indeholdt store lejligheder med mange værelser. Det blev beboelse for det "bedre" borgerskab, helt forskellig fra Mejlgade i samme tidsrum.

Måske har denne "eksklusivitet" medført, at gaden blev fattig på restaurationer, i hvert fald de mere "ydmyge". Ved "vor tidsregnings" begyndelse fandtes der kun 3, der faktisk døde ret så hurtigt ud.

Der følges videre i samme stil set. 24/5 1905: "Kystpavillonen", Aarhus Nr. 21, "Kystpavillonen".

Dens start kan ikke oplyses her. Den var kendt for sine "sommervarietéer". Varietéer var et "kulturtræk", der ikke rigtig kan sammenlignes med noget nutidigt, 100 år efter. Der var sceneoptræden, understøttet af musik og dans af mere eller mindre unge, kønne og let påklædte kvinder. For at give det hele et vist "lødigt" præg var der indlagt en sangerinde, hyppigt omgivet af et par mandlige sangere. Dette "ensemble" havde hftedøgnet aktuelle begivenheder på sit repertoire.

Varietéernes storhedstid var 1800-tallets slutning og 1900-tallets begyndelse. Så forsvandt de lige så stille igen og blev måske efterfulgt af revyerne. I Århus møder vi dem på den tid også på Hotel "Kronprinsen" og i Mindegade 1-3, jfr. ndf.

Forestillingerne blev selvfølgelig overværet af pressens folk. I Å. St. "Det var dengang", 100 år efter, 15/1 1995, fortælles, at den koleriske vært i "Kystpavillonen", C. F. Mogensen, smed en efter hans mening lidt for påtrængende journalist ud på en temmelig voldsom måde. Journalisten, hvis navn ikke angives anlagde erstatningssag mod Mogensen, men den blev forligt på den måde, at M. gav en undskyldning samt betalte sagsomkostningerne på 25 kr.

Her følger en annonce fra pavillonen fra Å. St. hhv. 2/6 1900 og 13/4 1901.

Her følger en annonce fra pavillonen fra Å. St. hhv. 2/6 1900 og 13/4 1901.

Derved var det formentlig udé med dette forlystelsesetablisement, i hvert fald hører der intet fra det senere. 3 år efter blev bygningen if.

1) "Kystpavillonen"

Mandag 2. Pinsedag.

Stor ekstra Gallaforestilling.

Operasangerinde Frk. Thyra Rovang.

Succes

Nye Duetter af af Selmer og Brandt.

Koncert af fransk Orkester.

2) "Kystpavillonen"

Hver Aften Kl. 8-11 stor Forestilling af Lona Gerlach, den bedste danske Soubrette, der eksisterer.

Kunstnernavnene er her ligesom på de andre steder forlængst glemte, og de har nok heller ikke dækket over det helt store. Mange, der smykkede sig med eksotisk nationalitet, var nok pæredanske.

Der følges videre i samme stil sst. 24/5 1903: "'Kystpavillonen", Aarhus' eneste Sommer-Varieté. Nyt Komikeren A. Pless. Franske Duetter".

Mogensen var død forinden, og allerede 24/11 1900 blev etablissementet averteret til salg i Å. St. Det skete ikke, og enken M. M. fortsatte.

Hun kunne åbenbart ikke klare det, hvorfor hun begyndte at udleje det, og 25/6 1904 bekendtgjordes det i Å. St., at "Kystpavillonens" varieté og koncertsal overgik til restauratør J. Larsen (Brahe), tidl. Hotel "Gylfe" (Mejlgade 44, jfr. ovf.). Denne meddelte sst. 1/11 s. å. om ny istandsættelse af lokalet, anskaffelse af Karolinebillard og åbningstid til kl. 12.

Men Larsen Brahe var en "flygtig" herre. Året efter flyttede han til Søndergade, jfr. ndf., og samtidig inddrog politiet tilladelsen til at drive varieté på det sted. Det klagede enken til byrådet over, men det sendte klagen videre til høring hos pm. Denne oplyste, at tilladelsen kun gjaldt, så længe hun selv drev virksomheden p. g. a. brandfaren.

Denne begrundelse forekommer noget "tvungen", men byrådet vedtog, at det ikke så sig i stand til at foretage sig videre i sagen. Tilladelsen forblev inddraget. ÅBF 1905/06 B, s. 87, 2/5 1905. En måned efter indsendte hun et nyt andragende om at måtte omdanne varietéen til en koncertsal. Det var nu kommet på mode. Efter nogen diskussion besluttede byrådet heller ikke denne gang at foretage sig noget, da det var pm., der havde sidste ord, og han ville tilsyneladende ikke røkke sig. Et medlem fremsatte den yderligere begrundelse, at selv om koncert var lødigere end variete, var det alligevel altid byens dårligste elementer, der søgte derhen. Sst. 8/6 s. å., s. 102.

Dermed var det formåentlig ude med dette forlystelsesetablissement, i hvert fald høres der intet fra det senere. 3 år efter ejes bygningen if.

for restaurationsloj på Kystvej. Der er intet eksterior. 23/11 1905 indsendte en anden klage, indbragt af en af de tidligere ejere.

Dem. 27/6 1909 af Dansk Good Templar Orden, altså en afholdsorganisation, der paradoksalt nok stod for at indrette et afholdshotel her! ~~Huset er~~ forlængst nedrevet og et andet bygget op. "Promenade-Kafeen" ved Kyst-

Der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 33, Tværgade 16-18, "Strandkaféen" 500 Kr.

Iflg. B. J. 1966 startet 1871. Fra 1895 var den og ejendommen ejet af restauratør H. P. Olsen, der først drev sommerrestaurant "Pavillonen", Riis Skov (der i øvrigt også havde åbent om vinteren), senere og samtidig Automatcaféen i Guldsmedgade 22 og senere igen "Vennelyst". Han havde i reglen bestyrere, der vekslede hyppigt. Der er mange annoncer med menukort i de ældre vejvisere.

Der gives nu et lille uddrag af avertisementerne.

I Å. St. 4/12 1900 annoncerede "Strandkafeen" med en særskilt "Dame-restauration", åbenbart en udvidelse af "dameverrelset", hvor bourgoisifruerne kunne trække sig tilbage i fred og ro og måske blive opvartet af en "dametjener", der ikke behøvede at være en servitrice eller serveringsjomfru. (Vagn Dybdahl: Partier og Erhverv II, 1969, s. 99. Erhvervsbetegnelser. Kan ikke være en kvinde, da de ikke havde stemmeret på det pågældende tidspunkt, 1913).

Sst. 14/3 1905: "Flink og paalidelig Mand kan faa Plads som Restaurationsbestyrer i "Strandkaféens" Kælder fra 1. April. Henvendelse H. P. Olsen, "Pavillonen", Riis Skov." Kælderen er åbenbart blevet skilt ud fra den øvrige restaurant som en særlig, mere "folkelig" beværtning. Det var ret almindeligt med en sådan især for hotellers vedkommende, jfr. senere.

Dem. 2/5 1909: "Undertegnede har Dags Dato overtaget "Strandkafeen", Kystvejen, og anbefaler mine hyggelige Lokaler i Publikums velvillige Erindring. Specialitet: Smaa varme Retter hele Dagen. Carl Rasmussen, forh. Automatcaféen Søndergade (11?)".

Å. St. 30/10 1912: "Nogle Herrer, helst Forretningsfolk, kan faa fuld Pension. "Strandkaféen", Kystvejen. Ingen underskrift.

Sst. 11/1 1916: "Restauratør H. C. Johansen, "Strandkaféen" tidl. Kellner "Mejlborg", er fra 1/4 ansat som Vært i "Skyttehuset", Vejle".

Sst. 23/4 s. å.: "Strandcafeen" nyaabnet. Godt Køkken. Smaa billige Frokostretter anbefales". Ingen underskrift.

Sådan gik det videre i 3 år, men så forlyder det sst. 30/7 1919:

"Restaurationsejendommen Hjørnet af Tværgade og Kystvejen er til Leje eller Salg. Ejer Restauratør H. P. Olsen, "Vennelyst". Dermed er det formentlig slut, selve det definitive ophør er uklart. Med dette pæne "borgerlige" steds ~~ophør~~ forsvinden blev der samtidig sat punktum for restaurationsliv på Kystvej. Der er intet eksteriør. Bygningens forlængst nedrevet og erstattet af noget andet, 1990 "Sydbank", Interiørbilledet hos B. f. Imlet eksteriør,

Nr. 47, "Promenadecaféen" _

If. B. J. 1966 startet 1895 af konditor Carl Reddersen. Denne blev if. Å. St. 9/2 1903 afløst af E. M. Henriksen: "Promenade-Kafeen" ved Kystvejen, bekendt for sin gode Beliggenhed og sin gode Kaffe, er af Konditor Reddersen solgt til den nuværende dygtige Vært i Handels- og Kontoristforeningen, E. M. Henriksen, for 35.000 Kr."

Og denne annoncerer videre i AaP 21/6 s. å. : "Promenade-Kafeen", Strandvejen (skal være Kystvejen) anbefaler sin smukke Have med Veranda. Glimrende Udsigt over Bugten. Billige Frokostretter. A la Carte Retter serveres hele Dagen. E. Henriksen, fhv. Vært i Handels- og Kontoristforeningen".

Det skal lige indskydes, at denne forening intet havde at gøre med den senere fagorganisation HK.

Der foreligger, så vidt ses, ikke mange annoncer om særlige aktiviteter i etablisementet, dog Å. St. 20/10 1901: "Grand Home" (et orkester?) er kommet. "Promenadekafeen".

Og AaP (tillægget) 5/7 1903: "Militærmusik udenfor Kaféen hver Søndag".

Det hele varede imidlertid kun kort tid. 1905 er restaurationen nedrevet og nye bygninger opført (vejviser). Her kom 1910 stiftprovstboligen til at ligge. Der er ingen billeder.

Studsgade.

Er ligesom Mejlgade en af byens ældste gader, hvis navns oprindelse også fortøner sig i fortidens mørke, men som efter den gældende lokalhistoriske viden intet har med stude at gøre. Studsgades restaurationsforhold har ikke tiltrukket lokalhistorikerne i særlig høj grad bortset fra E. Sejr: Gamle Århusgader I, 1962. Dennes beskrivelse holder dog op på et for foreliggende udredning for tidligt tidspunkt.

Der skal her lige gøres en bemærkning om gadens endepunkt før 1940. Den førte, siges der, hen til Studsgades Port, der befandt sig, hvor den senere "Kærlighedssti" begyndte eller endte. Det er, så vidt ses, kun korrekt for den højres eller lige sides vedkommende. Den venstre blev "overtaget" af Nørrebrogade, der i 1940 blev en del af "Nørreport", omtrent fra "Knækket". Der var altså på et kort stykke 2 gader i én.

Nr. 3, navn uoplyst, fra et sent tidspunkt Café "Træfpunkt".

Her var i hvert fald restauration eller gæstgiveri før 1900. Det lå indtil 1911 i baghuset, se ndf. I vejviser 1899's annoncer s. 56: "Jens Albertsens Restauration, Studsgade 3, anbefales til Publikums velvillige Erindring". Det er den sædvanlige reklameformular, der vedblev helt til "moderne" tider. Albertsen ses ikke efter 1900, han dukker senere op i

Vestergade 38 og som bestyrer af automatcaféen Guldsmedgade 22, se ndf.

Bygningen blev stærkt ombygget 1904, Å. St. 20/10 s. å.: "Det gamle Aarhus forsvinder. Forhuset til Studsgade 3 bliver i disse Dage brudt ned. Paa Tomten vil Murermester Mikkelsen rejse en moderne Bygning. Baghuset bestaar". Denne "moderne" bygning er formentlig den, der kendes pr. dato (1996) med "Englen" på forsiden. Mikkelsens forgænger som ejer skal if. sst. 19/8 1900 have været restauratør J. M. Stones, der kendes fra Skovvej og Norsgade senere.

Værterne skiftede hurtigt efter hianden. 1900 J. P. Petersen, 1901 H. H. Nielsen, s. å. gæstgiverske A. Jensen, 1902 S. M. Jensen, 1903/04 L. C. Christiansen, 1905 N. Post, 1906 J. C. Thomsen, 1907 N. Knudsen, 1908 F. P. Hald, 1910 Chr. Madsen.

Denne hyppige skiften tyder på, at der var tale om bestyrere.

Å. St. 6/6 1902: "Husk den nyanlagte Keglebane Studsgade 3. S. M. Jensen, forhen Hotel "Phønix".

Vejviseren giver sjældent cafénavne. Der dukker imidlertid et sådant op fra denne "ældre" tid i Å. St. 7/5 1907. ^{tidl. Høvl. "Phønix", Vestergade (51)} Herefter har N. Knudsen overtaget restaurant "Paragrafen", Studsgade 3, og anbefaler den til det ærede publikums velvillige erindring.

Følgende dødsannonce sandsynliggør, at der har været tale om bestyrere. Å. St. 13/1 1908: "Restauratør Chr. Rasmussen, Studsgade 3, er i Gaar afgaaet ved Døden i en Alder af 82 Aar. Den gamle kendte Restauratør havde haft Forretning paa den nuværende Plads siden 1859, og han var ^{almindeligt} arholdt Byen over. Han var Veteran fra 1848". Han var formentlig bevillingshaveren.

Dem. 29/10 1908: "Efter at Restaurationen i "Fullings Have" (Frederiksgade 5, se ndf.) er nedlagt, er Undertegnede flyttet til Studsgade 3 og anbefaler min Restauration med Keglebane og Billard. F. P. Hald."

Han ses senere Havnegade 38 og sidst Søndergade 32, jfr. ndf. og blev heller ikke længe her. Allerede et årstid efter blev han efterfulgt af Chr. Madsen. Sst. 8/4 1910: "Restaurationen Studsgade 3. Billard. Ny istandsat Keglebane. Plads til Foreninger og Møder. C. Madsen, forhen "Alleenberg". Han kunne også have tilføjet "Mejlborg" før Branden.

Chr. Madsen var vært her til 1918, da han flyttede til Nørrebrogade 1 og derfra til Graven 14. 22/12 1911 meddelte han i Dem. om restaurationsens flytning fra baghus til forhus samt om nye tidssvarende lokaler. Den ses ikke i fagreg. 1919, 1920 og 1921.

Derefter bliver det igen uklart med ejerforholdet. Af arkiverne (B 398. 1988-1144, 11/8 1929 og bevillingssag sst. 16/11 1931) fremgår, at bevillingshaver omkring 1922 var enkefru Andrea Andersen. Beværtningvoldsen (se katalog), 1904 A. Svilién igen, 1907 A. Jensen, 1913 T. P.

genhed da Café "Træfpunkt" og havde fra 1924 ølhandler A. Thomsen som bestyrer. Se også Demokraten 17/7 og 12/8 s. å. 1912.

16/11 1927 fortæller Å. St.: "Fhv. ølhandler Thomsen, ejer af (?) Café "Træfpunkt", Studsgade 3, er død. Det fremgår af de ovennævnte arkiver, at hans enke, Thomasine Th. (fagreg. har O. Th.) fortsatte som bestyrerinde,

1934 fik Café "Træfpunkt" en ny vært, Hans Peter Hansen (Th. Adamsen II, 1938, s. 381), først som bestyrer og 1936 som bevillingshaver. Han forblev perioden ud. Restaurationen fortsatte under forskellige værter til omkring 1960, da den blev erstattet af en møbelforretning. I 1970'erne blev der café igen. I dag (1996) hedder den "Englen" efter relieffet over indgangsdøren, der blev fremdraget efter mange års tildækning. Den er næsten kun besøgt af ungdommen!

Der forlyder ikke meget derfra, men har næppe været helt problemfri. Å. St. 12/6 1933: "Bedragerisk Gæst paa Café "Træfpunkt", Studsgade 3. Han betalte med overklippede Tikronesedler og fik Penge tilbage". Man vil nok 1996 synes, at selv med de større sedler var det en besværlig og langsommelig måde at skaffe sig gevinst på. Intet billede i lokalsamling.

1893 Arbejdernes Forsamlingsbygning "Stokken." ^(flyttest) Muligvis nedlagt 1902 Nr. 5-7, navn uoplyst men vistnok både forsamlingslokale og restauration.

Å. St. 11/9 1902: "Restaurationen Studsgade 5-7 (uden Dansesalen) er til Leje. Henvendelse til J. A. Alstrup." ^(Alstrup's glasværkhus) Annoncen gentages identisk sst. 17/2 1905. Ses ikke senere. Intet billede. (Dem. 6/5 1943).

1909 Dorthea Jensen, 1910 Mads Jensen, 1912 A. W(iggo) Jensen. Der er ikke set annoncer før. De sparsomme avertissementer angår hovedsagelig kvindelig medhjælp. 30/9 1915 meldes dog i Å. St. om en lidt mere usædvanlig begivenhed: En restaurationsgæst nægtede at betale sin fortæring, og da værten søgte at holde ham tilbage til afhentning af politiet, bed han værtinden i brystet! Han blev dog overmandet og kørt på stationen. Sagen ses ikke fulgt videre op.

Et cafénavn dukker op året efter. "En restaurationsvant Pige kan faa Plads 1. September. Café "Kalø", Studsgade 8". Der fandtes samtidig en restauration af samme navn i Mejlgade 75, jfr. ovf., men det kan ikke på det foreliggende grundlag ses, om der er nogen forbindelse. Intet billede.

1909, fordi han året forinden havde spået, at der ville blive godt vejr til landsudtillingen. Begrundelsen var, at 3 storme var Nr. 9, navn uoplyst.

1899 A. Øvlisen, 1900 S. Linnemann (senere Mejlgade 70), 1902 Chr. Enevoldsen (se katalog), 1904 A. Øvlisen igen, 1907 A. Jensen, 1913 T. P.

1899 A. Øvlisen, 1900 S. Linnemann (senere Mejlgade 70), 1902 Chr. Enevoldsen (se katalog), 1904 A. Øvlisen igen, 1907 A. Jensen, 1913 T. P.

1899 A. Øvlisen, 1900 S. Linnemann (senere Mejlgade 70), 1902 Chr. Enevoldsen (se katalog), 1904 A. Øvlisen igen, 1907 A. Jensen, 1913 T. P.

1899 A. Øvlisen, 1900 S. Linnemann (senere Mejlgade 70), 1902 Chr. Enevoldsen (se katalog), 1904 A. Øvlisen igen, 1907 A. Jensen, 1913 T. P.

Hummel (den "evige fallent").

Der er kun fundet få annoncer derfra. Å. St. 24/4 1912: "En Kellner begaar Selvmordsforsøg i Udhus til Kafeen Studsgade 9". Sst. 6/1 1913: "Slagsmaal og Spektakler i Beværtningen Studsgade 9. Politiet tog hele Sjakket med paa Stationen og lukkede Etblissementet(!) for den Dag".

Virksomheden er formentlig ophørt kort efter, og der kom ingen restauration dér mere. Intet billede.

Café "St. Thomas"

Nr. 17, Paradisgade 2, Café de la Reine, Boutrups Café, Café "Olympia".

En 4-etagers ejendom. Indgangsdør til cafeen lige på hjørnet. Flere fotos i lokalsamlingen. *Der ses ingen restauration her for 1905. se* →

~~Der ses ingen restauration dér for 1914~~ Å. St. 23/12 ¹⁹¹⁴.

"Publikum meddeles hermed, at jeg aabner min Restauration 1ste Juledag. Hjørnet af Paradisgade og Studsgade, hvilket bringes mine tidligere Kunder, samt enhver der aflægger mig Besøg, i venlig Erindring. Proper og reel Betjening vil fremdeles være mit Formaal. Med Højagtelse Chr. Enevoldsen."*)

Chr. E. har vi lige mødt i nr. 9. Efter en "afstikker" som bestyrer i Skolegade 11 1909-14, vendte han tilbage til Studsgade, men drog videre 1919 til nr. 42 og blev afløst af H. Jensen.^{nr. 17}

H. Jensen har formentlig døbt stedet Café de la Reine. Dette navn kan lige skimtes på et af lokalsamlingens fotografier. 1924 skete restauratørskifte igen, hvor V. Fendrich overtog.⁶ Han flyttede 1928 til Dynkarken 5 og tog cafénavnet med dertil, jfr. ndf. Se Å. St. 1/2 1924, 2/12 1927 og 24/1 1928.

I stedet trådte S. Boutrup, der tidligere i en kortere periode havde ejet "Turisthotellet", Fredensgade 48, til og omdøbte cafeen til "Boutrups Café, Å. St. 24/9 1928.

Det gik ham imidlertid heller ikke særlig godt hér. Han drev virksomheden på et borgerskab lejet af restauratør C. C. Thislund (B. 398, 1988/1144, 1928-31, 19/3 1928), der også kendes fra flere andre beværtninger. 1/2 1929 bekendtgøres sst.: "Restaurationslokalet i Studsgade 17 er straks eller senere til Leje. Henv. til Chokoladeforretningen Paradisgade 2".

Lejemålet blev overtaget af den "berømte" A. P. Obel Berg, der forhen havde drevet flere cafeer, sidst Skollegade 11, Café "Olympia". Han ^{var}blevet godt til grin i 1909, fordi han året forinden havde spået, at der ville blive godt vejr til landsudstillingen. Begrundelsen var, at 3 storke var fløjet over den planlagte grund! Å. St. 16/3 1908. Det gik som bekendt anderledes.

*) Det har ikke været muligt at få andre oplysninger om Chr. E. end en skatteangivelse i Sjæls Katalog
 6) Formentlig søn (Vilhelm) af Nielsine F., se nr. 46

Å. St. 5/s 1905:

"Nørdag den 6te Maj aabner jeg min nye Restauration *ejørmet* af Paradisgade (og Stødsgade) under Navnet "Sct. Thomas", som anbefales til Publikums velvillige Erindring.

A. Christiansen,
tidligere Nørrebrogade 28.

Denne Cafe ses imidlertid ikke i Kuerken fag- eller Huis eller personregister efter 1906. I Å. St. 16/10 1911 meldes en restauratør A. Christiansen død 15/1 s. a. Indt. tillale i Lokalsamlingen.

Nu fly
Juelsgad
døde 193
Her bered
en bød
han mod
han få
sate, o
Huset
forløb
Nr. 22
Her k
Laurids
rits La
Sst. 13
N. R. P
Nr. 27
Kend
omkrin
antyd
uden k
1899
forlød
8 Aars
Enk
tidli
Her
de ro
Studs
August
Lille
Har
til
der
By

Nu flyttede han navnet "Olympia" (der vistnok også kendes fra Niels Juelsgade) til Studsgade 17, der blev hans sidste "rasteplads", inden han døde 1938, 67 år gl. Der er et lille portræt af ham hos AE & ESP, s. 48. Her berettes også, at han if. Dem. 30/11 1930 (27/11 1931 ?) blev idømt en bøde på 60 kr. for udskænkning til berusede personer. Samtidig måtte han modtage en advarsel, der gik ud på, at hvis den slags gentog sig, ville han få forbud mod at beskæftige kvindelig betjening! Hans enke fortsatte, og vi kan ikke følge værtshusets skæbne videre.

Huset blev nedrevet i slutningen af 1950'erne og i de efter mange års forløb nybyggede boligejendomme kom ingen restauration.

Nr. 22, navn uoplyst.

Her kan hovedsageligt kun anføres værtsnavne efter vejviseren. 1900 Laurids Larsen. Å. St. 21/10 1901: Restauratør, fhv. Smedemester Laurits Larsen, Studsgade, og Hustru fejrede i Gaar deres Sølvbryllup". Sst. 13/10 1903: "Restauratør L. Larsen er afgaaet ved Døden". 1904 N. R. Hansen. Ses ikke efter 1907.

Nr. 27, Hotel "Paradis".

Kendt bl. a. fra E. S. I, 1960, s. 27. Billedet dér er formentlig fra omkring 1870, og navnet "Paradis" fremgår ret tydeligt på det. Samtidig antydes, at et andet Studsgadegæstgiveri blev kaldt for "Helvede" men uden klar stedfestelse.

1899 M. P. Ustrup, der åbenbart ikke var særlig sund, for 25/10 1900 forlød det i Å. St. : "Værtshusholder M. J. Ustrup er død 20/10 efter 8 Aars tiltagende ^{Svaghed} og 14 Dages Sygeleje, 56 Aar. Mariane Ustrup, ~~Konf.~~ Sørensen; Just M. Ustrup; Nielseine Ustrup."

Enken førte virksomheden videre, og blev 1904 afløst af V. Fendrich, tidligere Fiskergade 29 og 58, senere Studsgade 17 og Dynkarken 5. Herefter er der ret stille om gæstgiveriet, der nok har været et af de rolige, indtil der 3/7 1908 blev averteret i Dem.: "Hotel "Paradis", Studsgade 27. Efter endt Restaurering aabnes Lokalerne Lørdag den 1ste August og anbefales det ærede Publikum. Ærbødigt Anton Rasmussen, tidl. Lille Torv (2).

Han blev den sidste egentlige vært her. Omkring 1920 blev "Paradiset" til et Pensionat uden dette navn, og der kom aldrig nogen restauration der mere.

Bygningen er fredet og består pr. dato (1996).

Nr. 35, Café "Bækkelund".

Er også omtalt af E. S. sst. I den gamle bindingsværksgård, "Brandts Gaard", havde der for mange år siden befundet sig et gæstgiveri eller hotel ved navn "Bækkelund". Omkring 1900 hed gæstgiveren Asmus Lorenzen. Han var da midt i 50'erne. Hotelvirksomheden var vistnok ophævet.

Der høres ikke meget derfra. 25/9 1930 ansøgte L., der nu var blevet 85 år bevillingsnævnet om, at hans datter, enkefru Anne Dorthea Nielsen, måtte blive autoriseret som bestyrerinde. Hun havde tidligere bestyret Hotel "Phønix", Vestergade 51. Det blev bevilget. (B. 398, 1988-1144).

Men restaurationens dage var talte. L. døde et par år senere, og Café "Bækkelunds" lokaler blev averteret til leje fra april flyttedag 1933. Å. St. 12/1 s. å. Der kom aldrig café der mere, og der er intet tids-svarende billede i lokalsamlingen.

Anne Dorthea Nielsen blev senere medejer af Café "Booken", Guldsmedgade 1.

Nr. 42, "Landbocaféen", "Ny Bækkelund", "Studsgades Café".

Der ses ingen restauration her i hvert fald før 1911. Da dukker L. Jensens enke fra nr. 44 op som også værtinde i nr. 42. 1919/20 rykkede Chr. Enevoldsen ind her fra nr. 17, jfr. ovf. Stedet fik navnet "Landbocaféen".

Chr. Enevoldsen døde if. A. E. & E. S. P. 1927, og enken N. M. E. fortsatte til 1933. 1931 fik hun som bestyrer L. Jensen (bevillingssag 16/11 1931), der ændrede navnet til Café "Ny Bækkelund" i allusion til det gamle B, der var ved at ophøre.

Et sted i 1930'erne overtager O. E. Enevoldsen, der er angivet i vejviseren 1937. Året efter fremtræder bestyrer Victor Nielsen. (B. 398-1988-1143, 27/3 1936. Vejviseren er som sædvanlig bagefter).

Nu sker noget ganske ejendommeligt. Victor Nielsen skifter fra nr. 42 til nr. 46 og flytter navnet "Ny Bækkelund" med. Hans efterfølger i nr. 42 bliver frk. I. E. Enevoldsen, der nu giver restaurationen det noget prosaiske navn "Studsgades Café". Det beholdt den vor periode ud. (Th. Adamsen II, 1938, s. 344.)

Der var café i ejendommen til 1970'erne, nu forretningskontor. Der kan svagt skimtes et skilt på et billede i lokalsamlingen fra ca. 1938.

Nr. 44, navn uoplyst.

1899 Laurids Jensen, 1908 L. J. s enke, der muligvis også drev nr. 42 fra 1911. Hun fik if. Å. St. 22/8 1908 borgerskab ved lodtrækning. 1910 E. Rasmussen (bestyrer), 1911 L. Jensens enke. Caféen ses ikke efter 1919. Intet billede.

forpagter J. Pedersen Rasmussen for 70.000 kr. (est.)
 1911-1912 Dom. af Victor Jensen 1913, "Alten i gamle Bækkelund" - det her
 var det gamle "Landbocaféen" som Rasmussen overtog og forpagtede. Med
 navnet "Ny Bækkelund" og blev indført i vejviseren, hvor den blev omtalt
 som "Ny Bækkelund".

Nr. 46, "Landbohotellet", afholdscafé, "Wonder Bar, "Ny Bækkelund".

1900 N. (Nielsine) Fendrich, 1909 ~~J. P. Petersen~~, J. P. Petersen, 1913 L. Høst, senere Café "Sct. Oluf", Mejlgade 33, se ovf., 1928 (?) afholdsvært Niels Oscar Møller, 1932[?] O. P. Nielsen, 1937 Victor Nielsen. Usikkerhed i såvel værter som årstal.

Omkring århundredskiftet (1900) havde dette sted et dårligt ry iflg. Jens Haugaard Jensen m. fl.: ^{Kriminalitet,} Prostitution og fattigdom i Århus ca. 1870-1906. Sociale Studier, 1975, s. 240. Skildringen er meget lidt konkretiseret. ^{x)}

Hvor længe "uhumskheden" varede ved, vides ikke. Noget kunne tyde ^{på}, at hotellet, et blandt de mange små, næppe har været særligt lukrativt.

Å. St. 26/9 1906: "Landbohotellet", Studsgade 46, Aarhus, staar til Salg med lille Udbetaling...". Der var ingen underskrift. Annoncen blev efterfulgt af flere ligelydende. ^{Å. St. 13/11 1913 "Studsgades Hotel v. L. Høst"}

Det kan ikke på det foreliggende grundlag efterspores, hvornår hotel-driften ophørte. Det følger imidlertid af arkivoplysninger, at den på et tidspunkt i 1930'erne var blevet til en afholdscafé (B. 398. 1988-1143) v/ Niels Oscar Møller.

15/11 1937 meddeles det i Å. St., at der nu er kommet en "rigtig" restaurant igen i Studsgade 46 ved restauratrice O. P. Nielsen, og den havde fået det velklingende navn "Wonder Bar".

Der har næppe været noget særligt vidunderligt ved den. Den har ^{sikkert ikke} kunnet sammenlignes med sin navnefælle i København v/ Axel H. Jensen. Ca. 1 år efter ^{er} den ude af billedet og overtaget af Victor Nielsen, der som sagt flyttede "Ny Bækkelund" hertil.

Fra og med 1940 ses ingen restauration her i vejviseren, men det kan nok forklares med, at Victor Nielsen kaldte sig "mekaniker". Værtshuset bestod under samme navn ^{med} skiftende værter indtil 1970'erne. Nu tjener lokalet helt andre formål. Der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 64-66, Hotel "Jylland".

Ligeledes beskrevet af E. S. anf. sted for tidligere tider. Ved "vort" tids begyndelse var de muntre folkeforlystelser som Mester Jakel, dansebjørne o. l. nok en saga blot.

1900 hed ejeren S. P. Emanuelson, der først på året flyttede til Jernbanecaféen i Vejle, hvorfor der i den anledning blev holdt en afskedsfest for ham. Å. St. 18/3 s. å.

Efterfølger blev N. Thorensgaard, der døde 1/3 1908 (Å. St.), 55 år gl. Hans enke solgte hotellet allerede 20/3 s. å. til dettes mangeårige staldforpagter J. Pedersen Rasmussen for 70.000 kr. (sst.)

x) Iflg. artikel i Dem. af Victor Jensen 13/6 1943, "Aften i gamle Aarhusgader" lå her før hotellet det såkaldte "Jaltemborg" med Fendrichs bevarning i forhuset. Nedtaget af Normand, v. f. giver ingen nævnte eller årstal, kun ved århundredskiftet (!) se i øvrigt bagsiden

... "Landhotellet" ... "Wander Bar" ...
 1900 H. (Nielsen) ...
 senere Cafe "Det Olie" ...
 Oscar Møller, 1925 O. P. Nielsen, 1927 Victor Nielsen ...
 ...
 Omkring århundredstykket (1900) havde dette sted et dertil tilhørende
 Jens Høeggaard Jensen m. fl. Prostitution og festligheder i århus ca. 1870-
 1900. Sociale Studier, 1925, s. 240. Skildringen er meget lidt konkret.
 ...
 Hvor længe "uhenskeligheden" varede ved, vides ikke. Høest kunne tyde på
 hotellet, et blandt de mange små, næppe har været særligt lukrativt.
 l. st. 26/9 1902: "Landhotellet", Studsgade 46, Århus, se nr. 11 i del 1
 og lille Udbetaling...". Der var ingen underkærlig. Annoncen blev efter-
 fulgt af flere tilsvarende. I Århus 1913 "Stadens Historie" s. 102
 Det kan ikke på det foreliggende grundlag efterrettes, hvornår hotel-
 liden ophørte. Det læses imidlertid af arkivoplysninger, at den på
 et tidspunkt i 1930'erne var blevet til en alcoholland (B. 398. 1933-114)
 i Niels Oscar Møller.
 12/11 1937 meddeles det i Å. St., at der nu er kommet en "rigtig" re-
 staurant igen i Studsgade 46 ved restauratrice O. P. Nielsen, og den havde
 fået det veilkørende navn "Wander Bar".
 Der har næppe været noget særligt vildunderligt ved den. Den har
 kunnet sammenlignes med sin navnetale i København v/ Axel H. Jensen.
 I år efter år den ved at bilhødet og overtaget af Victor Nielsen, der
 som sagt flyttede "NY Bekkedund" hertil.
 Fra og med 1940 ses ingen restaurering her i vejviseren, men det kan
 fra og med 1940 ses ingen restaurering her i vejviseren, men det kan
 fra og med 1940 ses ingen restaurering her i vejviseren, men det kan

En undersøgelse i husregistret giver 1900 1 bygning omed stue 1. st.
 og kist. Forhus og baghus. Ejerske fra C. Baess, st. forhus gastgiver N.
 1901 do. 1902 angives kun fra C. Baess og komms H. Baess som bebodt
 1903-04 ingen kun bebodt 1062. Bygningen må være nedrevet.
 1905 er den på 3 etager. Ejer smedkermester Sorb. Nu altså en
 ejendom. 1907 er ejeren gastgiver H.P.C. Hansen. I stueetagen
 gastgiver f. P. Petersen.
 Det er således yderst sandsynligt, at nr. 46 for 1902 var det
 folkekommande kendte "Pjaltemborg" (eller "Helvede"?)
 En undersøgelse i folketælling 1900 viser, at gastgiversken var Nielsen
 horengte Henrik, f. 18/6 1851. En søn (måske sømmesøn) derboende
 Vilhelm Albert f. 12/11 1898. Der boede i det år 69 p
 søner i nr. 46, året efter 4.
 Vilhelm F senere Studsgade 17, senere Dyrkarkent 5, Nielsine F.
 Aldegh Guldborgsgade 85.

1910
 1930, hv
 1938
 var et
 Tvergade
 gade om
 Det gi
 krigsma
 derfor
 således
 Paradi
 I Para
 her, kur
 gade 17.
 Nr. 10,
 1899
 gaaet ve
 restarat
 Nørrebro
 Nr. 1,
 Havde
 M. Ander
 dengang
 selvføl
 1918 ko
 året eft
 Niels
 Nørrepor
 egen er
 Den for
 kalsaml
 Nr. 10,
 1899
 Lassens
 "Fenger
 "Restau

1910 solgte han igen til gæstgiver S. Christensen, der døde omkring 1930, hvis enke Jacobine fortsatte (Th. Adamsen II, 1938, s. 339).

1938 købte Århus kommune hotellet til nedrivning for 135.000 kr. Det var et led i den store gadeudvidelsesplan, der stod for døren, hvorved Tvergade, den resterende højre side af Studsgade og et stykke af Nørrebrogade omdøbtes til Nørreport.

Det gik som bekendt ikke helt efter planen. Krig, besættelse og efterkrigsmangler medførte, at nedrivningen først skete i 1960. Kommunen måtte derfor bortleje eller bortforpagte hotellet til skiftende restauratricer, således M. J. Sørensen, E. M. Hougaard, F. E. Simonsen m. fl.

Paradisgade.

I Paradisgade ses, bortset fra Haan^dværkerforeningen, der ikke behandles her, kun én restaurant i denne tidssekvens. Nr. 2 er beskrevet som Studsgade 17.

Nr. 10, navn uoplyst.

1899 Hans Bernthsen. Å. St. 3/3 1905: "Gæstgiver Hans Bernthsen er afgaaet ved Døden. Ane Karoline B." Hun fortsatte til 1915. Der ses ingen restaration dér senere. Intet billede i lokalsamlingen.

Nørrebrogade.

Nr. 1, navn uoplyst, senere "Post-Cafeen", senere Café "Postgaarden".

Havde til huse i det 1900 opførte ejendomskompleks "Clemenshus". 1905 M. Andersen, 1910 Niels Post (Th. Adamsen II, 1938, s. 346). Post var dengang en ret kendt århusiansk restauratørfamilie, deraf cafénavnet. Må selvfølgelig ikke forveksles med Hotel "Postgaarden" i Skolegade. 1918 kom Chr. Madsen til som bestyrer fra Studsgade 3, han flyttede året efter til Graven 14. Å. St. 31/10 1918.

Niels Post sad vor tid ud. Ved omreguleringen fik beværtningen adresse Nørreport 21. Der er ingen særlig interessante annoncer derfra. Efter egen erindring var den en bramfri kælderbeværtning uden noget særpræg. Den forsvandt ved den store nedrivning 1960'erne. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 10, Knudrisgade 2, "Fengers Café". senere Hotel "Nørrebro"

1899 Fenger Lassen (fejlagtigt Larsen flere steder), derfor "Fenger Lassens Café", også benævnt bare "Fengers Café". Å. St. 2/1 og 3/1 1900: "Fengers Café", Nørrebro. Forskellige Frokostretter". Sst. 18/5 s. å.: "Restauratør Fenger Lassen fik i Byraadet i Gaar Tilladelse til at lade

han på Minutten Den vil skaffe. Gode Vins og en god Cigar. det Værtens servere på Fortovet udenfor hans Restauration på Hjørnet af Knudrisgade og Nørrebrogade".

Snart efter, sst. 28/8 1901, blev Nørrebrogade 8-10 sat til salg og restaurationen til leje. 12/11 s. å. kom så værtskiftet med Carl Sørensen, der tidligere havde drevet "Hotel Carl" ved banegården, Banegaardsgade 53. Han omdannede huset til et hotel, "Hotel Nørrebro" med de sædvanlige anbefalinger. Fenger Lassen flyttede if. sst. 12/12 s. å til Vesterbrogade 68.

Carl Sørensen blev allerede året efter afløst af A. Danielsen, der tidligere havde drevet "Østbanehotellet", Mejlgade 109, jfr. ovf. Han måtte if. ÅBF 1902, s. 166, 26/6 rydde fortovet, da han ikke havde betalt den særlige fortovsafgift. Det var imidlertid snart slut. A. St. 15/4 1903: "Restaurationen på Hjørnet af Nørrebrogade og Knudrisgade er til Leje". Der kom aldrig café mere på det hjørne, der i øvrigt er helt ombygget. Intet billede i lokalsamling.

Nr. 28, Nørrebros Café og Restaurant.

Blev startet 1901 af gæstgiver A. Christiansen, der før den tid drev Café "Lille Meilborg", Mejlgade 74, se ovf. og før den Café "Axelhus", Guldsmedgade 22, jfr. ndf. A. St. 3/4 1901. ^(og "Alleensberg") ~~17/4 1902 blev hans død~~
1905 flyttede han herfra til Studsgade 17, jfr. ndf.
~~Bekendtgjort sst. af hans enke Edsæl Marie C., f. Madsen. Han blev~~

~~69 1/2~~ Han blev efterfulgt af gæstgiver P. Nielsen, der 23/10 1906 sst. annoncerede restaurationslokalerne i Nørrebrogade 28 til leje på billige vilkår. Der kom ingen restaurant der mere, og der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Det er meget rimeligt herfra at dreje et lille smut over til villaver i

Knudrisgade

Den gade hvis navn ukyndige altid får galt i halsen. Ak, den blev aldrig anlagt af Knud Riis. Lokalhistorikerne har en skruet forklaring, at navnet stammer fra krattet, d. v. s. riset, på "knuden", d. v. s. bakken fra Østbanetorvet til Trøjborgvej.

Nr. 4, på et vist tidspunkt Café "Phønix". Den eneste restaurant i gaden. 1906 N. C. Leth, senere Café "Lolland", Sønderallé 29. Han satte en "spøjs", omend måske lidt barnlig annonce i Demokraten 27/4 1906: "Hvis Du en Tur i Byen vil gaa, ~~De~~ aldrig "Phønix" glemme maa. Se Værtens han er flink og rar, med Glæde han mod alle ta'r. Forskellige Ølsorter i massevis, og er det varmt, han bruger Is. De skulle smage hvilken Kaffe,

han paa Minutten Dem vil skaffe. Gode Vine og en god Cigar. det Værten i "Phønix" altid har, og saa forskellige varme Retter han flux for Dem sætter. Ja, Værten i "Phønix" det er en Mand, som alle trøstige gæste kan. Glem aldrig Café "Phønix", Knudrisgade 4. Ærbødigst Carl Leth".

Det vides ikke, om dette cafénavn fortsatte under de senere ejere, for der ses ingen avertisementer. Ej heller om der kom protest fra Hotel "Phønix", Vestergade 51.

1909 M. Sørensen, 1913 J. M. Riisgaard, 1915 restauratrice A. M. Offenbergs, senere Vestergade 69. Iflg. B. 398. 1988-1143 var den egentlige bevillingshaver fra 1913 en enkefru Birgitte Madsen.

På et ikke klarlagt tidspunkt var Niels Post vært (bestyrer). Han afløstes 1922/23 af restauratrice fru Carrie Pedersen, først som bestyrerinde, fra 1936 som bevillingsindehaver. B. 398, 1988-1143, byrådsmøde 15/7 1936 og Th. Adamsen II, 1938, s. 344. Hun vedblev perioden ud. Kaffeen blev nedlagt omkring 1950 og huset senere nedrevet. Der kom ikke restauration der mere. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Anders Jensen, 1916 Kristine Sørensen, 1918 Anders Jensen, 1919 Anders Jensen, 1920 Anders Jensen, 1921 Anders Jensen, 1922 Anders Jensen, 1923 Anders Jensen, 1924 Anders Jensen, 1925 Anders Jensen, 1926 Anders Jensen, 1927 Anders Jensen, 1928 Anders Jensen, 1929 Anders Jensen, 1930 Anders Jensen, 1931 Anders Jensen, 1932 Anders Jensen, 1933 Anders Jensen, 1934 Anders Jensen, 1935 Anders Jensen, 1936 Anders Jensen, 1937 Anders Jensen, 1938 Anders Jensen, 1939 Anders Jensen, 1940 Anders Jensen, 1941 Anders Jensen, 1942 Anders Jensen, 1943 Anders Jensen, 1944 Anders Jensen, 1945 Anders Jensen, 1946 Anders Jensen, 1947 Anders Jensen, 1948 Anders Jensen, 1949 Anders Jensen, 1950 Anders Jensen, 1951 Anders Jensen, 1952 Anders Jensen, 1953 Anders Jensen, 1954 Anders Jensen, 1955 Anders Jensen, 1956 Anders Jensen, 1957 Anders Jensen, 1958 Anders Jensen, 1959 Anders Jensen, 1960 Anders Jensen, 1961 Anders Jensen, 1962 Anders Jensen, 1963 Anders Jensen, 1964 Anders Jensen, 1965 Anders Jensen, 1966 Anders Jensen, 1967 Anders Jensen, 1968 Anders Jensen, 1969 Anders Jensen, 1970 Anders Jensen, 1971 Anders Jensen, 1972 Anders Jensen, 1973 Anders Jensen, 1974 Anders Jensen, 1975 Anders Jensen, 1976 Anders Jensen, 1977 Anders Jensen, 1978 Anders Jensen, 1979 Anders Jensen, 1980 Anders Jensen, 1981 Anders Jensen, 1982 Anders Jensen, 1983 Anders Jensen, 1984 Anders Jensen, 1985 Anders Jensen, 1986 Anders Jensen, 1987 Anders Jensen, 1988 Anders Jensen, 1989 Anders Jensen, 1990 Anders Jensen, 1991 Anders Jensen, 1992 Anders Jensen, 1993 Anders Jensen, 1994 Anders Jensen, 1995 Anders Jensen, 1996 Anders Jensen, 1997 Anders Jensen, 1998 Anders Jensen, 1999 Anders Jensen, 2000 Anders Jensen, 2001 Anders Jensen, 2002 Anders Jensen, 2003 Anders Jensen, 2004 Anders Jensen, 2005 Anders Jensen, 2006 Anders Jensen, 2007 Anders Jensen, 2008 Anders Jensen, 2009 Anders Jensen, 2010 Anders Jensen, 2011 Anders Jensen, 2012 Anders Jensen, 2013 Anders Jensen, 2014 Anders Jensen, 2015 Anders Jensen, 2016 Anders Jensen, 2017 Anders Jensen, 2018 Anders Jensen, 2019 Anders Jensen, 2020 Anders Jensen, 2021 Anders Jensen, 2022 Anders Jensen, 2023 Anders Jensen, 2024 Anders Jensen, 2025 Anders Jensen.

Skovvej og et stykke af Grenå Landevej indtil 1904.

Skovvej dannede ligesom Kirkegaardsvej og Nørrebrogade en færdselskanal til de nordlige forstæder, der forlængst er smeltet sammen med hovedbyen. I det her tilfælde Trøjborg.

E. S. giver en beskrivelse af Skovvej sammen med Trøjborg i Gamle Århusgader II, s. 121-132. Den er dog noget spredt og centrerer som så mange andre af sammes produkter på en tid, der ligger betydeligt før den hér behandlede. På den anden side mangler der sikkert en dyberegående analyse af denne strækning, men det kan der ikke gives her.

Bebyggelsen ^{var} er meget ujævn, Studestalden, de fine tidligere villaer i den øverste ende og arbejderforeningshusene fra århundredskiftet og de første tiår harmonerer ikke godt sammen, hvortil kommer de kedelige facader på de mellemliggende lejlighedshuse. Men disse havde dog bagsiden til "Knudrisbakken", hvor senere Nordre Kirkegaard blev anlagt.

Der var "nummerkludder" på denne vej. Numrene på højre side halter langt efter venstre sides, og den omkring 1900 anlagte "Petroleumsvej", der førte ned forbi tankene bidrog også hertil.

Nr. 2 b eller c, Skovvejens Café.

Beliggenheden er usikker, formentlig en sidebygning til Østbanegaarden.

1899 J. P. Nielsen. If. A. St. 27/4 1903 har J. P. N. forladt Skovvejens Café og åbnet restaurant Bruunsgade 1, tidl. Hotel "Sct. Paul". 1904 M. Andersen, ses ikke senere. Inkub billeder.

Dernæst 3 "døgnfluer"!

Nr. 38, navn uoplyst, tæt på Riis Skov.

1911 P. (R?) Heiberg, tidl. nr. 57 (senere 23). Ses ikke senere.

Nr. 43, navn uoplyst.

1904 fru S. Jensen. Ses ikke senere.

Nr. 49, navn uoplyst.

1902 L. P. Skovgaard. Ses ikke senere.

Der er ingen billeder af disse i lokalsamling.

Nr. 57, 1930_23. Forskellige navne og forskellige værter gennem tiden, ofte drevet af bestyrere (forpagtere).

Af en eller uopklaret og måske uopklarlig grund ^{Begyndte Skovvej} ikke med nr. 1 men med nr. 33. Et fænomen der også mødes andetsteds, f. eks. i Vesterbrogade, jfr. ndf.

Ses ikke før 1902/03. 1903 P. Heiberg, 1909 Jensine Mollenhauer, 1915 Anders Jensen, 1916 Kristine Sørensen, 1918 Anders Jensen. Vi standser lige lidt hér.

Caféen ligger i en af Arbejderforeningens boliger.

Å. St. 15/9 1903: "En net Pige kan faa Plads straks i "Heibergs Café", Skovvej 57". Sst. 10/12 1904: "Lokalerne paa 1. Sal udlejes til Foreninger og Møder".

Det kan ikke ses, om der blev møder her, men det fremgår heraf, at P. Heiberg ikke havde sin private bopæl i ejendommen. Den var derimod i ~~Vester~~ Vestergade 38. Han var født i Vinderslev 18/3 1858 (folketælling). Hans dødsår har jeg ikke opklaret.

Demokraten 10/11 1908: "En Gæst i "Heibergs Café", Skovvej 57, forsøgte at slippe ud uden at betale. Han kom i Haandgemæng med H., hvem han gav et stort slag i Nakken og et Spark i Siden. Kort efter blev han dog anholdt og idømt Fængsel i 3x5 Dages Vand og Brød."

Om efterfølgersken Jensine Mollenhauer vides kun, at hun var født i Lunde 2/5 1867. ^(Folketælling) På et eller andet tidspunkt fik beværtningen navneforandring til Café "Skovlyst", og det hedder den perioden ud. Underligt nok, for der er dog et stykke vej til Riis Skov

31/8 1916 fik den daværende værtinde Kristine Sørensen afslag på en ansøgning til Bevillingsnævnet om kl. 12-lukning i Café "Skovlyst".

ÅBF 1916/17 B, s. 127.

Efterfølgeren Anders Jensen havde tidligere været bestyrer for Jensine Mollenhauer og blev ^{dog} derefter for Kristine Sørensen. Han søgte serveringsjomfru i Å. St. 6/5 1918 og 6/6 1919. ~~1918~~ B. 398, 1988-1143. Be-

bevillingssag 21/6 1931 og 21/8 s. å.)

Anders Jensen døde i dec. 1924 (Dem. 15/12 s. å.). M. Nissen blev bestyrer efter ham. Han blev igen afløst af Henrik Lund. Dem. 18/9 1931: "Besøg Café "Skovlyst". Henrik Lund, mangeaarig Tjener i Arbejdernes Forsamlingshus, Amaliegade (23)".

2/5 1934 hedder det i AaP: "~~XXXXXX~~ Café "Skovlyst" er aabnet med mine bekendte smaa Priser. Ærbødigt (Fru) K. Kristensen, Skovvej 23, tidl. "Den gamle Café", Sønder Allé 32" (Th. Adamsen II, 1938, s. 380).

Det veksler igen. Dem. 4/11 1939: "Café "Skovlyst", Skovvejen 23, er overtaget af P. Petersen, forhen "Torvecaféen" (som bestyrer). Han fortsatte sst. 3/12 s. å.: "Gaa Tur til Café "Skovlyst". God Kaffe og godt Smørrebrød. P. P."

Hans tid blev imidlertid kort, for 30/5 1940 annoncerer (enke)fru K. Kristensen ^(formentlig bevillingshaver) igen i A. St.: "Café "Skovlyst". Pige antages. Ikke for ung. Gerne tysktalende(!)".

Denne sidste kvalifikation er nok forårsaget af den tyske besættelse efter ~~den~~ ⁽¹⁹⁴⁰⁾ 9. april. Den findes også fremhævet i andre restaurationsannoncer i dette år.

En del år senere blev navnet forandret til "Skovvejens Café" og meget senere igen til "Cirkuskroen", hvad den stadig hedder. Men det er en anden historie.

Der findes intet klart billede i lokalsamlingen, men caféen kan skimtes på et fotografi der fra så sent et tidspunkt som 1954. Afbildet i "Sundhed og sygdom, mens Århus blev stor, 1963, s. 21. Skovvej er i øvrigt blevet meget underforsynet med fotos.

Nr. 155, Café "Trøjborg", del af Hotel "Trøjborghus".

Denne nummerangivelse, der fremtræder i vejviseren 1900-1904, er utvivlsomt forkert. Skovvej har aldrig overskredet Trøjborgvej, der var tale om Grenå Landevej. Se ndf.

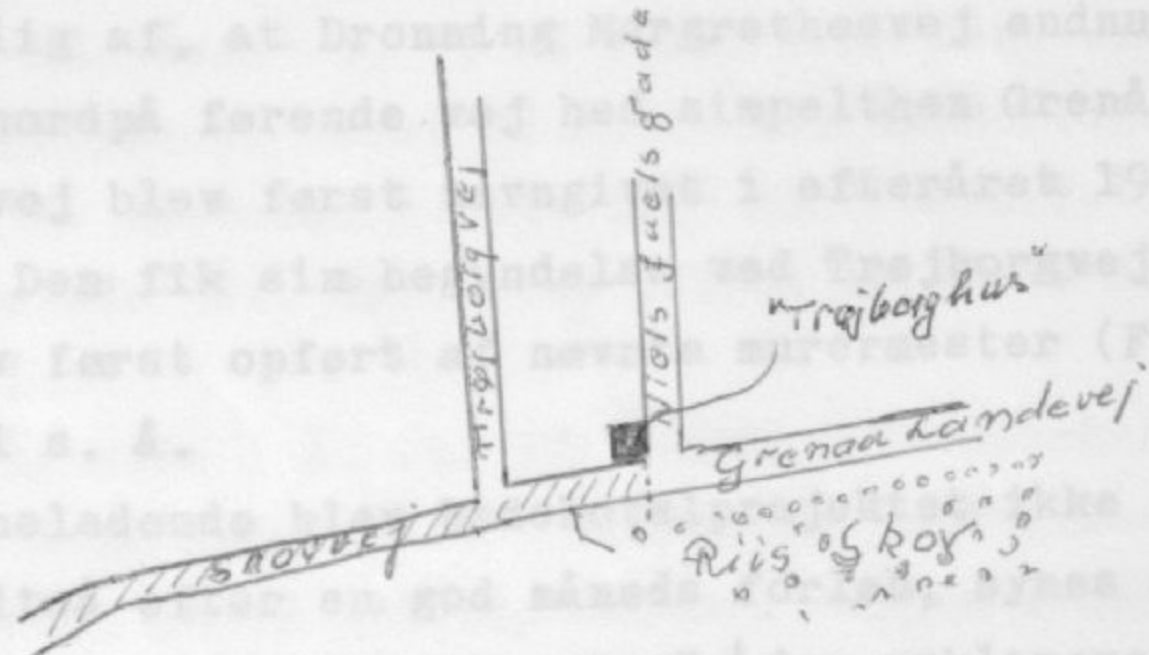
Det må naturligvis straks pointeres, at denne restaurant intet havde at skaffe med det tidligere, næsten sagnomspundne, etablissement "Trøjborg", der eksisterede fra 1840'erne til ca. 1890. Det var grundlagt af en skrædder og lå på skrænten ned mod Århusbugten, vel sagtens hvor boligkomplekset "Klintegaarden" ligger og har ligget siden sidst i 1930'erne. Oplysningerne om det "gamle" Trøjborg, som f. eks. hos E. S., er temmelig uklare og bliver vel nok aldrig helt verificerede, ligesom det heller ikke bliver godtgjort, hvordan og hvorfor dette sted kunne blive navngivende for en senere vej og bydel.

Oprindelsen til førnævnte café giver sig imidlertid i A. St. 19/9 1900,

hvor det hedder: "Den ny Ejendom "Trøjborghus" ved Riis Skov er af Mær-
kester Mikkelsen, Heibergsgade, byttet med den Restauratør (J. M.) Stones
tilhørende ejendom Stadsgade 3 (jfr. ovf.). Overtagelsen sker 1 April
1901. Hr. Stones agter i den ny Ejendom at indrette Restauration og Hotel,
særlig beregnet paa Badegæster".

Det lyder fantastisk nu (1996). Dengang var Riis Skov og stranden ved
skranten et fjernt og idyllisk sted for de "almindelige" Århusborgere.
Badehoteller lå i tiden, selvfølgelig kun for de mere velstillede. Det
forlyder videre sst. 1/5 1901: "Café & Hotel "Trøjborghus" aabnes Freda-
gen 3die Maj og anbefales det brede Publikum. Arbejdet af J. M. Stones".
Samme dag, 1/5, fik han tilladelse til at sætte på fortovet. ÅBP 1901.

Det er navnet "Trøjborghus" der bestemmer beliggenheden. Det er non-
lig stadig navnet på den 4-stages ejendom, der ligger på det sydlige hjer-
ne af Niels Juelsgade. Det mærkelig høje nummer, Skovvejs sidste, kommer
formentlig af, at Dronning Margrethesvej endnu ikke er "opfundet". Den
videre nordpå førende af halspælthen Grenaa Landevej. Dronning Mar-
grethesvej blev først anlagt i efteråret 1904. ÅBP 1904/05, A, 6/10,
s. 154. Den fik sin beliggenhed ved Trøjborgvej. Den modsatte hjørnejen-
dom blev først opført af mærcmester (F. P.) Mikkelsen i 1902, Å.
St. 10/1 s. 4.

Tilskyndende blev der ikke nogen succes, 11/10 s. 4.,
sst. 1/11 1904. Skovvej blev senere navnet skiftet til Hotel

"Trøjborg" og ikke "Trøjborghus" der reklameres ^{pa tegningen} ca. 1900. skovvej går helt frem til

den "Stillingen vejmassigt ca. 1900. skovvej går helt frem til
Under Niels Juelsgade (1), hvor etageejendommen "Trøjborghus" lige er ble-
vet bygget. Den ligger der endnu med navn ~~af resten~~. På det
bygget modsatte hjørne blev først efter ligeledes bygget en etageejendom
J. M. af mærcmester Mikkelsen. Fra da af hed vejen Grenaa Landevej.
Sst. Først 1904 opstod Dronning Margrethesvej, den kom imidlertid
til at begynde ved Trøjborgvej.

I "Trøjborghus" drev restauratør J. M. Stones hotel "Trøjborghus" og
søgt kaldt "Café Trøjborg" 1900-04. De mange annonceringer kunne tyde på,
Der at det ikke blev nogen succes. Der kom aldrig restauratør der
de til mere. Der foreligger intet billedmateriale.

Samme J. M. Stones, hvis navne udtale er lidt ualiker, var født i Sveri-
ge 25/2 1843. Han kom til Danmark 1860, overtog "Salonen", senere "Poly-
hymnia" restauratør. Han holdt guldbryllup 1915, Å. St. "Søjrs sodler",
og 85 års fødselsdag 1928. Hans dødsår ses ikke, men må vel have været
kort efter. Altså en usædvanlig lang levetid for en restauratør.

Der var omtrent samtidig en Café "Trøjborg" i Niels Juelsgade 51, der
overtales senere.

hvor det hedder: "Den ny Ejendom "Trøjborghus" ved Riis Skov er af Murmester Mikkelsen, Heibergsgade, byttet med den Restauratør (J. M.) Stones tilhørende ejendom Studsgade 3 (jfr. ovf.). Overtagelsen sker i April 1901. Hr. Stones agter i den ny Ejendom at indrette Restauration og Hotel, særlig beregnet paa Badegæster".

Det lyder fantastisk nu (1996). Dengang var Riis Skov og stranden ved skrænten ^{imidlertid} et fjernt og idyllisk sted for de "almindelige" Århusborgere. Badehoteller lå i tiden, selvfølgelig kun for de mere velstillede. Det forlyder videre sst. 1/5 1901: "Café & Hotel "Trøjborghus" aabnes Fredagen 3die Maj og anbefales det ærede Publikum. Ærbødigst J. M. Stones". Samme dag, 1/5, fik han tilladelse til at servere på fortovet. ÅBF 1901.

Det er navnet "Trøjborghus", der bestemmer beliggenheden. Det er nemlig stadig navnet på den 4-etages ejendom, der ligger på det sydlige hjørne af Niels Juelsgade. Det mærkelig høje nummer, Skovvejs sidste, kommer formentlig af, at Dronning Margrethesvej endnu ikke er "opfundet". Den videre nordpå førende vej hed simpelthen Grenå Landevej. Dronning Margrethesvej blev først navngivet i efteråret 1904. ÅBF 1904/05, A, 6/10, s. 154. Den fik sin begyndelse ved Trøjborgvej. Den modsatte hjørneejendom blev først opført af nævnte murermester (F. P.) Mikkelsen i 1902, Å. St. 10/1 s. å.

Tilsyneladende blev badehotelprojektet ikke nogen succes. 11/10 s. å., sst., altså efter en god måneds forløb, synes navnet skiftet til Hotel "Trøjborg" og ikke "Trøjborghus"; der reklameres stadig med Riis Skov og den nordre badestrand samt med smukt monterede værelser og fuld pension. Underskrevet J. M. Stones. Og lige efter, sst. 1/9 1902: "Café "Trøjborgs" hyggelige Lokaler anbefales. Særskilt Dameværelse (der er det igen!). J. M. Stones".

Sst. 1/4 1903: "Kelnerlærling, 1 å 2 Aar ved Faget kan faa Plads paa Restaurant "Trøjborg". Men 1/4 1904 forlyder det sst.: "Café "Trøjborghus", smukt beliggende lige overfor Indgangen til Riis Skov, er til Leje straks".

Der kom aldrig hverken hotel eller restaurant der mere. Stones flyttede til Norsgade 1, jfr. ndf.

Samme J. M. Stones, hvis navns udtale er lidt usikker, var født i Sverige 25/2 1843. Han kom til Danmark 1860, overtog "Salonen", senere "Polymnia" ^{Kannegade 14} restaurant. Han holdt guldbryllup ^{16/2} 1915, Å. St. "Sejrs sedler", og 85 års fødselsdag ^{26/2} 1928. Hans dødsår ses ikke, men må vel have været kort efter. Altså en unormal lang levetid for en restauratør.

Der var omtrent samtidig en Café "Trøjborg" i Niels Juelsgade 51, der omtales senere.

Handwritten note: "Trøjborgs Café" kan laves fra 1903 paa Riis Skov. F. 1903 flyttede op til restauratøren oppe i 1906 til 51. og han alle vinduerne. Han døde i 1928 (Å. St. 10/1 s. 4).

Høegh Guldbergsgade.

I århusiansk daglig tale kun kaldt Guldbergsgade. Også i den gade hersker "nummerystikken". Den begynder, eller rettere begyndte, med nr. 27, der forlængst er nedrevet. Til dette vestlige hjørne svarede Nørregade 2. Nr. 27, "Thürmanns Café"

Hvad det nu end skyldes, så lå på det hjørne med facaden mod Guldbergsgade et etablissement fra ca. 1890, "Thürmanns Café og Conditori". (B. J. 1966, s. 104). Først E. Th., der døde 1903 og blev efterfulgt af sønnen F. Chr. Th. Han annoncerede i Å. St. 9/10 1910: "Lokalerne er aabne til Kl. 12. Dameværelse forefindes". Caféen hævede sig altså over ølstueniveauet, selv om der ikke fandt nogen kunstnerisk udfoldelse sted. Det tilsluttede konditori bød i øvrigt på specialiteter som forskellige slags is, store kager og postejer. B. J. anf. sted.

En anden søn, Ludvig Th., havde fra 1897 forpagtet "Salonen" i Riis Skov (B. J. anf. S., s. 166). Herom senere.

F. C. Th. døde 19 , og enken Olga fortsatte, men lod virksomheden drive af bestyrere, først F. Andersen. Rækkefølgen af dem er noget uoverskuelig. F. A. blev if. Å. St. 11/7 1923 efterfulgt af tjener Vilh. Nielsen, (1890-1943) der allerede jan. 1924 blev afløst af Niels Frandsen. (Th. Adamsen II, 1938, s. 381).

I en annonce i Å. St. 17/5 1926 er underskriften Holger Hansen, og sst. 28/9 s. å. forlyder det: "'Thürmanns Café". Smaa Frokostretter. Udsøgt Smørrebrød. Uhyre billige Priser. Holger Hansen (ny Vært)". Samme H. H. var forinden blevet kendt, fordi han havde inviteret beboerne på De gamle Hjem, senere "Bakkegården", Kirkegårdsvej, på gratis kaffe med brød. Dem. 25/8 s. å.

1929 fandt imidlertid et nyt bestyrerskifte sted. Enkefru Olga Thürmann ansøgte bevillingsnævnet om at få tjener C. J. Carlsen som ny bestyrer. Det blev bevilget 27/4 s. å. (B. 398 1988 - 1144). Vedlagt sagen findes en udskrift af beværterprotokollen, herunder om hans senere skæbne på "Pavillon", Riis Skov. Carl Johan Carlsen bekendtgjorde sin tiltræden i "Thürmanns Café" i AaP 30/4. (1929).

Året efter blev det 1/5 meddelt i Å. St.: "Frk. Margrethe Holck Pape er viet til Restauratør Carl Johan Carlsen, "Thürmanns Café".

Carlsens tid dér blev heller ikke lang. I slutningen af 1930 blev bestyrerkontrakten ophævet, og 18/3 1931 overtog han forpagtningen af "Pavillon", Riis Skov. Han blev efterfulgt af Victor Larsen (B. 398. 1988-1144, 16/11 1930. Th. Adamsen II, 1938, s. 352-353.)^{x)}

Caféen fik imidlertid ikke så lang en levetid længere under sit gamle navn. 26/11 1936 kunne læses i Å. St.: "'Thürmanns Café" kan lejes fra

A) Karl Johan Carlsen f. 1883 flyttede efter Pavillonens ophør 1936 til Odense, hvor han blev vinstuder. Her døde han 16/2 1944. (Å. St. 18/2 s. 4.)

April Flyttedag. Henvendelse til Ejendommens Ejer, Købmand Ove Edslev, Nørregade 2". Victor Larsen havde opgivet restaurationen og i stedet forpagtet "Salonen", Riis Skov, efter at L. Thürmann var gået derfra. Muligvis fordi "Thürmanns Café" var blevet en dårlig forretning. Det var ham der senere omdøbte "Salonen" til "Sjette Frederiks Kro". Annoncen ^{om leje} blev gen- taget sst. 2/4 1937.

Men der gik flere år inden den sag gik endelig i orden. ^{*)} Først i 1940 ^{blev} restauranten overtaget af J. C. Nielsen, der tidligere havde været smed, og omdøbt til "Smedens Café". Under dette navn bestod den i en lang år- række, blev til sidst til et cafeteria og ^{af} forsvandt endelig ved husets nedrivning 1960.

Der findes inngen træffende billeder. Det gælder i øvrigt også de andre værtshuse i gaden. jfr. senere.

Nr. 41. Café "Lunden".

Værtsskifterne ^{er} ret uoverskuelige. 1907 C. M. Sørensen, 1910 H. (N. P. ?) Rohbrahn, muligvis identisk med tidligere vært Jægergaardsvej 59, Café "Heimdal". Måske kun bestyrer, for i Å. St. 14/2 1920 siges: "Anders Sø- rensen, Restauratør Guldbergsgade 41, er død 8/2, 63 Aar. Sidsel Sørensen, f. Rasmussen".

Caféen ses ikke i fagreg. 1921-24, men dukker op igen 1925 med J. J. Post som vært. Han blev afløst 1929 af V. Jørgensen. Annoncerne derfra er udelukkende om kvindelig medhjælp. Beværtningen ophørte 1931/32, og der kom aldrig nogen ny siden.

Nr. 71 eller 71 A, navn uoplyst.

Der er sandsynligvis tale om den samme beliggenhed. Der kan kun gives en mekanisk opremsning af værter, da der ikke ses annoncer derfra. 1899 Gæstgiver Severin Sørensen, 1903 Enkefru M. Sørensens restauration, 1908 Grusgraver N. Sørensens restauration. 1909-12 ingen restauration i hverken fag- eller husreg. Kun kusk N. Sørensen. 1913 anføres på samme adresse bestyrer A. S. Sørensen, 1914 enkefru Jensens restauration + be- styrer A. S. Sørensen. 1915 og frem til ophøret 1925/26 nævnes kun re- staurationsbestyrer A. S. Sørensen.

Nr. 73, Sølystgade 1, på et "givet" tidspunkt Café "Silkeborg".

1901 R. Mogensen, synes 1905 at være flyttet til nr. 85; 1905 J. M. Christensen, 1909 A. P. Obel Berg, kendt fra andre steder, tidl. Frederiks- allé 127, Hotel "Frederiksborg". Cafeen ses ikke i fagreg. efter 1911, men efter 1914/15 J. Christensen. Han blev den sidste, ses ikke efter 1930. I en annonce efter kv. medhjælp i Å. St. 2/1 1920 oplyses, at beværtningen da hed Café "Silkeborg".

^{*)} Det ser ud som om den tidligere bestyrer Niels Frandsen vendte tilbage i disse sidste år. Dødsannonce Dem. 19/8 1943 53 år, flyttede efter 1941 til Sjælland med sommeretablissement.

Nr. 81, oprindelig Café "Guldløven".

1901 H. Olsen. I Å. St. 21/9 s. å. tilbydes nogle pæne herrer kost og logi, Café "Guldløven" her, til moderate priser. Ingen underskrift. 1903 A. Hedegaard, 1904 L. Frederiksen, der var husejer og stolemager, 1908 Inger Grønfelddt, der var lejer af caféen. Om hende kan der berettes den eneste dramatiske begivenhed derfra. If. Demokraten 22/8 1908 havde I. G. ikke betalt forfalden leje til F., der derfor begærede hende udsat ved en fogedforretning. Det var en unavngiven reporter fra Dem. kommet undervejs med. Han mødte op og søgte at få forretningen afværget, da I. G. var højgravid. Det kom til en stor verbal kontrovers mellem reporteren, F. s sagfører, Sebbeløv, og fogedfuldmægtig Hind. Den endte med, at sidstnævnte udsatte sagen, som ikke ses fulgt videre op. I. G. flyttede senere til Lundingsgade 8, jfr. senere.

1910 K. E. Nielsen (Café "Sommerlyst"?), 1911 H. M. Hansen, 1916 L. Frederiksen igen. Ses ikke efter 1920.

Nr. 83, navn uoplyst.

1909 J. M. Møller, ses ikke efter 1913.

Nr. 85, Café "Vennelund".

1899 P. Hansen, tillige ejer af Hotel "Hafnia", Amaliegade 25 (Hotel Frederik VII?), 1904 Johs. Goos, 1905 R. Mogensen, 1909 Nielsine Fendrich, tidl. ~~Handelskolevej 46~~, Studsgade 46, jfr. ~~notf.~~

I. Å. St. 1/9 1902 ses en unavngiven klage over spektakler i Guldbergsgade fra drukne værtshus- og "Vennelyst"-gæster. Prostituerede og deres mandfolk.

At klimaet kunne være barskt i den ellers så idyllisk udseende gade vidner også sst. 15/9 1911 om: "Knivstikdrama i Café "Vennelund", Høegh Guldbergsgade 85. En Soldat tilføjede i Selvforsvar mod en overfaldende civil denne et dødbringende Stik med sin Bajonet". P. g. a. de foreliggende omstændigheder fik begivenheden ingen uheldige konsekvenser for soldaten. Caféen blev karakteriseretsom et tilholdssted for betlere og alskens løse elementer.

Nielsine Fendrich blev 1924 afløst af Niels Chr. Bjerre Petersen, der fortsatte perioden ud. (Th. Adamsen II, 1938, s. 345).

Han omdannede først virksomheden til svendehjem, vel sagtens fordi han var uddannet håndværker. 7/2 s. å. androg han dog om bevilling til udskænkning af spiritus som restauratør. Det kom der lange forhandlinger om i bevillingsnævnet, ABF 1923/24 B, 7/2 og 21/2 1924, der endte med, at det ikke kunne anbefales. Begrundelsen var, at beværtningen ikke havde det bedste ry. Fortiden skræmte. Han måtte nøjes med gæstgiverbevilling

og fik først fuld restauratørbevilling 1936.

Efter egen erindring var denne beværtning den mindste i Århus. Den overlevede alle de andre i denne gade. Datteren, Bodil Kristine Bjerre P., gift Kristiansen, lukkede som den sidste caféen i 1972.

Nr. 97, først Café "Bellevue", senere "Café du Nord".

Lå i "krogen" på det lille torv foran Samsøgades begyndelse. 1899 P. Christensen, 1900 R. M. F. Krogh. Å. St. 15/5 1900: "Den ny Keglebane, Guldbergsgade 97, anbefales. Sammesteds kan en Keglerejser faa Plads. M. Krogh".

Men det skiftede hurtigt ^{og da} dér. Sst. 7/8 1901: "Restaurationen "Bellevue", Guldbergsgade 97, hvor der i flere år har været en god forretning, er til leje fra Oktober Flyttedag. Anvises fra Guldbergsgade 103,1".

Å. St. 25/1 1903: "At undertegnede har aabnet en Restauration med Keglebane, Guldbergsgade 97, bekendtgøres herved. V. Laursen, Gæstgiver."

Han fik åbenbart ikke særligt held med sig, for 28/10 s. å. meddeles det sst.: "Restaurationen Guldbergsgade 97 er til Leje straks. Ejendommen kan også købes eller byttes med anden godtbeliggende Ejendom".

Det skete næppe lige med det samme. Men i hvert fald 18/3 1905 har et skift fundet sted. Sst.: "Gæstgiveriet "Bellevue", Guldbergsgade 97, anbefales det ærede Publikum. Gode Varer, billige Priser. NB. Billard samt Keglebane forefindes. P. C. Bisgaard".

Bisgaard er kendt senere bl. a. fra Café "Sølund", Spanien 45.

Heller ikke han forblev længe. Sst. 27/3 1907: "Paa Café "Bellevue" udskænkes Hof Pilsner fra Fadså 10 Øre. J. Larsen Brahe. P. S. Udmærket Keglebane".

Larsen Brahe er i forvejen kendt fra Hotel "Gylfe", Mejlgade 44, og træffes flere andre steder. Dem. 7/4 1908 samme tekst med tilføjelsen: "Ingen Potpenge" (?). Sml. Café "Alhambra", Mejlgade 47.

1913 blev der skiftet igen. I en annonce i Å. St. 3/2 efter en dygtig serveringsjomfru lyder underskriften på restauratrice A. M. Jensen. Allerede 16/3 s. å. sst.: "I Guldbergsgade 97 er Restaurationslokalerne straks til Leje samt en l. Sal til April Flyttedag. En Del Inventar er til Salg".

Det blev imidlertid ikke nemt at få gennemført dette forehavende. Annoncen gentages næsten identisk sst. 13/2 1914, 19/1 1915, 26/2 1917. Først året efter gav den resultat samtidig med en anden restaurants ophør. Sst. 20/4 1918: "Restaurationslokale eller Butik til Leje straks eller senere. Nørregade 18-20, det tidligere "Café du Nord". J. P. Petersen". Og sst. 30/11 s. å.: "Husk "Café du Nord" er flyttet til Guldbergsgade 97. J. P. Petersen."

Der høres ikke mere derfra. Restaurationen ophørte 1929.

Nr. 123, navn uoplyst.

1901 Julius Møller, ses ikke efter 1903.

Nørregade.

Nørregade hørte som bekendt til den "gadekrans", som i 2. halvdel af 1800-tallet ^{gik "bagom byen"} Den blev efterhånden bebygget med vekslende høje og lave huse. Fra 1904 kørte den elektriske sporvogn igennem den fra Guldsmedgade til Nørrebrogade og tilbage igen. (Den var privat ejet til 1927, da kommunen overtog den).

På et billede i lokalsamlingen fra 1891 ser man, at der på det nordøstlige hjørne mod Nørrebrogade lå en café og på det nordvestlige mod Høegh Guldbergsgade en købmands- eller materialhandel. Sidstnævnte kendes fra den lige omtalte "Thürmanns Café". Herudfor var placeret en kiosk. Det "vue" skulle bestå uforandret i mange år.

Caféen hed "Nørrelyst" og skal skrive sig helt tilbage fra 1853. Billeder deraf giver et indtryk af hygge. I sommertiden var den en ganske ypperlig fortovsrestaurant med store potteplanter og markiser over vinduerne.

Nr. 1, Nørrebrogade 25, Cafe "Nørrelyst", til sidst "Nordlys".

1899 Fr. Jensen, 1900 Th. Kramer. Han havde tidligere drevet hotel i Guldsmedgade 34, der efter ham blev overtaget først af P. Lassen, dernæst af F. Gaarde, jfr. senere. Efter 6 års forløb søgte Th. K. at sælge caféen. Å. St. 11/2 1906: "Restaurationen "Nørrelyst" er til Salg, at overtage straks eller senere paa Grund af større Forretnings Overtagelse. Kramer".

Det lykkedes tilsyneladende ikke. Der gik videre 5 år, hvorefter der 24/1 1911 ses en lignende annonce sst.: "Café "Nørrelyst" er til Salg eller Bytte med en privat Ejendom. Forretningen er over 60 Aar gammel. Gæstgiver Th. C. Kramer".

Men det lå stadigvæk trægt med at få virksomheden afsat. Først 13/11 1912 forlyder det sst.: "Café "Nørrelyst" anbefales. Nyistandsatte Selskabslokaler med egen ugenert Opgang. Spis Frokost, hvor den smager, og Prisen dig behager. Jens A. Jensen. Ny Væst."

Th. Kramer ses ikke mere som restauratør. Han havde ikke gjort meget ud af reklamering. Det blev helt anderledes med "Jens A", som hans populære navn blev, og som det også fremgår af teksten. Det skal dog lige tilføjes, at han først fik restauratørbevilling 7/5 1914. ÅBF 1914/15 A, s. 35.

"Jens A" var åbenbart en "farverig" skikkelse. Se således B. J. 1966, s. 19. 1924 førte han en civil retssag mod Aarhus Sporveje for at få dem

Fra 1936 findes et godt billede i Lokalhistorisk Museum og muligvis i
 var skiltet med "Koncert".
 dømt til at fjerne en lygtepæl på hjørnet, fordi den efter hans påstand
 generede hans gæster. Han vandt, og standeren blev flyttet. Å. St. 6/1
 1925.

S. å. udvidede han restauranten med en 1. sal, der efter sigende skul-
 le have 17 vinduer til gaden (!). Nok overdrevet. Demokraten 29/1 1925.
 Men netop de vinduer skulle vælde ham ærgrelser. Der blev nemlig rejst
politisag mod ham, fordi han ikke havde trukket gardinerne fra vinduerne
 efter lukketiden kl. 23. For så var det muligt at foretage ulovlig ser-
 vering, "nattesæde", og det var noget, der blev opsporet og bekæmpet med
 stor nidkærhed.

Jens A. forsvarede sig med, at gardinerne var gennemsigtige og påstod
 sig frifundet. Å. St. og Dem. 21/4 s. å.

Men den påstand blev ikke taget til følge. Allerede 15 restauranter var
 blevet noteret for den samme forséelse, der var blevet kriminaliseret ved
 den nye, skrappe, beværterlov af 1924, og sagens udfald blev en bøde på
 15 kr. til Jens A., samt strengt påbud om vinduernes afdækning. Dem. 16/8
 s. å. Sikke hyggelige småting man kivedes om dengang!

På et senere tidspunkt i 1920'erne indrettede Jens A. musik og dans i
 restauranten på 1. sal. Vi var jo i "de brølende tyvere", mens stueétagen
 i stedet blev til "Conditori og Bodega" og lejlighedsvis bortforpagtet til
 forskellige. 1929 fik således ^{Ane} Marie Faurbye afholdsbevilling til kondi-
 toriet (B. 398. 1988-1144 5/7 1929).

Musik- og danserrestauranten blev vistnok godt besøgt, selvom omsætning
 og nettofortjeneste selvfølgelig er vanskelige at vurdere for en udenfor-
 stående. Lokalerne anvendtes dog også til andre formål. 13/12 ^{1931/} annonceredes
 i Å. St.: "Nytaarsaften kan Lokalerne paa 1. Sal reserveres en "ikke for
 stor Forening". Og sst. 18/12 1932: "1. Sals-Lokalerne er til Dispositi-
 on for større sluttet Selskab eller pæn, mindre Forening. Jens A. "Nør-
 relyst".

Også i Aarhusposten averteredes om lystigheder. 24/8 1932: "Nørrelyst
 Conditori og Café. Den blaa Trio". Sst. slutn. af januar 1933: "Besøg "Nør-
 relyst". Musik og Humør gi'r Livet Kulør". På annoncen er tegnet 2 padde-
 hatte. Vistnok et specialnavn i en kortere periode p.g.a. en særlig dekora-
 tion. Sst. 25/2 s. å.: "Vi holder Fastelavn i "Paddehatten". Sst. 18/9
 1934: "Jazz! Ja, saa er det "Nørrelyst" fra Kl. 20. Nyt 4 Mands Orkester".
 Og Aa. St. 10/12 1935: "Vi mødes paa "Nørrelyst" til Eftermiddagskoncert
 hver Dag Kl. 4 - 5 1/2".

De "brølende tyvere" er åbenbart blevet fortsat et stykke ind i 30'erne,
 selv om den sidste annonce tyder på mere borgerlige tilstande!

Fra 1936 findes et godt billede i lokalsamlingen, hvor man særlig bemærker skiltet med "Koncert".

Alligevel sætsede Jens A. i 30'erne også på egentlige pensionærer som så mange andre restauranter. AaP. 26/1 1934 og Å.St. 30/1 s. å. Tiderne var jo heller ikke så gode som for et årti siden. Prisen er i de anførte annoncer 60 kr. pr. måned, hvilket er betydeligt over den gennemsnitlige fuldkostpensionatspris i samme tidsrum. Den er i afsnit II beregnet til 51 kr. pr. måned. De 9 kr. betød meget da!

Konditoriet og bodegaen i stuen rykkede med tiden bort fra selve hjørnet, hvor andre forretninger rykkede ind, bl. a. en ligkisteforretning! Demokraten 30/5 1928: "Nordre Ligkistemagasin v/ Ricard Borup. Hjørnet af Nørregade og Nørrebrogade". Derimod forblev danse- og musikrestauranten på 1. sal på sin plads.

Jens A. døde 16/11 1939, 64 år gl., Å. St. 17/11 s. å. Hans enke fortsatte forretningen i nogen tid derefter via bestyrer, men solgte den til en fru M. Mortensen. Da hun døde blev etablissementet iflg. Å. St. 21/9 1941 købt af restauratør Viggo Snoghøj, tidl. Hotel Viby og Badehotel "Mols". Th. Adamsen II, 1938, s. 542.

Snoghøj omdøbte caféen m. v. til "Nordlys", hvorom der blev bragt en stor artikel med billede i Å. St. 5/12 1941: "Fra i Dag mødes vi i Restaurant "Nordlys". Og sst. 3/5 1942: "Restaurant "Nordlys". Matiné Kl. 16 og 18. Kgl. Operasangerinde Villie Hagbo Petersen i Dag, i Aften samt Mandag og Tirsdag Aften. Reserver Bord hos Overtjeneren. Nørregade 1, Sporvogn til Døren".

Vi kan desværre ikke her følge den stort anlagte, nyrestaureerede restaurant & Bodega længere. "Onde tunger" sagde, at navneforandringen havde sin årsag deri, at de tyske soldater ikke kunne udtale ordet "Nørrelyst" (egen erindring). Musik- og dansestedet på 1. sal forsvandt i midten af 1950'erne, mens bodegaen i stuen forblev til den store nedrivning i 1960. Som et sidste minde derfra kan citeres Erling Elbech Hansen: Aarhus Jyllands Hovedstad I, 1945, s. 173 ff.: "...Hos Viggo Snoghøj (portræt) paa "Nordlys"... Bodegaen er meget søgt. Netop naar der skal snakkes Forretninger, er den det rette Sted, og Gæsternes Antal er ikke blevet mindre, efter at den nye "Mesterstue" er blevet taget i Brug". Med billeder.

Nr. 18-20, "Café du Nord".

Ses ikke før 1914 v/J. P. Petersen. Annonceret til salg i Å. St. 20/4 1918 og flyttet til Høegh Guldbergsgade 97, jfr. ovf. Ingen billeder.

J. N. Stenes erindres fra "Trefjberghus", jfr. ovf. Han var tidligere på året flyttet derfra og hertil.

Nr. 22, navn uoplyst.

1899 N. E. Andersen, 1901 N. Grølsted, 1902 M. S. Mikkelsen, død 24/8
1904 if. Å. St. 25/8 s. å., 1905 J. Post, kendt andetsteds fra. Ses ikke
efter 1908. Ingen billeder i lokalsamling.

Nr. 36, navn uoplyst.

1903 S. Jensen, ses ikke senere. Do.

Nr. 40 og/eller 42, Café "Rex".

Nørregade var i mange næsten "restaurationstom" bortset fra "Nørrelyst".
Dem. 12/11 og 13/11 1925: "Restauration "Rex", Nørregade 40, er aabnet og
anbefaler sig til det ærede Publikum". Og umiddelbart efter, 19/11 s. å.
lyder en annonce i Å. St.: "Hvor mødes vi? I Restauration "Rex", Nørrega-
de 40". Underskrevet Niels Madsen Brinch. Han var en af de flagrende rest-
auratører. Forinden havde han haft "Brinchs Café" på hjørnet af Dynkar-
ken og Toldbodgade, jfr. ndf.

1926 synes navnet at være forandret til "Rix" iflg. Å. St. 16/9 og 9/11
s. å. 22/9 1927 annonceres dog med gratis bixsemad i Cafe "Rex" kl. 5-8
i Dem. Det er dog et spørgsmål, om der her ikke er tale om et kortvarigt
pensionat, der afløste restaurationen i nr. 40, jfr. samme 9/2 s. å.
Besynderligt nok refererer vejviseren fra 1928 om en café "Rex" i nr. 42,
men det er muligvis en fejl. Den ses ikke mere, og der kom ikke restau-
ranter på Nørregades lige side mere i "vor tid". Intet billede.

Nr. 44, før 1910 Nørre Allé 12, Hotel "Nørreeris". Senere Café "Nørreeris".

Før 1909/10 begyndte alléen ved "knækket" ved Paradisgade, men så blev
efter en "borgerpetition" Nørregade forlænget til (Ny) Guldsmedgade- ÅBF
Nørsgade, og dens husnumre forlængedes ligeledes i overensstemmelse her-
med. Til gengæld blev alléens numre "skåret af", så den fik begyndelses-

numrene 15, Guldsmedgade 33 og 16, Nørsgade 1.
Dem. 28/5 1909 efter Røekampige. Å. St. 31/8 1910 efter serveringsforening.
Der er ikke meget om Hotel "Nørreeris", der nævnes første gang i Dem.
28/5 1909. 1911 N. Jeppesen. Ophørt ca. 1915. Ingen billeder.

Nørre Allé, ligeså hyppigt stavet Nørreallé.

Hørte ligeledes til den tidligere "Bagom Byen".

Nr. 16, Nørsgade 1, "Stones Café", "Hummels Hotel".

Å. St. 10/11 1904: "J. M. Stones's Café", lige overfor Ny Guldsmedgade,
aabnes Fredag den 11. Novbr. 1904. Hyggelige Lokaler, gode Varer".
J. M. Stones erindres fra "Trøjborghus", jfr. ovf. Han var tidligere på

året flyttet derfra og hertil.

N. Jensen Cafe Nørreeris, Guldsmedgade 22. Senere "Lille Mølleby", Nørregade 22. Senere "Nørreeris Cafe", Nørregade 22. Senere "Lille Mølleby", Nørregade 22.

Sst. 1/12 s. å.:! "Stones Café", Nørre Allé 16, lige overfor Ny Guldsmedgade. Nyt - Salonskydning - Nyt".

Caféen var således lagt "friskt" an, men ses ikke efter 1908, hvilket også gælder Stones som restauratør, selv om han levede i hvert fald til sidst i 1920'erne.

Stones café lå i stueetagen i det få år senere nedbrudte hus, der blev erstattet af et højt 4-etagers. I etagen ovenover blev 1907 indrettet et mindre hotel ved navn "Hummels Hotel" v/ Gæstgiver T. P. Hummel. Han hørte til de evige tabere. Havde lige måttet forlade "Østbanehotellet".

Å. St. 5/4 1907: "Hummels Hotel" anbefales. Hj. af Norsgade og Nørre Allé. A la Carte Retter serveres hele Dagen".

Det blev åbenbart en meget kort fornøjelse, for sst. 20/7 s. å. forlyder det: "Lørdag 27. Juli afholdes offentlig Auktion i Clemensstræde over Gæstgiver T. P. Hummels Konkursbo".

Hummel forsøgte sig senere med Brabrand Restauration og senere med Studsgade nr. 9. Begge steder uden held. Dem. 17/8 1908 og ovf.

Der findes ganske overraskende et godt billede af hotellet og caféen under Nørre Allé i lokalsamlingen.

Nr. 62, Ny Munkegade 1, "Alléenberg".

Dets oprindelse skal ikke efterspores her. Etablissementet blev tilsyneladende det meste af tiden efter 1900 drevet af bestyrere, uden at bevillingshaverskabet umiddelbart kan gennemskues. Navnet hidrører vel fra den tid, da færdselsåren virkelig var en allé.

1898 A. Christiansen, 1899 Fr. Bagger, 1900 Chr. Madsen. Å. St. 3/3 1900: "Kafé "Alléenberg", Nørre Alle, er solgt af Hr. Bagger for 40.000 Kr. til Marketender Artillerikasernen Chr. Madsen. Overtagelsen sker først sker først April Flyttedag".

Chr. Madsen havde tidligere drevet "Mejlborg", kom senere til Studsgade 3, Nørrebrogade 1 og sidst Graven 14, jfr. ndf.

"Alléenberg", som er blevet værdig til at foreviges flere gange, havde iflg. fotos i lokalsamlingen et ualmindeligt hyggeligt fremtoningspræg. Etablissementet var i 2 etager med en veranda ud mod alleen.

B. J., 1966, har en lille notits om stedet s. 104: "Også "Alléenberg" i Nørre Allé i en særpræget hyggelig bygning havde særskilt dameværelse med egen indgang fra Ny Munkegadesiden samt lukket keglebane i haven.

Her var Chr. Madsen vært i nogle år efter sin ulykkelige Mejlborgtid (?). Senere, under S. Jørgensen, moderniseredes der med palmer og røde løbere i lokalerne, og man averterede med Alléenberg som et hyggeligt stoppested for cyklister fra Brabrand og andre landture. Fra 1908 var der også musik

* Senere Cafe "Axolhus", Guldsmidgade 22, senere "Lille Meilberg" og "Meilberg" i Meilberggade 24; senere "Nørrebro Cafe", Nørrebrogade 28; sidst Cafe "St. Thomas" Paradisgade 2.

i lokalerne, og i 1911 spillede dametrioen "Blanding" hver aften fra kl. 20 til 23."

1906 S. J. Jørgensen, 1908 F. B. Jensen, 1912 P. Kjær, 1914 A. Thomsen (Th. Adamsen II, 1938, s. 338). Følgende annoncer kan citeres. A. St. 25/3 1908: "'Salvator Øl'" (et populært mærke på den tid) udskænkes i disse Dage paa Café "Alleenberg". Frokostretter fra 35 Øre. Ærbødigst S. J. Jørgensen". Sst. 30/5 1914: "En flink Serveringsjomfru kan straks faa Plads. P. Kjær. Café "Alleenberg"". Sst. 22/7 1915: "Café "Alléenberg" er efter endt Ombygning og Restaurering atter aabnet. Ærbødigst A. Thomsen".

A. M. Thomsen, bestyrer af Café "Alléenberg", søgte senere bevrterborger-
gerskab med ret til udskænkning af stærke drikke. Det kunne ikke anbefales
og blev afslået af bevillingsnævnet, så han måtte fortsætte som gæstgiver.
ABF 1916/17 B, 31/8 1916, s. 126.

Thomsen fortsatte til 1928. De kunstneriske aktiviteter synes ophørt
omkring 1920. Annoncerne mæler intet om koncerter eller optræden mere. Be-
villingshaver skal enkefru Karen Nielsen have været, en uidentificeret
skikkelse. (B. 398 1988 1143).

1928 skiftedes bestyrer til tjener Charles M. Friis Jensen (B. 398-1988
1144, 1928-31, 18/1 1928). Thomsen flyttede til Skanderborg, men var sta-
dig ejer af ejendommen. Aarhusposten 6/1 1929: "Café "Alleenberg", Hj.
Nørre Allé og Ny Munkegade. Selskaber indtil 60 Couverts modtages. A
la Carte hele Dagen. 1. Kl. Køkken. Husk den nyistandsatte Skydebane.
Charles Friis".

Charles Friis Jensen var medlem af bestyrelsen for Åarhus Restaura-
tørforening af 1881, Oluf Arndal s. 7, billede. Iflg. Demokraten 8/2 1928
overtog han caféen den dag.

Men der gik "kludder" i det. Han havde udlejet visse af restaurantens
lokaler dels til en billardforening, dels til en natklub ved navn
"Bohème". Som bekendt var der efter pm.skiftet 1931 fra Kiørboe til Hoeck,
og til dels fremskyndet af den såkaldte "negersag" foretaget skærpet po-
litimæssig kontrol med disse "natklubber". Det var muligt, at de dækkede
over en omgåelse af lukkelovsbestemmelserne, det såkaldte "nattesæde".
Bevillingshaver var nu enkefru Ane Marie Pedersen, tidligere Café "Sct.
Oluf", Mejlgade 33, jfr. ovf. Hun døde 2/3 1936.

Pm. Hoeck mente, at der forelå en ulovlig overtrædelse, og at der kunne
føres tilstrækkeligt bevis herfor. Demokraten 5/4 og 15/8 1936. Derfor
blev der rejst tiltale mod de klubber ved deres bestyrelser og mod nu
fhv. bestyrer Friis Jensen for medvirken. Sagens udfald kendes ikke for
hans vedkommende, de øvrige blev idømt bøder.

Arthur Marius Thomsen var s. å. vendt tilbage fra Skanderborg, nu med

(Det var "Frederiksbjerg og dets omgivelser", 1995, s. 29).

restauratørbevilling og overtog virksomheden (B. 398. 1988, 1143 2/3 1936). Caféens dage var dog talte af helt andre grunde. Af færdselsmæssige årsager fremsatte udvalget for byens udvidelse og bebyggelse indstilling om nye byggelinier for Nørregade og Nørreallé, ÅBF 1936/37 A 28/5 1936, s. 52. Indstillingen blev vedtaget. Det ville gribe så dybt ind i "Alléenbergs" bygningsmæssige status, at Thomsen måtte opgive den. Dem. 26/5 s. å.:
 "Paa Grund af Gadereguleringer vil Restaurant "Alléenberg", Ny Munkegade 1, blive nedrevet og erstattet af Boligbyggeri".

Mærkeligt nok overføres 7/7 s. å. i Å. St. efter 2 flinke unge Piger, der endda loves eget værelse hver. Men 30/10 1936 ses i Dem. et lille billede af det gamle "Alleenberg", der nu er rømmet og skal nedrives.

Det blev nedrevet og efterfulgt af en 3-etagers boligejendom med bageri i stueetagen. Thomsen flyttede til Vestergade 43, hvor han forsøgte at genopbygge et "Alleenberg", se ndf.

Nr. 76, navn uoplyst.

1904 N. Nielsen. Å. St. 9/1 1905: "Restaurationslokalerne, Nørre Allé 76, er til Leje fra April Flyttedag! 1907 N. C. Andersen, 1909 S. Sørensen. Ses ikke efter 1911. *Inkl billede.*

Nr. 89, se Vesterport 12.

Guldsmedgade.

Gik indtil 1892 kun til Klostergade. Efter fremføringen til Nørre Allé, efter 1910 Nørregade-Nørre Allé, hed den gamle strækning "Gammel Guldsmedgade" og den nye "Ny Guldsmedgade" i folkemunde.

Nr. 1, Hotel "Dagmar", senere i ny bygning Café "Bocken". Tangen 2.

I nr. 1, på hjørnet af Tangen (2) lå et Hotel "Dagmar". Et navn flere hoteller i Århus har haft gennem tiderne. Værten hed 1899 Ole Jensen, 1900 A. Sveistrup, der imidlertid fraflyttede efter et par års forløb, og Ole Jensen vendte tilbage 1902/03. Sveistrup nåede dog at indrykke følgende annonce i vejviser 1900, s. 3. Annoncerne deri havde en særlig paginering.

Guldsmedgade Hotel "Dagmar"
 Nr. 1 Aarhus
 ved Lille Torv Beliggenhed i Midten af Byen

anbefaler hyggeligt monterede Værelser med fortrinlige Senge samt 1ste
 Klases Restaurant og Café
 A. Sveistrup, Tlf. 45.

NB. Omnibus, som kører hver 1/4 Time saavel fra Hoved- som Østbanegaarden, passerer Hotellet.

Der er formentlig tale om den heste-omnibus, der afløste hestesporvognen fra 1884, og som selv blev afløst af den elektriske sporvogn 1904.

(Det var "Frederiksbjerg og deromkring, 1993, s. 25).

1903 mente byrådet det påkrævet at gøre Gammel Guldsmedgade bredere, hvorfor en række ejendomme på den vestre og venstre side måtte nedrives, herunder Hotel "Dagmar". Å. St. 2/10 s. å. Sst. 10/7 1904 var der en artikel om gaden før og efter udvidelsen med tegninger af kunstmaler Ølsgaard, herunder også hotellet. I stedet blev opført en række "moderne" 4-etagers ejendomme, hvoraf de fleste blev ødelagt ved "Schallburgtagen" i februar 1945. Dog ikke nr. 1. Det gik dog snart nedad igen.

A. Sveistrup overtog først "Vennelyst", men indrettede snart efter et nyt Hotel "Dagmar" i Banegaardsgade 53, der senere skulle få en kedelig omtale. Da var Sveistrup dog flyttet derfra.

Derefter er det uklart, hvad der skete i den nybygning. På et eller andet tidspunkt blev indrettet ^{et} såkaldt koncertlokale eller en "Koncerthal" dér. De var på mode i det første årti af 1900-tallet. Sml. "Kystpavillonen", jfr. ovf. ophørt i begyndelsen af 1920'erne. Sidste noterede koncert herom var

Men i Demokraten 12/12 1909 meddeles noget mere konkret: "1. Klasses Kafé og Restaurant, Hjørnet af Guldsmedgade og Tangen, aabnes Onsdag den 15. Dec. og anbefales det ærede Publikum. Koncert hver Aften Kl. 8 og Søndag Eftermiddag Kl. 4-7".

Restauranten fører kun allerfineste Varer til moderate Priser. Obs! Hver Dag en ny delikat 50 Øres Ret".

Ovenover annonceteksten er der en kliché af en (gede)buk stående på bagben med uforholdsmæssig lange horn og en lang tunge bærende et krus øl. Nedenunder navnet "Bock'en". Det bliver nok aldrig opklaret, hvem der har fundet på det navn. Byrådet havde forinden givet tilladelse til restauranten, ÅBF 1909/10, B, s. 95 og 106, 9/9 og 23/9 1909. Annoncen bærer ingen underskrift.

I de følgende år ses gentagne annoncer i pressen om Svendborg Avena-øl og Bock-øl med udsalg fra forskellige forhandlere en gros og en detail, men det får stå hen, om de har noget med caféens navn at gøre.

Næsten samtidig med åbningsannoncen sendte kellnerorganisationen den kendte ansøgning til byrådet om forbud mod kvindelig servering, som denne café satsede på fra starten, og som gav den øgenavnet "Dukkeburet". Andragendet blev ret indgående behandlet, men endte med et afslag. ÅBF 1909/10 B, s. 95, 105; A, s. 347 f; Demokraten 23/12 s. å.

Langt de fleste af de mindre restauranter benyttede i øvrigt udelukkende kvindeligt serveringspersonale som annoncerne viser. Se tidl. analyse ^{afleverede}.

De første ejerforhold kan ikke gennemskues. Vejviseren giver kun navnet "Bocken" uden tilføjelse af restauratør. Iflg. H. R. overtog Carl Johan Jørgensen caféen 1913. Fra hans tid kan citeres en annonce i Å. St. 18/6

1912 og udlejede den fra 1923. (Å. St. 11, 1938, s. 379)

Han gav restaurationen navnet "Antiautomatcaféen "Ceres"", velsagtens for at vise sin modvilje mod automatcaféer i almindelighed og den i nr. 22 i særdeleshed.

Den første af de efterfølgende "lejerrestauratører" hed Rasmus Herman Christian Mohr (Th. Adamsen I, 1937, s. 366). Han var tidligere ejer af Hotel "Kolind" i Kolind og rejste 1934 til København og blev hotelejer igen dér.

Restauratør Mohr ændrede protestnavnet til Café "Osborne". Det vides ikke, hvor han fik dette navn fra. Der ses flere annoncer derfra bortset fra de rent trivielle efter kvindelig arbejdskraft. Å. St. 27/9 1925: "Café "Osborne", Guldsmedgade 21. Middag á 3 Kr. Haresteg, brunede, ^{Kort af Lette} Vingelé". I sandhed en "herreret", der ikke rigtig harmonerede med de andre små restauranternes spisesedler. Mohr må have "fejlvurderet markedet". I hvert fald bringes sst. 24/3 1928 en helt anden og mere beskeden melding: " 3 Stk. varme Pølser med Rundstykke 50 Øre. Frisk Fadøl 25 Øre. Café "Osborne", Guldsmedgade 21. Og en annonce i AaP. 6/12 1929 er holdt i helt samme stil: "Café "Osborne", Guldsmedgade 21. Udsøgte Frokostretter fra 65 Øre. Middag med 2 Retter Mad og Kaffe 150 Øre." Harestegen er forlængst glemt! Året efter er det måske "gået lidt op" igen. Å. St. 15/7 1930: "Café "Osborne". Koncert hver Afren. Nyrestaurerede Lokaler. 1934 blev Mohr erstattet af restauratrice I. Mikkelsen, der allerede efter ca. 1 års forløb blev afløst af restauratør M. Schmidt. Under ham blev cafeens navn ændret til "Bernina" (Å. St. 20/3 og 25/11 1934).

Sidst på samme år blev Victor Emanuel Lissau bestyrer efter enkefru E. L. Brahes ansøgning. (B. 398. 1988 1143, byrådsmøde 13/11 1936). En forandring skete igen 1938, da navnet blev til det hyggelige "Onkel Knuds Vinstue", uden at samme onkel Knud har kunnet identificeres. Allerede samme år fik caféen sit gamle navn "Osborne" tilbage, og derved blev det perioden ud.

Restaurationen blev nedlagt i 1960'erne, og der har siden været almindelig forretning. Der er intet billede af den i lokalsamlingen.

Nr. 22. Café "Axelhus", senere "Automatcaféen", senere igen Café "Axelhus". ^{med samme navn} Ejendommen ligger der endnu.

Det sydøstlige hjørne af Klostergade. Ejendommen ligger der endnu. Det sydøstlige hjørne af Klostergade. Ejendommen ligger der endnu. 1900 A. Christiansen. Men 12/5 s. å. forlød det i Å. St. "Undertegnede, der har haft Restauration i Caféen "Axelhus", tillader sig herved at takke det højtærede Publikum, som har bæret mig med dets søgning, og ~~har~~ jeg, at samme må blive mig til del i min nye Forretning, Mejlgade 74, Cafe "Lille Meilborg", som aabner Fredagen den 11. Maj. Erb. A. Christiansen".

Som fortalt ovf. flyttede A. C. igen allerede 13/4 1901 til Nørrebrogade

og 1905 til Paradisgade 2, Café "Sct. Thomas".

28, "Nørrebros Café & Restaurant" ~~17/11 1902~~.

Derefter ses der ingen markering i fagregistret før 1907, men i AaP. 22/1 1906 meddeles det: Café "Axelhus", Hjørnet af Guldsmedgade og Klostergade, anbefales. Ny Montering, ny Vært. Hyggelige Lokaler. Gode Frokostretter. N. Jeppesen".

Hans tid blev ikke ret lang. Året efter ses han ved Volden 20 og derefter igen ved Nørregade 44, jfr. ovf.

Der skete nemlig en stærk forandring med caféen. Den blev omdannet til "Automatcafé". Det var en institution, der var kommet fra USA, og som blev vældig populær i en årrække. Den var personalebesparende.

Å. St. 26/11 1907, hvor der foruden en artikel om den slags restauranter også forlyder: "Automatcafé Guldsmedgade-Klostergade vil blive aabnet 1/3 1908. Bestyrer vil muligvis blive Kellner S. Randa fra "Ørnereden".

Kort forinden, 20/12 1907, var en anden automatcafé blevet indrettet på Søndergade 11, jfr. ndf. Men den første af den slags var blevet forsøgt på Sct. Clemens Torv 10 allerede 1902, jfr. ndf. Den fik dog en meget kort levetid og er forlængst gået i glemmebogen.

Det blev dog ikke Randa, der kom til at fungere her. 11/3 1908 meldtes det sst.: "Automatcafé Nr. 2 paa Hjørnet af Klostergade og Guldsmedgade aabnes i Morgen Aften for en lille indbudt Kreds. Den er indrettet af et svensk Selskab, men overtages (?) ved Aabningen straks af Restauratør H. P. Olsen, der vil drive den sammen med "Pavillonen" i Riis Skov og "Strandkaféen" paa Kystvejen. Vor gamle Typograf har ligefrem udviklet sig til Restauratør i stor Stil". En hentydning til H. P. O. s oprindelige erhverv.^{x)}

En automatcafé var, som navnet siger, en restaurant, hvor de ønskede spise- og drikkevarer var opstillet i automater, som blev "udløst" ved indputning af en mønt i en dertil indrettet sprække. Når mønten rammer bunden af en ~~skuffe~~ skuffe, trækkes skuffen med maden eller drikken ud. Den egentlige servering er afskaffet og priserne kan derfor være mindre end på traditionelle caféer. Samtidig er ventetiden for gæsten sænket til næsten 0. Der var almindeligvis ingen musik og/eller optræden sådanne steder.^{x)} *se note næste side*

B. J. fortæller i 1966, s. 178, at H. P. Olsen hver aften ved 23-tiden måtte cykle ind til byen fra "Pavillonen" for at se til sit bypublikum og tilbage igen. Han citeres også for at have fortalt, hvilke knippelgod forretning det var. Folk stod ligefrem i kø for at komme ind!

Automatcaféerne henvendte sig til mindre bemidlede og fortravlede mennesker. Sådanne "ansvarsbevidste" borgere var bange for, at de unge ville blive forledt til alkoholmisbrug af dem, og de "gamle" restauratører frygtede for stærk konkurrence fra dem. Ingen af disse onder synes at være indtruffet.

^{x)} Der var en længere debat i ÅBF 1907/08 B, 19/12 1907 om H. P. Olsens *Aktaden*.

H. P. Olsens tid her blev imidlertid ikke så lang. Sst. 28/12 1910: "Fra 1ste Januar 1911 overtager undertegnede "Automat-Cafeen", Guldsmedgade 22, og anbefaler jeg denne til Publikums velvillige Erindring. Med Højagtelse Jens Albertsen". (Folketelling)

Han var født 1865 og havde en temmelig lang karriere bag sig. Oprindeligt bestyrer af Hotel "Skandinaviens" kælder. 1898 Studsgade 3, jfr. ovf., 1899 Vestergade 38, hvor han gik konkurs, 1904 Badstuegade 2-4, senere 6. Hos Th. Adamsen II, 1938, s. 342, oplyses, at bevillingshaver fra 2/4 1912 var A/S Jydske Automatcaféer. J. A. var kun bestyrer.

Fra 1924 ses J. Albertsen ikke mere, og der nævnes ingen bestyrer eller restauratør hverken i fag- eller husregister. I Adamsen II derimod en restauratør Svend Sigfred Lynge dér.

Efter Å. St. 17/7 1940 skiftede restauranten navn tilbage til Café "Axelhus" uden angivelse af restauratør. "Automatikken" var sikkert ophævet. Den var ikke "in" mere. Caféens videre skæbne kan ikke forfølges. Den er forlængst ophævet. "Tilføjet" billede i lokalsamlingen (skulle).

Nr. 23, navn uoplyst. *sen. "Frederikshus", Fisketgade 104, jfr. ndf.*
1903 C. Christensen, 1905 L. Eriksen, ses ikke senere.

Nr. 34, "Kramers Hotel", senere Hotel "Guldborg".

1899 Th. C. Kramer. Å. St. 23/9 1900: "Hele Inventaret paa "Kramers Hotel" udbydes til Salg Oktober Flyttedag." Th. Kramer flyttede som bekendt til "Nørrelyst", Nørregade 1. 1900 P. Lassen, der omdøbte etablissementet til Hotel "Guldborg", ikke at forveksle med Café "Guldborg", Vesterbrogade 80 (20). 1902 S. Lassen.

Å. St. 15/1 1902: "Hotel "Guldborg", (Ny) Guldsmedgade 34, anbefales efter endt Ombygning. Nyt Billard. Ærbødigst S. Lassen".

1902/03 F. C. Gaarde, tidl. Hotel "Carl", Banegaardsgade 53 og "Brammers Café, Bruunsgade 54. Sst. 9/3 1910: "Hotel "Guldborg" er til Salg, F. C. Gaarde."

Det lykkedes åbenbart ikke. Sst. 1/9 1913 berettes om Gaardes 25 års restauratørjubilæum. Han var senere bygherre for "Borgporten" og "Strandborg" på hjørnet af Jægergaardsvej ^{og Strandvej}. Hotellet ophørte 1921, da han lod opføre Café "Palæ" på Skolebakken, jfr. ndf. ^{*) Ingen billede.}

Volden.

Voldens restaurationsliv er meget uoverskueligt, og på det foreliggende grundlag kan fejltagelser ikke undgås.

x) Victor Jensen: "Hjemmetid og Krigsår 1968, fortæller s. 125 at hotellets restaurant havde et automatisk piano, som gav et nummer for 10 øre, altså en forløber for de senere "juleboxe".
*) I det sidste her behandledes er der tale om en spiserestaurant op i det nr. A, St. 17/1941: "Onsdag 22. febr. aabnet i Guldsmedgade 34, i S. spiserestauranten "Mors Mad". Middag kr. 1,25. Smørrebrød 20 øre pr. stk. Kaffe med Gulebitter 1 kr. Aften 11, 20-15. I øvrigt havde der i fare at været pensionat om en uge, N. Opn II

Nr. 2-4, navn uoplyst.

1911 S. Jensen, ses ikke senere. Ingen billeder

På det nordre hjørne af Rosensgade skal have ligget et meget berygtet hus, der dog ikke medtages her.

Nr. 18-20, det eneste høje hus i den ende af gaden.

Stærkt vekslende navne og værter, hvoraf mange er bestyrere. Snart placeres værtshuset som nr. 18, snart som nr. 20.

1899 D. Emckens Enke, 1903 A. Petersens Enke. Å. St. 19/2 1904: "Restaurationslokalerne Volden 18 er til Leje til April Flyttedag". 1907 N. Jepsen, tidl. Guldsmedgade 22, sen. Nørregade 44.

Dem. 2/6 1909: "Køkkenpige søges strax. Restaurant "Standard", Volden 20".

Der ses ingen restaurant angivet i fagreg. 1910-15. At der alligevel har været en fremgår af Å. St. 18/9 1912: "Politisag er rejst mod Hans Nielsen, der har drevet Beværtningen Volden 18-20 uden Bevilling via en "Straamand". 50 Kr. i Bøde samt 25 Kr. i Sagsomkostninger". 3/12 sst. s. å.: "2 flinke Piger kan faa Plads straks; den ene må være villig til at hjælpe til med Servering. Café "Standard", Volden 20".

1914 kom A. C. Johansen til som bestyrer (bevillingshaver?). Han ændrede navnet til Café "Tuborg". Tidligere havde han drevet en Café "Tuborg" i Frederiksgade 76 A. Å. St. 22/10 1914: "En proper Pige, helst restaurationsvant, søges 1. Nov. Café "Tuborg", Volden".

1916 afløstes han som bestyrer af T. L. Petersen, og navnet skiftedes til Café "Aarhus". Sst. 18/1 1917: "1 flink og dygtig, helst restaurationsvant, Pige kan faa Plads den 1. Februar. Café "Aarhus", Volden 18 (Restaurationsbestyrer T. L. Petersen".

Han blev efterfulgt af restauratør R. Rasmussen. Sst. 22/3 1919: "En virkelig dygtig Pige antages til 1. April. Løn 40-50 Kr. Restauratør R. Rasmussen, Café "Aarhus", Volden 20".

Der er lejlighedsvis meget "kludder" med vejviserens fagregister, der ~~klutter~~ ^{nu og da} svigter helt m. h.t. nr. 18-20. Husregistret fortæller 1919 om nr. 18-20: Jensen & Søn, Restauration. Mærkværdigt! Dem. 15/2 1921: "Café "Aarhus", Volden 20. Aabner hver Morgen Kl. 5". Verten anføres ikke, men af vejviser 1922 fremgår det, at han var R. Rasmussen, altså ligesom 3 år tidligere.

Først 1926 oplyser vejviseren, at verten nu hedder O. Boes. Samtidig viser 2 annoncer efter kv. medhjælp hhv. 3/8 og 27/9 sst., at beværtningen er kommet til at hedde Café "Frydenlund". Derved blev det formentlig til 1929/30, hvor virksomheden helt skifter karakter. I Å. St. 25/6 og 19/8 1930 averteres restaurationslokalerne i Volden 18-20 til Leje til Okto-

ber Flyttedag, og Boes er flyttet til Thorvaldsensgade 1, Marstrandsgade 2 (meget senere kom han til Graven 14).

6/5 1931 følger så sst.: "Husk Bendtsens Spisehus, Volden 20, God kraftig Kost, 2 Retter med Kaffe 85 Øre. Pænt Lokale. Faste Pensionærer ønskes".

Det var det mærkelige "bybud" B. Bendtsen (1865-1942), der havde oprettet sin 3. afholdsrestaurant. De 2 andre lå i Mejlsgade 14, jfr. ovf., og Skolegade 11, jfr. ndf. Han er biograferet med billede i Anders Errboe og Erik Strange Petersen: Kig ind Elna Pind, 1995, s. 51-53.

Den bestod 4 år. 28/8 1935 averteredes ganske vist i Å. St.: "Køkkenpige søges. Dygtig Pige eller Enke antages 1. Sept. Afholdsrestaurations Volden 20". Men 19/12 s. å. melder Dem.: "En dygtig, restaurationsvant Pige kan faa Plads til 1. Januar. M. Post, Volden 20".

Hans fulde navn var Carl Anton Marius Post af den kendte Postfamilie. Stedet omdøbtes nu til "Voldens Café", og han fik bevilling med ret til udskænkning af stærke drikke 3/3 1936. (B. 398-1988-1143. Bevillinger 1913-1961. Th. Adamsen II, 1938, s. 345-346).

Han fortsatte til 1940/41, da nyt ejer- og navneskifte fandt sted til restauratrice Esther Poulsen, der meget passende omdøbte virksomheden til "Esthers Café".

Hermed må vi forlade etablissementet. Det gennemgik flere værts- og navneskifter, inden det endeligt ophævedes i 1980'erne og blev efterfulgt af et almindeligt forretningslokale. Der er ikke noget tilfredsstillende billede i lokalsamlingen.

Nr. 28, navn uoplyst før ca. 1920. Café "Volden", Café "Thomas", Café "Sandbro".

1899 Erik Jensen, 1900 M. N. Kruse, 1902 P. M. Hansen, 1903 S. P. Sørensen, senere Høegh Guldbergsgade 81, jfr. ovf.
1907 Inger Grønfeltdt, senere Høegh Guldbergsgade 81, jfr. ovf.
1908 er husejeren en restauratør P. A. Christensen, men stueetagen gæstgiver N. Post. 1912 restaurationsbestyrer P. Pedersen.

1914 ff. er bådefag- og husreg. tavse om restauration, men 1920 "kommer den igen", og S. P. Sørensen synes vendt tilbage. En annonce i Å. St. 12/3 1923 røber, at i hvert fald på det tidspunkt hed restauranten "Café Volden". Han tog 27/4 1928 fhv. kroejer Th. Therkildsen til bestyrer. Han havde som nævnt ovf. under Mejlsgade 70 været bestyrer for restauratrice Karen Christensen, hvem han hurtigt blev uvenner med.

Ca. 1930 udskiftes S. P. Sørensen med restauratør C. Jensen. Så kommer nogle uklare år. Først 1937 ~~1937~~ ⁵⁰⁵ en markant annonce i Demokraten 24/11: "Jeg har aabnet en Restaurant i Volden Nr. 28 og anbefaler mig til det

ærede Publikum. Ærbødigst Thomas Andersen". Ifølge vejviseren var stedets navn nu Thomas Andersens Restaurant, slet og ret.

Ikke længe efter (?) overtog ejendommens ejer, A. P. Sandbro, restaurationen og omdøbte den til Café "Thomas". Senere kom den til at hedde Café "Sandbro". Den undergik flere omskiftelser senere, men eksisterer pr. dato (1996) som en "fin" restaurant. Der er ingen tilfredsstillende billeder i lokalsamlingen.

Nr. 30, navn uoplyst.

Eksisterede if. Å. St. 26/4 1904. Ses ikke senere. Ingen billeder.

Nr. 31, Klostergade 1, hvor indgangen er, "Central-Café".

Ses først i vejviser 1924/25. En ret uanselig café. I "vor" periode drevet af 6 forskellige værter. L. E. Høst, der erindres fra Studsgade 46, 1924-26; ^{efter forinden} V. R. Mortensen 1926-27, L. J. Petersen 1927-28, Bernhard Nielsen 1928 (1930?) -40. Th. Adamsen II, 1938, s. 343; Frk. E. Brundborg 1940-41; R. J. Andreasen 1941-.

Det er kun sparsomt med annoncer herfra, og de angår kun medhjælp. Det eneste opsigtsvækkende, der kan knyttes til denne café er referater i Å. St. og Dem. 21/9, 6/10 og 13/11 1928 samt 14/11 i sidstnævnte om et voldeligt overfald med døden til følge ud for nr. 25 på en person, der kom fra "Central-Cafeen". Overfalderen blev kun dømt til 2 års forbedringshus efter den mildere voldsparagraf. Stedet eksisterer endnu efter mange omskiftelser som tunesisk restauration. Der er intet tilfredsstillende fotografi i lokalsamlingen.

Nr. 32, navn uoplyst, hjørnet af Graven.

1909 H. C. Hansen og M. Post. Ses ikke senere i perioden. Ingen billeder.

Caféen i "Borgporten".

Vil blive behandlet her, selv om den strengt taget ikke er en egentlig "Volden-Café".

Da det nye boligkompleks, hvis bygherre var hotelejer F. C. Gaarde, stod færdigt, indrettede if. Å. St. 3/11 1916 Jens Jørgensen en vinstue i den såkaldte "Rosenfløj". De andre fløje var Borgfløjen, Badstuefløjen, Voldfløjen. Nævene og numrene stod i forbindelse med de omliggende gader.

Først 1922/23 fortæller vejviseren om en restauratør N. G. Christensen i "Rosenfløjen" ud mod det lille torv, der var fremkommet som følge af de tidligere nedbrydninger, og som længe blev opfattet som en forlængelse af Rosengade. Navnet blev "Borgportens Vinstue".

Året efter, 1923, var H. P. Larsen vært. Der var først kun indgang fra

den overdækkede gang i komplekset. Senere blev der også indrettet en dør ud mod Volden, der efterhånden blev hovedindgang. Restaurationen, hvis udhængsskilt ses på et billede i lokalsamlingen over Volden fra ca. 1925, udmærkede sig ikke ved en særlig fantasifuld annoncering i de første år. Alligevel fik den nok en højere social placering end de øvrige "Voldcaféer".

1933/34 afløste frk. E. Nielsen H. P. Larsen som vært. Omtrent samtidig blev indrettet en billardsalon på 1. sal, hvorefter navnet blev "Borgportens Vinstue og Billardsalon". Der foregik derefter en hurtig vekslen af ejere eller bestyrere. Allerede 24/12 1935 forlyder det i Å. St.: "Restauratrice Frk. Nielsen har afstået "Borgportens Vinstue" til Restauratør Strøm Andersen, der har afstået "Hafnia" i Frederiksgade (75) til Skibsfører H. Rasmussen."

1936 efterfulgtes Strøm Andersen af H. Eskesen, der dog kun var bestyrer. (Th. Adamsen II, 1938, s. 340). Den sidste i vor periode blev V. Boesen. ^{fra 1941}

Denne begyndte en lidt kraftigere annoncering. Dem. 10/9 1941: "Borgportens Restaurant og Vinstue. Billardsalon 1. Sal anbefaler sig til det ærede Publikum. God Mad, Øl fra Fad og rimelige Priser. Ærbødigst V. Boesen, ny Vært".

Og Å. St. 15/9 s. å.: "Midt i Centrum ligger "Borgportens Restaurant og Vinstue." V. Boesen, ny Vært".

Stedet eksisterer endnu efter en række navne- og værtsskifter og ombygninger, men nu er det blevet et tilholdssted for ungdommen ligesom mange andre af bykernens caféer.

Badstuegade.

Denne gade, som "salig" Kong Hans skal have lagt navn til, var langt mere stille end Volden.

Nr. 2-4, Badstuegades Frøkoststue.

Å. St. 9/9 1903: "En Serveringsjomfru kan faa Plads straks, Badstuegade 4. Varme Frøkostretter hele Dagen. Jens Albertsen, tidl. Bestyrer af Hotel Skandinaviens Kælder". Jens Albertsen er nu ret kendt.

Men denne café bar tilsyneladende ikke noget navn, for 28/9 1904 hed det sst.: "Badstuegades Frøkoststue" aabnes Lørdag den 1. Oktober i Badstuegade 4". Iflg. vejviser skulle Albertsen stadig være vært, men flytter senere et nummer længere ned i gaden. Ses ikke efter 1910. *Ingen billedet*

Nr. 6, navn uoplyst.

1900 O. Nielsen, 1901 J. P. Petersen, 1904 Carl Sørensen, 1909 Jens Albertsen. Ses ikke senere. Denne side blev nedrevet ved Borgportens opførelse, og der kom aldrig restaurationer der mere.

Nr. 11. Ikke klart om egentlig restauration eller kun pensionat.

1902 J. R. Rasmussen, 1904 I Frandsen. Å. St. 3/5 s. å.: "En nylig konfirmeret Pige kan faa Plads straks. Restauratør Frandsen, Badstuegade 11".
Sst. 17/8 1905: "Hotel Garni". L. Kl.'s Pension, Badstuegade 11. H. R. Andersen". Ses ikke senere. Intet billede.

Nr 3. "Frokoststuen".
Der kom derefter et langt tidsrum, hvor Badstuegade var "værtshusfri".
Først 1926 fremkom en café i nr. 3, lige overfor det ved "Borgportens" opståen frilagte torv, der havde forskellige folkelige navne, der ikke kan forfølges her, indtil det endelig omkring 1970 fik det regulære navn "Pustervig".

Dem. fortæller 8/5 1926, at farvehandler Marinus Johansen har solgt ejendommen Studsgade 3 til restauratør Rasmussen, Tychsens Café, for 65.000 kr. Han drev ikke restaurationen der, jfr. ovf. Hans fulde navn var Regnar Frode R. (Th. Adamsen II, 1938, s. 346). Han havde før 1926 været bestyrer af en Café Store Torv 9 ved navn Tychsens Café efter den tidligere vært Mogens Nielsen Tychsen (1853-1926). T. havde tidligere i en kortere periode drevet "Østbanehotellet", men 1904 cafeen Store Torv 9. Den blev nu nedlagt, og i stedet indrettede R. en restaurant i Badstuegade 3, som han døbte "Frokoststuen", dog indtil 1936 kun som bestyrer for Tychsens enke. (Århus byråds møder 1936). Sådant forblev det perioden ud. R. F. R. var i øvrigt en tid medlem af bestyrelsen for Restauratørforeningen af 1881. Billed?

Graven.

Nr. 14, navn uoplyst indtil 1926/27, derefter Café "Omnibus", "Ditters Café"

"Spisesalen, "Boes Cafe".

1903 C. L. Petersen. Å. St. 24/7 1903: "En pæn Pige kan faa en god Plads. Restaurationen Graven 14". 1904 Chr. Jensen. Å. St. 14/10 s. å.: "Undertegnede har flyttet sin Restauration fra Vestergade 38 til Graven 14, og anbede jeg mig herved til et æret Publikums velvillige Erindring. Erbødigst Chr. Jensen".

Men det varede ikke så længe. Sst. 28/3 1906: "Værtshusholder Chr. Jensen er pludselig afgaaet ved Døden, 58 Aar. Mette Marie Jensen". 1906 A. Christensen, 1913 R. Rasmussen. Han var vært til 1918. Sst. 31/10 s. å.: "Ejendommen med Restauration Graven 14 er af Restauratør R. Rasmussen solgt til Restauratør C. Madsen, Nørrebrogade 1 for Kr. 40. 250. Overtagelse April Flyttedag 1919".

Chr. Madsen har vi mødt flere gange. Han fik afslag på ansøgning om kl. 12-lukning. ABF 1919/20 B, 28/8 1919. Åst. 8/11 1926: "Den Restauratør Chr. Madsens Dødsbo tilhørende Ejendom, Graven 14, er til Salg. Henvendelse til Landsretssagfører C. Holst Knudsen, Lille Torv 6."

Men snart efter kom der "navn" på caféen. Dem. 27/5 1927 og A. St. 20/10 s. å.: "Serveringsjomfru antages straks. Café "Omnibus", Graven 14".

Der hentydedes til rutebilstationen, der da lå på et areal mellem Graven og Rosensgade, og som for øvrigt det år blev kraftigt udvidet, Dem. 1/9 s. å. Værten hed nu P. C. Pedersen. (Han var imidlertid if. B. 398 - 1988 - 1144 1928-31 kun bestyrer). Bevillingshaver herefter var Hans Chr. Jørgensen.

1929 kom M. Sørensen til. Han havde lige afstået "Brammers Café", Bruuns-gade 54, jfr. ndf. Han førte øgenavnet "Ditter", jfr. Dem. 9/2 1925, hvorfor restaurationen blev kaldt "Ditters Café". I øvrigt blev rutebilstationen i 1930 flyttet til "Amtmandstoft", jfr. ndf., så et navneskifte var for-nødent.

1932/33 skete imidlertid en drastisk forandring. Caféen blev først til et pensionat, derefter til en afholdsrestaurant ved navn "Spisesalen". Å. St. 27/5 1934: "Blev De mæt? Ellers forlang mere. Dagens varme Ret 35 Øre. Serveres fra 8 Morgen til 9 Aften i "Spisesalen", Graven 14.

Vejviseren oplyser dog, at stedet vendte tilbage til "den våde vej" i 1937/38, hvor det blev overtaget af restauratør O. Boes, der tidligere hav-drevet Volden 18-20, jfr. ovf., og derefter Café "Marstrandsborg", jfr. ndf. Navnet blev nu "Boes Café", og fortsatte hermed perioden ud.

Der er foregået mange omskiftelser siden da. Boes døde 1952, og enken af-hændede 1957 (B 398 - 1988-1143. Bevillinger 1913-61). I 1980'erne blev cafeen fransk og i 1991 italiensk. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 27. Café "Monopol", senere Café "Rømer".

1922 Laurs Jensen Jørgensen, Café "Monopol". Havde tidligere drevet værtsk-hus med samme navn Revet 11, jfr. ndf. Dem. 2/5 s. å. Han søgte 1928, da han var blevet 70 år, om at få Kristen Rasmus Jensen Iversen til bestyrer. Bevilget. (B. 398 - 1988-1144 1928-31, 4/2 1928). Der var fra 1928 også en Café "Monopol", Søndergade 30.

Derefter hurtig vekslen. 1929 fru E. M. Madsen, 1930 fru K. M. Christen-sen, 1931 J. Petersen, der skiftede navn til Café "Rømer", tidl. Frederiks-sen, 1936 fru M. E. Petersen (Enke?), der sad allé 125, hj. af Ole Rømersgade; 1936 fru M. E. Petersen (Enke?), der sad perioden ud. Cafeen er forlængst nedlagt. Ingen billeder i lokalsam-lingen.

Rosensgade. Hotel "Gambria", nr. 5, ex Bispegade 4, s. 92, 398-1988-1143).

Nr. 11. navn uoplyst.

1900 E. Skovgaard, ses ikke senere. Han startede 1902/03 Café "Lillebelt", Molsgade 2, Mejlgade 95, jfr. ovf.

Nr. 22, "Peters Bar".

Åbnet 1/5 1936 af Annie Petersen (B. 398, 1988-1143, 20/3 1936. Th. Adam-
sen II, 1938, s. 344-345). Fik bevilget kl.12-lukning 18/3 1938. ÅBF
1937/38 B, s. 297. Ingen særlige aktiviteter eller annoncer, men vistnok
ret god søgning. Ophørt 1970 og der kom ikke restauration der mere. Ingen
billeder i lokalsamling.

Nr. 28, "Central-Cafeen", senere "Rutebil-Cafeen", senere "Middagssalen".

Å. St. 28/4 1924: "Central-Cafeen", Rosensgade 28, aabner. R. P. Jacobsen".
Denne (1860-1931) havde tidligere drevet Mejlgade 44, jfr. ovf. og Hotel
"Postgaarden", Skolegade 17, jfr. ndf. Var 1909-13 socialdemokratisk by-
rådsmedlem. Borgere i Byens Råd, 1968, s. 97.

På det tidspunkt var der jo en anden "Central-Café", nemlig på hjørnet
af Volden og Klostergade, jfr. ^{ovf.} Om det var grunden til, at Rasmus Peter J.
ændrede navnet på sin godt 5 måneder senere, får stå hen.

Men ifølge Dem. 8/10 s. å. kom restaurationen til at hedde "Rutebil-
Cafeen". Det skyldtes den nærliggende rutebilstation mellem Rosensgade
og Graven, der også havde inspireret til navnet Café "Omnibus" i sidstnævnt-
te gade.

I samme navneforandringsannonce reklamerer R. P. J. med, at lokalerne
var blevet nymonterede, at man kunne få en god kop kaffe, godt smørrebrød,
hurtig og reel betjening, samt at priserne var moderate.

Citeres fortjener også et avertissement sst. 9/10 1926, der blev efterfulgt
af flere ligelydende: "Naar De kommer til Aarhus, anbefales "Rutebil-Caféen",
Rosensgade 28. Gode Vareer og moderate Priser, hurtig Betjening, Rejsetøj
opbevares. R. P. Jacobsen".

Navnet blev imidlertid snart efter utidssvarende, for ~~xxxxxxxxxxxx~~ 1930
flyttede rutebilstationen til Amtmandstoftens Sønder Allé, Fredensgade, Bane-
gaardsgade, og R. P. J. fik bevilling på Hotel "Hafnia", Frederiksgade 75-
77 (B. 398 - 1988-1144. 8/8 1930). Han døde imidlertid kort efter.

Hans efterfølger, Anders Raundahl Sørensen, omdøbte stedet til "Middags-
salen", der formentlig var en afholdsrestaurant indtil 1936. Den åbnede
if. Å. St. 17/7 1930. Sst. 17/2 1932: "Ingen behøver at sulte mere, da De
kan hente 2 Retter Mad i 7 Dage for 4 Kr. "Middagssalen", Rosensgade 28".
Og 4/12 1935: "Byens bedste Madsted. "Middagssalen", Rosensgade 28 (bag
"Royal"). 2 Retter med Kaffe 85 øre".

26/3 1936 fik Raundahl rigtig restauratørbevilling (B. 398-1988-1143),
men et par efter ophørte restaranten, og der kom aldrig café dér mere.
Mange år senere, da interessen for "rigtig" gamle huse var steget gevaldigt,
fik nr. 28 navnet "Madam Boserups Hus" påmalet.

Lille Torv.Nr. 2, Badstuegade 1, forskellige vekslende navne.

1899 Anton Rasmussen. Vejviser 1899, annoncer s. 57: "Lille Torvs Gæstgiveri, Lille Torv 2, Aarhus, anbefales ærede Fremmede og Rejsende. Pæne Værelser. God Betjening og moderate Priser. A. Rasmussen". Samme Anton Rasmussen flyttede 1908 til Studsgade 27, Hotel "Paradis" og blev den sidste vært dér, jfr. ovf.

Å. St. 2/1 1900: "Café "Lilleborg". Friske Østers er hjemkomne og serveres for 2 Kr. pr. Dusin". Sst. 15/6 s. å. oplyses i annonce efter en pige, at Café "Lilleborg" var en kælderbevætning.

Det er imidlertid ikke muligt p. g. a. annoncerens og vejviserens manglende oplysninger at afgøre, om ikke nævnte Café "Lilleborg" ~~er~~ snarere lå i nr. 4!

Sst. 7/9 s. å.: "Onsdagen den 12. ds. overtager undertegnede Restaurationen Café "Lilleborg", og anbefaler mig herved på det bedste til det ærede Publikums Velvilje. For første Klasses Varer og Betjening skal jeg stedse sørge. Ærbødigst Oscar Ottesen".

Hvordan det nu er med "Lilleborg", så havde visse kredse planer om at oprette et større etablissement på hjørnet af Lille Torv og Badstuegade i det gamle palæ.

Dem. 4/12 1909: "The Continental Bodega Company (!) aabner Søndag den 5. en Vinsalon (!) paa Hjørnet af Lille Torv og Badstuegade. Obs. Vinsalonen har ogsaa Indgang fra Lille Torv gennem Porten. Umiddelbart ved Silonen af Bodegaen findes en stor og elegant udstyret Billardsalon med 2 nye, flotte Billarder".

Det er imidlertid noget nær det umulige at efterspore, hvordan det gik med den fine Vinsalon. Hverken vejviserens fag- eller husregister røber noget herom. Først 1912 kommer nogle triste meddelelser i Å. St.

30/1 1912: "Central-Cafeen", Badstuegade 1. Restauration og Billardsalon er til leje. J. M. Stones".

Den 3. "Central-Cafe". Vinkompagni eller -salon forlyder der intet om. Derimod er Stones jo kendt fra "Trøjborghus" og "Hummels Hotel" med "Stones Café", jfr. ovf. Det antydes, at "Central-Cafeen" tidligere hed "American Bar" v/ K. Midtgaard Hansen.

"Central-Caféen" averteredes til leje igen 19/4 s. å. sst. Senere på året 1912 bliver stemningen bedre: Sst. 10/10: "Central-Cafeen", Lille Torv, 1912 bliver stemningen bedre: Sst. 10/10: "Central-Cafeen", Lille Torv, anbefales Publikum. Frokost ^{Kl.} 9-12, god borgerlig Middag Kl. 12-2." Ingen underskrift.

Snart efter foregik imidlertid et skift, hvilken fremgår af Å. St. 26/2 1913: "Central-Caféen", Hjørnet af Badstuegade og Lille Torv, aabnes i

Morgen (har altså været lukket en vis tid) og anbefales. Nyt Billard, godt Køkken, gode Vine. Ærbødigst L. Hansen Petersen".

Denne havde som sagt ovf. "skippet" Café "Alhambra", Mejlgade 47, og åbnet café på et mere "mondænt" sted. Han fik videre sin kl. 12 lukning overført til det nye sted (ÅBF 1912/13 B 13/3 s. å.), mens hans efterfølger blev den nægtet.

Desværre forlyder der herefter ikke meget om etablissementet. Et pudsigt uheld er det eneste, der berettes om. Å. St. 11/11 1915: "Ved Nedrivning af en Skorsten i Marcus Galten Bechs Gaard (der skulle fjernes for at bane vej for det nye Borgportkompleks) faldt en sten ned og knuste en stor Spejlglasrude i "Central-Cafeen".

Sst. 30/8 1918: "En flink Pige kan faa Plads til den lste. Helst en, der kan bo hjemme. "Central-Caféen", Lille Torv 2."

1919 er restaurationen borte og erstattet af almindelige forretninger. Der kom aldrig café dér mere. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 4, grænsende til Guldsmedgade 2. Café "Lilleborg" (?), Hotel "Spangsberg".

Dengang en 2 1/2 etages ejendom, hvoraf billede i lokalsamlingen. Tvivl igen om Café "Lilleborg". If. A. St. 27/10 1903 fik F. L. Blaufeldt borgerskab ved lodtrækning på Café "Lilleborg", uden adresseangivelse. Han var imidlertid vært i Lille Torv 4, stueetagen if. husregistret 1905 (hvor han ganske vist kaldes (Blumfeldt!)).

1906 står en gårdejer M. Nielsen som restauratør. Som det fremgår af andre omdannede han hele huset til et hotel, der fik navnet "Spangsberg". Han havde tidligere drevet Café "Brædehytten", Vestergade 5, jfr. ndf. Hans tid som hotelvært blev ikke lang. 27/6 s. å. kunne læses i Å. St.: "En herboende Gæstgiver og hans Kone er i Gaar anholdt, sigtede for Rufferi i betydeligt Omfang". Der opgives ikke navn eller sted. Men 5/10 s. å. sst.: "Afhøringerne fra Hotel "Spangsberg" i Rufferisagen er nu afsluttede, og Aarhus Stiftsamt har nu besluttet Tiltale mod Værten og Værtinden, der begge er arresterede".

I Århusposten er givet en meget malende skildring af sagsforholder, der vedlægges.

(A. S.)
~~19/10~~ 19/10 s. å.: "Dommen over Værtsparet i Hotel "Spangsberg", Lille Torv 4: 6x5 Dages Fængsel paa Vand og Brød til Værten og 4x5 af samme Slags til Værtinden. Hans borgerskab blev samtidig forbrudt".

Året efter blev ejendommen nedrevet og en ny og højere opført på samme sted. Der kom aldrig restauration dér mere.

Klostergade.

Det bemærkes lige i forbifarten, at indtil 1910 gik Klostergade kun til (G1) Munkegade 1. Der stødte den sammen med Grønnegade, hvis "lige" fortsættelse over Nørre Allé hed "Ny Grønnegade". Efter det år gik Klostergade frem til Grønnegade, der nu hed det samme på hele strækningen syd-nord. Se også senere under Vestergade.

Nr. 6-8, navn uoplyst.

1905 M. S. Mikkelsen, 1907 N. Sørensen, ses ikke senere. *Intet billede*

Nr. 10, Vinhandler Holger Behrend.

Å. St. 20/3 1903: "Har faaet Borgerskab til Udskenkning af Vin (for siddende Gæster) og har indrettet sig meget hyggeligt med Vers malet paa Væggen:

Gaa i Kloster bliv Munk. Nej, det gør jeg ikke!

Men i Klosterhus hos Behrend vil jeg drikke!

Marselisborg Slots punch I drikke maa,
for den kan ingen dødelig staa.

Klokken er mange, din Kone bli'r gnaven.

Naar du kommer hjem bli'r der Bal i Haven!

Desværre har det ikke været mig muligt at opspore mere om virksomheden, der nok har været af kort varighed. Ejendommen forsvandt ved Borggades gennemføring 1930. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 14, Emckens Restauration.

Å. St. 6/7 1902: "Emckens Restauration er flyttet til Klostergade 14, skraas overfor Badstuegade". Tidl. Volden 18, tidl. igen Kannikegade 10. Ses ikke efter 1905. Ingen billeder.

Nr. 28, Café "Elysium", ^{server} Café "Brage", ^{server} Café "Klosterhallen".
1899 Chr. Jensen. Å. St. 10/10 1900: "Restauration "Elysium", Klostergade 28, er til Afstaaelse straks. Chr. Jensen". 1901 J. S. Jensen. Sst. 14/3 1903: "Kafé "Brage", Klostergade 28, kan faas paa billige Betingelser, naar Handel kan ske straks". Ingen Underskrift. 1904 H. P. Hansen, 1905 H. Nielsen, 1914 J(ens). M(arius). Clausen, senere Café "National", Mejl-gade 61, jfr. ovf.

I annoncer efter hhv. pige- og serveringsjomfruhjælp gives intet café-navn. Først 2/10 1918 sst.: "En Serveringsjomfru kan straks faa Plads, Café "Klosterhallen", Klostergade 28".

1923 "Højskolehjemmet", det omtales under et ndf.

Nr. 32, Aarhus Højskolehjem, senere Højskolehotellet og nr. 28-30.

1902 Værtinde Frk. H. Henriksen, 1904 Fru H. Henriksen Dahl (identisk).

resteret for rimeligvis at skulle tilbringe Resten af Sommeren bag Tvangshusets Tremmer.

Hotel "Spangsberg" er nu lukket.

Restauratør Nielsen og Kone sidder nu i Aarhus Arrest, hvor de kan mundhugges om, hvem der havde størst Ansvar for Forretningen.

Kendte Aarhusianere kommer til at møde op og aflægge Forklaring.

(Det sidste ses nu ikke refereret).

**) I Århus Årbog 1972 har cand.mag Erik Hansen en artikel "Prostitution" s. 109 ff. Han fortæller at i året 1893 og i begyndelsen af 1900'erne lbt det opbrud en række ruffisaget men uden nogen skæftning.*

Kloster

Det b
(Gl) Mu
sættelse
frem ti
også se

Nr. 6
1905

Nr. 10
Å. St.

dende Ga
gen!

Gaa i K
Men i K

Marselis
for den

Klokken
Naar du

Desvær
der nok

gennemf

Nr. 14
Å. St.

overfor
efter 1

Nr. 28
1899

28, er
1903: "

naar Ha
H. Niels

gade 16
I ann

navn. F
"Kloster

1923
Nr. 32
1902

Klostergade.

Det bemærkes lige i forbifarten, at indtil 1910 gik Klostergade kun til (G1) Munkegade 1. Der stødte den sammen med Grønnegade, hvis "lige" fortsættelse over Nørre Allé hed "Ny Grønnegade". Efter det år gik Klostergade frem til Grønnegade, der nu hed det samme på hele strækningen syd-nord. Se også senere under Vestergade.

Nr. 6-8, navn uoplyst.

1905 M. S. Mikkelsen, 1907 N. Sørensen, ses ikke senere. *Inkl. billede*

Nr. 10, Vinhandler Holger Behrend.

Å. St. 20/3 1903: "Har faaet Borgerskab til Udskænkning af Vin (for sidende Gæster) og har indrettet sig meget hyggeligt med Vers malet paa Væggen!"

Gaa i Kloster bliv Munk. Nej, det gør jeg ikke!

Men i Klosterhus hos Behrend vil jeg drikke!

Marselisborg Slotspunch I drikke maa,

for den kan ingen dødelig staa.

Klokken er mange, din Kone bli'r gnaven.

Naar du kommer hjem bli'r der Bal i Haven!

Desværre har det ikke været mig muligt at opspore mere om virksomheden, der nok har været af kort varighed. Ejendommen forsvandt ved Borggades gennemføring 1930. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 14, Emckens Restauration.

Å. St. 6/7 1902: "Emckens Restauration er flyttet til Klostergade 14, skraas overfor Badstuegade". Tidl. Volden 18, tidl. igen Kannikegade 10. Ses ikke efter 1905. Ingen billeder.

Nr. 28, Café "Elysium", ^{senere} Café "Brage", ^{senere} Café "Klosterhallen".

1899 Chr. Jensen. Å. St. 10/10 1900: "Restauration "Elysium", Klostergade 28, er til Afstaaelse straks. Chr. Jensen". 1901 J. S. Jensen. Sst. 14/3 1903: "Kafé "Brage", Klostergade 28, kan faas paa billige Betingelser, naar Handel kan ske straks". Ingen Underskrift. 1904 H. P. Hansen, 1905 H. Nielsen, 1914 J(ens). M(arius). Clausen, senere Café "National", Mejl-gade 61, jfr. ovf.

I annoncer efter hhv. pige- og serveringsjomfruhjælp gives intet café-navn. Først 2/10 1918 sst.: "En Serveringsjomfru kan straks faa Plads, Café "Klosterhallen", Klostergade 28".

1923 "Højskolehjemmet", det omtales under et ndf.

Nr. 32, Aarhus Højskolehjem, senere Højskolehotellet og nr. 28-30.

1902 Værtinde Frk. H. Henriksen, 1904 Fru H. Henriksen Dahl (identisk).

1907 K. Kierkegaard, 1912 Foreningsvært H. Bøgeskov, 1913 Marie Hansen. Å. St. 12/11 1913: "Aarhus Højskolehjem, Klostergade 32. Ny Værtinde Marie Hansen. Et begrænset Antal Pensionærer antages". Underligt nok siger vejviserens hus- og personregister 1914 husejer J. Hansen, hvilket fortsætter de følgende år.

1922 mageskiftedes ejendommen i nr. 32 med chokoladefabrikant Clausens nr. 28-30, og omtrent samtidig ændredes navnet til "Højskolehotellet". 1925 blev Asta og Marie Clausen bestyrerinder (Th. Adamsen II, 1938, s. 380).

De havde lejet hjemmet til 10/5 1938, da de blev efterfulgt af restauratør Sv. Mikkelsen (Th. Adamsen II, 1938, s. 353-354). Derefter overtog de det nye Parkhotel, Sønderallé 3, jfr. ndf.

Sv. Mikkelsen, der ikke må forveksles med S. M. Mikkelsen, populært kaldet "Mikkel", forlod dog allerede "Højskolehotellet" 6/4 1940 (B. 398. 1988, læg 1950), da kommunen købte ejendommen for at indrette "folkekøkken" dér for 290.000 kr. ÅBF 1940/41 A, s. 169, 5/12 1940. Det kan ikke forfølges her, kun så meget kan siges, at det ophørte igen pr. 1/4 1947 med et under-skud på 327.000 kr. som følge af manglende søgning. ÅBF 1946/47 A, 21/11 1946, s. 353. Samme skæbne som overgik det første folkekøkken i Ågade, jfr. nædf. Senere kom Håndværkerforeningen og "Den røde Okse". Ingen billeder.

Nr. 35-37, KFUMs forskellige institutioner, der ikke behandles her.

Nr. 36, navn uoplyst.

1903 E. Henriksen, 1904 A. Christensen, ses ikke senere.

Nr. 62, navn uoplyst.

1917-20M. Andersen, ses ikke senere.

Nr. 63, navn uoplyst.

1901 J. Christensen, 1902 L. Christensen, ses ikke senere. *Om alle ingen billeder.*

Tangen 1899/1900 ca. 1920

I den lille "skrågade" Tangen, der førte fra Guldsmedgade-Lille Torv til Klostergade, og som forsvandt ved nedrivningerne i 1930'erne, hvor Frue Kirkerist og Hospitalsgade led samme skæbne, lå fra slutningen af forrige århundrede (1800-tallet) én og kun én café eller rettere et gæstgiveri i nr. 6. Det havde tilsyneladende intet navn. Langt de fleste restauratører var ved den tid kun gæstgivere.

Vi følger først ÅBF.

Store Torv.

Nr. 3, Vinhandel, senere Bodega Albert Thorup. ^{Thorup}

I kælderen. Å. St. 20/8 1901: "Vinhandler Albert fik Afslag på Andragende om at drive Bodega (Udskænkning for siddende gæster) i den gamle Munkekælder".

Han må have fået det senere, for det hedder sst. 22/3 1903: "Den gamle Munkekælder, som Vinhandler Thorup har paa Store Torv, er nu blevet istandsat. Denne morsomme Kælder, der vil faa en meget stor Kundekreds, er siden i Gaar gaaet ind som et Led i Byens Severdigheder, og den vil under Hr. Thorups kyndige Ledelse blive et søgt Sted".

Der kom imidlertid så godt som ingen annoncer fra dette "Sted". På vejen til en egentlig restauratørtilværelse søgte gæstgiverne først at blive fri for det snærende bånd kun at måtte betjene tilrejsende. Man skulle tro, det måtte have været en umulig regel at håndhæve, hvorfor også de fleste ansøgninger om fritagelse, der endeligt skulle gives af Indenrigsministeriet efter byrådets anbefaling, blev indrømmet. 56

Således ÅBF 1910/11 B, 25/8 1910, s. 73. Andragendet anbefalede.

Men indehaveren J. R. ^{Møller} havde tilsyneladende også Restauratørborgerskab, se ndf. (Vejviser 1899). Samtidig med andragendet om ~~en~~ serveringsfrihed for nærboende indsendte Møllers svigersøn, M. A. Mortensen, der nu drev virksomheden som bestyrer, andragende om restauratørbevilling for ham selv. Det kunne ikke anbefales. Sst. 3/11 s. å. s.

ÅBF 1912/13 B, s. 446, 13/3 1913 behandles påny et fremsendt andragende om det samme fra M. A. Mortensen. Bevillingsnævnets flertal indstillede, at andragendet ikke blev anbefalet. Det blev under debatten fremført, at der havde været restauration i ejendommen i over 30 år, men at ejerens svigersøn havde drevet virksomheden som bestyrer i nu 3 år og derfor selv ønskede bevilling.

Det synspunkt, der her som der vandt overhånd, var, at man skulle ikke give flere af den slags bevillinger end højst nødvendigt, hvorfor forholdet lige så godt kunne bestå som tidligere, indtil den oprindelige bevillingshaver, J. R. Møller, døde. Derfor blev andragendet afslået.

M. A. Mortensen gav ikke op, men indsendte fornyet andragende, der blev afslået med samme begrundelse. ÅBF 1913/14 B, s. 178, 30/10 1913.

Herefter optræder restaurationen ikke mere i byrådsforhandlingerne. De få annoncer derfra vedrører kun kvindelig arbejdskraft. Å. St. 16/8 1912, 14/8 1914 og 18/2 1916. Cafeen er formentlig ophørt omkr. 1920.

Å. St. 18/6 1919: "Fhv. Restauratør I. R. Møller, Tangen 6, afgaaet ved Døden". Ingen billeder.

Jens Nielsens bevarning ved siden af Hotel "Dagmar". Han var gardskarl på dette Hotel. 14/10 1902 var der et stort slagsmål i Dørhuset af berusede sessionsaspiranter. En ældre mand blev fælt såret. se Øble i beviseren.

Store Torv.

Nr. 3, Vinhandel, senere Bodega Albert Thorup. ^{Thorup}

I kælderen. Å. St. 20/8 1901: "Vinhandler Albert fik Afslag på Andragende om at drive Bodega (Udskænkning for siddende gæster) i den gamle Munkekælder".

Han må have fået det senere, for det hedder sst. 22/3 1903: "Den gamle Munkekælder, som Vinhandler Thorup har paa Store Torv, er nu blevet istandsat. Denne morsomme Kælder, der vil faa en meget stor Kundekreds, er siden i Gaar gaaet ind som et Led i Byens Seværdigheder, og den vil under Hr. Thorups kyndige Ledelse blive et søgt Sted".

Der kom imidlertid så godt som ingen annoncer fra dette "kulturcenter". Victor Jensen, anf. værk, giver s. 125-126 en munter beskrivelse af stedet, hvori også Thorup selv omtales. Gæsterne (de mandlige) skulle iføres munkekutte!

(Å. St. 15/9 1919)

Albert Thorup flyttede i 1919 sin bolig til Bordeaux i Frankrig, og sønnen Knud Thorup overtog forretningen (B. J. 1966, s. 99). Han døde 1942 og blev efterfulgt af svigersønnen Erik Christensen, der døde 1991. Å. St. 27/4 s. å. *Flerc interiørbilleder.*

Nr. 4, Hotel "Royal".

Å. St. 31/3 1903: "Hotel "Royal" udskænker "Salvator Øl". Sst. 6/12 1911: "Hotelejer Oluf Christensen, "Royal", Holder 25-Åars Jubilæum som Restauratør i dybeste Stilhed og uden Festivitas af nogen Art".

Sst. 11/5 1913: "Hotel "Royal". "Marmorhallen" aabnes 2. Pinsedag". Her må imidlertid henvises til B. J., 1966, s. 91-96 og s. 125-129, og andre specialværker, herunder mit tidl. afleverede.

Nr. 8, navn uoplyst.

1899 J. Mikkelsen, hvis søn N. M. en kort tid ejede "Grand Hotel", Ryesgade 9. Å. St. 27/12 1900. 1902 Th. S. Laursen, 1904 P. Nielsen, 1905 S. Nielsen. Ses ikke senere. Ingen billeder.

Nr. 9, Kellers Restaurant, senere Tychsens Café. Kælderbeværtning.

1899 Peter Martinus Keller, Å. St. 7/12 1903: "Restauratør P. M. Keller er afgaaet ved Døden 5/12". Underskrevet Maren K., f. Christensen. Senere Marstrandsgade 1 ^{7fr. mdt.} og Mejlgade 33, jfr. ovf. Sst. averteres 13/4 1904 efter serveringsjomfru, underskrevet M. Tychsen.

Mogens Nielsen Tychsen, f. Hellevad 12/5 1853, d. i begyndelsen af 1920'erne. Tidligere "Østbanehotellet". En overgang medlem af bestyrelsen for Restauratørforeningen af 1881.

der ikke ville anerkende selvstændigt
Jørgensen døde 19/2 1928, 71 år gammel. Dom. 19/2 1928.

iks-
r bin-
ær-
skal

1922 bestyrer K. L. Larsen, 1924 bestyrerinde C. Larsen, 1925 bestyrer R. Rasmussen. Ophævet 1926, men R. R. flyttede til Badstuegade 3, se ovf. om "Frokoststuen". Ingen billeder.

Nr. 14, navn uoplyst.

1899 H. Keller, 1903 O. Ottesen, 1904 C. Enevoldsen, 1907 F. C. Lund, 1909 J. J. Frederiksen (f. Samsø 6/4 1868, d. Aarhus jan. 1919, Å. St. 16/1 s. å. Senere Frederiksgade 52). Ingen billeder.

Nr. 16, 1, Volden 2, "Ny Grand", senere "Mejlhal".

Der ses ingen restaurant her før 1924. Dem. 18/9 s. å.: "Ny Grand". Restaurant & Café. Gode Varer. Rimelige Priser. Chr. Jørgensen, forhen Østergades Forsamlingshus". Iflg. ÅBF 1924/25 B, fik Jørgensen Kl. 12-bevilling 16/10 1924, dog kun til udgangen af året, fordi politi- og beværtervedtægten skulle ændres i henhold til den nylig vedtagne strengere beværterlov.

Der udspillede i øvrigt et pudsigt intermezzo under behandlingen af bevillingsnævnets indstilling, som kaster et vist lys over restaurationslivet i Århus på den tid. Et medlem undrede sig nemlig over, at en anden restauratør, der også havde drevet en pæn restaurant i mange år (Jens Rasmussen, Café "Pressejernet", Skolegade 34), havde fået afslag på en lignende ansøgning. Formanden svarede, at det var fordi hans restaurant lå i den karré, hvor man søgte at lukke alle beværtninger kl. 11. Altså nærmest den sidste del af Skolegades ulige side, se ndf.

Men "Ny Grand" fik ikke nogen lang levetid. Natbevillingen blev ikke søgt forlænget, og forretningen har nok ikke gået godt.^{xj} Den blev erstattet af noget helt andet, nemlig afholdscaféen "Mejlhal" fra Mejlgade 47, som er beskrevet ovf., jfr. Dem. 8/4 og 23/4 1926. 3 annoncer i Å. St. fortæller om starten i 1926:

- 9/6: "Café "Mejlhal" søger Køkkenpige 1. Juli. Store Torv 16, 1".
 15/7: "Café "Mejlhal", Store Torv, søger Kokkepige til 1/8."
 30/7: "K. A. R. "Mejlhal", Store Torv 16, 1. Sal: A la Carte hele Dagen for 65 Øre. Kaffe og The 35 Øre. Aaben til Kl. 11 Aften. Ingen Drikkepenge".
 Det vil erindres, at den tilbageblevne afholdsrestaurant Mejlgade 47 skiftede navn flere gange og blev almindelig café igen 1941. Det skete ikke for "Mejlhal", Store Torv. Den bestod helt til udgangen af 1957 (B. 398-1988-1143, s. k. Bevillinger 1913-61, 27/10 1958).

Den første bestyrerinde hed Anni Westergaard (1926-35, Å. St. 26/9 1935), den anden B. Andersen (1936-38), den tredje H. Christensen. Det påstås, at "Mejlhal" var den ulykkelige fhv. pastor Anton Jensens middagssted, ham fra Harboøre, der ikke ville anerkende Helvede!

^{xj} Chr. Jørgensen døde 18/12 1928, 71 år gl. Dem. 19/12 s. å.

Til slut endnu en madannonce fra "Mejlhal" i Å. St. 20/2 1938: "Restaurant "Mejlhal", Store Torv 16. Middag á Kr. 1,35. Svinekotelet med Gemyse. Hofdessert á Kr. 2.00. Hønssekødsuppe. Høns i Champignonssauce. Kræmmerhuse m. fl."

Der kom aldrig restauration dér mere, og der er ingen billeder.

Sjællandsgade.

Vi går hermed et smut tilbage til Nørregadeområdet. Gaden hed i ældre (?) tider "Teglgaardsgade" og er beskrevet i almindelighed flere steder, såsom hos Victor Jensen, 1968, s. 11 ff. og hos Jan Knus, anf. værk.

For vort formål var og er den ret fattig. Skønt en ren "arbejdersgade" var den i lange perioder helt tom for "folkelige" værtshuse.

Nr. 46, navn uoplyst.

1909 J. C. Thomsen, ses ikke efter 1911. Ingen billeder.

Nr. 54, Café "Blomsten".

1902 H. W. Petersen, Å. St. 5/8 1903: "En ægte Hund af Ulveracen er til salg straks. Café "Blomsten", Sjællandsgade 54". Ingen underskrift. 1904 Chr. Thislund, der er kendt fra så mange andre steder. 1905 W. Grølsted. Ses ikke senere. Ingen billeder.

Nr. 95 a, navn uoplyst.

1902 J. Mortensen, 1905 R. A. Andersen, 1907 J. Mortensen igen. Å. St. 18/10 1910: "En ældre Pige kan faa Plads til den 1. Nov. hos Restauratør Mortensen, Sjællandsgade.

Mortensen fortsatte og døde formentlig 1926. Som bestyrer for hans enke kom M. Hansen. Ses ikke efter 1932.

På et meget senere tidspunkt opstod "Juuls Café" i nr. 87. (B. 398. 1988 1143, læg "1950".) Ingen billeder.

Vestergade.

I ældre erindringskrivelser synes det som om strækningen fra Lille Torv til ca. Frue Kirke eller måske helt til Grønnegade (+ Vestre Møllesti, jfr. ndf.) uofficielt blev benævnt "Lille Vestergade". Det har ikke været muligt at efterspore det i de officielle kilder.

Nr. 5, "Danas Have", senere "Bræddehytten".

Lå i baghuset ejet af Underofficersforeningen. Havde et dårligt ry.

I. Å St. 7/4 1902 oplyses, at "Danas Have", Vestergade 5, er nyrestauret og anbefales. Ingen underskrift.

1899 O. Glerup, senere Vestergade 68 (Vesterport 6). 1902 William

Maardt, senere "Passage-Vinstuen", Fiskergyde 15. Å. St. 12/11 1902:
 "En hyggelig Sal for mindre Selskaber og Foreninger er billig til Leje.
 Pensionærer modtages. "Bræddehytten", Vestergade 5, W. Maardt."

AaP. 3/6 1903: "Stamgæsterne i "Bræddehytten", samt Venner og Bekendte
 ere velkomne til en lille fiks Frokost Torsdag den 4de Kl. 11."

Sst. 10/7 s. å. meddeler, at komponisten og klaverstemmeren Weber-Møller
 har komponeret en "Trøjborg-March". 1905 M. Nielsen, senere det be-
 rygtede Hotel "Spangsberg", Lille Torv 4, jfr. ovf. Ses ikke efter 1906.
 Ingen billeder.

Nr. 24. Frue Kirkeplads 1, "Kvindernes Køkken", senere "Kloster-Kaféen".

I slutningen af 1920'erne skete en såkaldt "frilægning" af pladsen ved
 Frue Kirke. Nogle ganske små huse blev "saneret". Det hele kom til at hedde
 "Frue Kirkeplads", hvori den tidligere "Hospitalsgade" ^{gamle} indgik. ^{den østlige side}

Samtidig blev "Dansk Kvindesamfunds Hus" bygget på den vestlige side af
 Kirkepladsen med hjørne ud mod Vestergade men indgang fra pladsen. Det hav-
 de derfor måske været rigtigere at bruge denne som topografisk overskrift.
 Men da der kun er denne café, fastholdes Vestergade som sådan.

Huset blev indrettet med 40 små lejligheder til enlige kvinder. Å. St.
 15/7 1928.

8/3 1930 blev "Restaurant Kvindernes Køkken, Café, Restaurant og Conditori"
 åbnet. Dagens Middag Kr. 1, 35. Sst. 4/3 s. å. Den første restauratør hed
 Evald Kristensen Madsen, tidl. køkkenchef på "Regina", sst. 3/10 s. å. Han
 var dog kun bestyrer. Bevillingshaver var enkefru Kirsten Sørensen (85 år).
 (B. 398. 1988-1144. 4/3 1930).

Det cafénavn varede ikke længe. Der blev afholdt en konkurrence om et
 andet og bedre, og den blev vundet af tandlæge P. H. Kjørholm med "Kloster-
 Kaféen", sst. 13/11 s. å. 29/11 1931 forlyder det sst. "Kloster-Kaféen",
 Frue Kirkeplads, Hønssekødsuppe og Boller, Høns i Flødepeberrod, Kr. 1,50".
 30/12 sst. s. å.: "Diner Transportable fra "Kloster-Caféen". Arbødigst
 Evald Madsen". ^{C1882 - 24/1 1945, Dem. 24/1 - 1,68.}

1932 blev han afløst af J. Carlsen, der sad perioden ud. Det fremgår af
 AaP 28/2 1935, at "Kloster-Caféen" i lighed med så mange andre restauran-
 ter i den tid modtog faste pensionærer for kortere eller længere tid. *)

"Klostercaféen" med priser for "almindelige" mennesker er forlængst af-
 løst af et "fint" sted tårnhøje do. ^{det er dog 1946 igen efterfulgt af en binesisk}
 restaurant. Inlet karakteristisk billede.

Nr. 25. navn uoplyst.

1899 Chr. Sørensen, død 18/4 1900 (Å. St.), Chr. Sørensens enke Erasmie.
 Ses ikke efter 1907. Ingen billeder.

<sup>A. Å. St. 20/1 1945 var J. C. en svigersøn af R. P. Jacobsen fra kbh. Hotel Post-
 gaarden og senere "Rakobilcaféen".</sup>

Hotel "Gammelgaard" blev altså flyttet til det tidligere Hotel "Nøjsomhed", mens der ikke kom noget nyt etablissement på det gamle Hotel "Gammelgaards" plads i mange år. Hotelejer J. Sørensen flyttede til det senere "Turisthotel", Fredensgade 48, jfr. ndf.

1921 afløstes det rolige hotel "Gammelgaard" af det orkanagtige "Apollo", vel sagtens på initiativ af Gerda Nielsens svigersøn Ditlev Jensen. Selve "livet" er beskrevet i det tidligere afleverede og skal ikke gentages her.

"Apollo" forsvandt igen 1932. ÅBF 1932/33 S. 97, 1/9 udtaler, at Restaurant "Apollo" tidligere havde borgerskab som hotel, men værelserne var ikke længere i overensstemmelse med sundhedsvedtægten.

22/10 1934 fortæller en annonce i Å. St. efter kvindelig medhjælp, at caféen nu hedder "Nøjsomhed" igen ligesom for 15 år siden. Der kom intet muntert jazz- og danseliv mere.

I stedet kom noget langt mere kedeligt. Restauratøren i det genopståede "Nøjsomhed" hed C. C. Thislund, der er kendt fra flere andre steder, og som der desværre tit var "ballade med". Han fik afslag på en ansøgning om kl. 12-lukning 7/3 1935. ÅBF 1934/35 B, s. 252.

Under ham begyndte en trang tid for det gamle "Glædens Tempel". Dem. 28/5 s. å.: "3 Natklubber i Café "Nøjsomhed", Vestergade 43, under "Behandling af Politiet". Sst. 23/6 1936 Sag mod Natklubben "Verona", Vestergade 43. Å. St. 28/10 1935: "Nattesædesag mod Etablissementerne "Lorry" og "Flora". Afholdt ulovlige Baller i Vestergade 43." Sst. 25/11 s. å.: "Natklub i Vestergade 43 ryddet Kl. 1. Restauratør Thislund vil blive tiltalt for ulovligt Nattesæde i Restaurant "Nøjsomheden". Sagen ses ikke fulgt op.

Året efter, 1936, indtraf en trist begivenhed i Vestergade omkring samme sted, hvor en gæst fra "Nøjsomheden" blev dræbt på gaden efter et besøg hos en prostitueret kvinde af dennes alfons. Der kom røster i pressen om, at kvarteret var blevet en skamlet på byen. Å. St. 16/7 1936 og senere indslag.

Det får stå hen, om kvarteret virkelig var værre end visse andre steder. 29/4 1937 averteres der i Å. St. efter 2 flinke og dygtige piger til Café "Alléenberg", Vestergade 43. Underskrevet A. Thomsen. Det cafénavn kendes fra omtalen af Nørreallé, den navnkundige restaurant på hjørnet af Ny Munkegade, som måtte vige pladsen for boligbyggeri, jfr. ovf. Restauratøren er den gamle hjemvendte vært fra Skanderborg. De "gamle tider" kom ikke igen, det blev kun til lidt uskyldigt andespil (Å. St. 16/9 1938).

1941 blev han afløst af H. C. Bathum, der også kendes andet steds fra. Restaurationen ophørte i slutningen af 1950'erne og blev ikke efterfulgt af nogen anden. *Der er ingen karabnikiske billeder i lokalsamlingen*

Nr. 47, "Landbohjemmet", senere "Møllers Café".

En lav gammel bindingsværksejendom. I de senere år er forhuset delt i 2 adskilte rum. Om det var tilfældet dengang, vides ikke. Restauration efter 1900 ses ikke før 1916/17. Værten hed Mogens Mogensen, der senere ses på "Landmandshotellet" i nr. 48. Han var dog kun bestyrer. Bevillingshaveren hed frk. Jørgine Mikkelsen (B. 398 1988-1144).

Værtshusets navn fremtræder tilsyneladende først i Å. St. 24/1 1923, "Landbohjemmet". Kunne tyde på, at der tillige havde været gæstgiveri eller et mindre hotel, men herom har intet umiddelbart kunnet oplyses. Annoncerne herom drejer sig udelukkende om kvindelig medhjælp.

Allerede 1922 skiftes bestyrer til Hans Nielsen, der i 1927 erstattes af restauratrice A. Nielsen. Ikke at forveksle med restauratricen af samme navn i nr. 51. Denne situation bestod til 1934, hvor værten kom til at hedde Julius Petersen (Å. St. 26/11 1934).

Derefter bliver det helt "kludret". Vejviseren for 1940 markerer ikke J. P. Men i Å. St. 21/1 s. å. averteres efter en restaurationsvant pige til "Møllers Café", hvilket gentages sst. s. a. 4/7, 10/10 og 23/10. Vejviseren for 1941 angiver værten til at hedde M. F. Madsen (?).

Restaurationen bestod til 1957 og blev ikke efterfulgt af andre. I øvrigt lå "Jydsk Mælkekompagni" på grunden bagved. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 48, "Landmandshotellet".

Et "kompleks" med for- mellem- og bagbygning. Opført i slutningen af 1800-tallet og fik 1891 navnet "Landmandshotellet". Landboere blev jo draget ind i mange værtshusnavne dengang. Bygningen rummede foruden hotel og restauration tillige beboelseslejligheder, balsal, teatersal, udstillingslokale, foredragssal. Sågar NIOGT holdt en overgang til her. Var i en år-række centrum for en række "folkelige" aktiviteter som f.eks. sport, faglige møder, foreningssammenkomster og -baller. *Se i øvrigt det dilt. afleverede*

Den første vært hed 1891 H. P. Pedersen, men ejere og restauratører skiftede meget hyppigt. De mest kendte værter var i reglen kun bestyrere. 1899 N. P. Frederiksen, 1901 Carl Sørensen, 1903 J. Sørensen (Å. St. 30/3 s. å.), 1913 M. Knudsen, 1916 O. Chr. Jensen, 1926 F. M. Mogensen. *→*

Et udpluk af annoncer kan belyse de mange arrangementer. Å. St. 13/2 1926: "Boksekampe "Landmandshotellet", Vestergade 48; sst. 17/11 s. å.: "Stort Bal for Arbejdernes Idrætsklubs Støtteafdeling i "Landmandshotellet", Vestergade 48. Jazz-Orkester. De 10 første Damer gratis Adgang"; sst. 4/11 1927: "Præmieskydning i "Landmandshotellet"; sst. 30/12 s. å.: "Nytaarsfest og Bal i "Landmandshotellet".

Selve restaurationen, der lå i mellembygningen havde fra 1904 tilhørt gæstgiver Joseph Marinus Christensen, der dog først fik restauratørbevilling *og anbefalet omrig til de arede hand- og Købstadsbeboere med bilig og reel Betjening. Udmerket Staldplads forstribes. Teatersalen ~~er~~ ~~er~~ anbefals til Foreningerne og Sammenkomster. M. Knudsen, Løb. Hotel "Himmelskjold".*

1913 (ÅBFB). Han lod den dog drive ved bestyrere, først M. Knudsen, dernæst O. Chr. Jensen og 1926 F. M. Mogensen, der kom fra nr. 47, jfr. ovf.

Han blev næsten umiddelbart efter sin tiltræden sigtet for både nattesæde og afholdelse af offentligt bal uden polititilladelse. Retssagen mod ham fik dog et uventet forløb. Da han nemlig kun havde bestyrerborgerskab eller autorisation, blev han "kun" idømt en bøde på 100 kr. for ulovlig næring, mens tiltalen for nattesæde og ulovlig afholdelse af bal bortfaldt.

Denne dom vakte stor opsigt i bevrterkredse, men blev så vidt ses ikke anket. Den står i modstrid med andre domme, hvor bestyreren blev dømt fuldt ud, fordi hans økonomiske udbytte satte ham i klasse med bevillingshaveren. Dem. 15/5 1926
Mogensen fremtræder i en annonce i Å. St. 10/12 s. å.: "Landmandshotellet", Vestergade 48, anbefales sit gode Køkken og sine billige Priser. For god Betjening garanteres. Ærbødigst M. Mogensen".

Han fik sin autorisation fornyet 1928 (B. 398. 1988-1144, 18/11 1928). 1931 trådte han fra. Derefter ligger det meget uklart med "Landmandshotellet" Til og med 1934 ses i vejviseren kun en tjener J. Christensen i forbindelse hermed, og 1935 markeres det ikke mere. I en kortere tid var C. Thislund bestyrer (Th. Adamsen II, 1938, s. 388 og Å. St. 28/12 1931). Ingen billeder.

Nr. 51, Hotel "Phønix".

1828-53 hospital og amtmandsbolig, hvilket ikke skal forfølges her. Gæstgiveriet eller hotellet er indrettet 1875. Meget uoverskuelige ejer- og forpagter (bestyrer)forhold.

1899 H. A. Rasmussen. Å. St. 11/5 1900: "Hotel "Phønix", Vestergade, er til Salg eller Leje".

1901 S. M. Jensen, senere Studsgade 3, jfr. Å. St. 6/6 1902, se ovf.

1903 N. Knudsen. Sst. 19/12 1904: "Hotel "Phønix" anbefales efter endt Ombygning til det ærede Publikum".

Mønsdet gik åbenbart ikke altid lige godt. Å. St. 19/3 1907: "Ved Tvangsauktion i Gaar over Hotel "Phønix" paa Vestergade i Aarhus blev Sagfører Lassen Jensen med 67.000 Kr. med Renter og Omkostninger 3.000 Kr. højstbydende og begærede sig Bygningen udlagt".

Det er ikke til at følge, hvordan det videre gik, men i Dem. 2/9 1908 forlyder det: "Mangeaarig R(asmus) Rasmussen, Aarhus Haandværkerforening, har fra Oktober Flyttedag forpagtet Hotel "Phønix"".

Rasmus Rasmussen blev 1911 afløst af Søren Lassen, der selv blev efterfulgt af Peder Jensen Andreassen (søm ejer) Han fortsatte til 1924/25 og indsatte P. Nielsen som bestyrer.

Fra hans tid kan anføres flg. annonce i Å. St. 31/4/6 1926: "En stor velmøbleret 3 fags Stue med egen Indgang til Gaden er til Leje for 2 noble Herrer, eventuelt med Pension. Hotel "Phønix", Vestergade 51".

1929 blev enkefru Anna Dorthea Nielsen bestyrerinde. Hun, der var datter af gæstgiver A. Lorenzen, Café "Bækkelund", Studsgade 35, jfr. ovf., flyttede snart efter til Café "Bocken", Guldsmedgade 1, jfr. ovf., og blev efterfulgt af restauratrice E. M. Rasmussen (B 398 1988-1144). 1932 blev ^{det} C. M. Madsen, der fortsatte til 1941, da restauratrice E. M. Madsen overtog. Det eneste interessante, det har været muligt at opdrive fra den tid, er en spiseseddel fra Å. St. 13/11 1931. Den lyder:

Fuld Kost og Logi pr. Maaned.....	75,- Kr.
Middag og Aften.....	56,- - .
Middag.....	32,- - .
Middag pr. Uge.....	8,- - .
Middag pr. 6 Gange.....	7,- - .

Hotellet har altså, i hvert fald på det tidspunkt, nærmest været et pensionat.

Der findes intet billede i lokalsamlingen, men i Dem. 14/7 1936 er der et billede med tekst af FDB's nybygning skråt overfor på det sydlige hjørne af Vesterport. Her kan man se Hotel "Phønix" s skilt rage ud på den modsatte side. Det var i l. sals højde. Pudsigt nok kan man stadig se holderen til skiltet.

Hotellet er forlængst ophørt. I dag (1996) er der en udenlandsk café i ejendommen.

Nr. 58, det "gamle" Hotel "Gammelgaard" før 1919.

1900 O. Jensen, 1901 Hans Jensen, 1902 Hans Nielsen, 1904 J. Nielsen 7/9 1849-12/1 1912) g. Gerda Marie, f. Larsen, jfr. ovf. Restauration og teater her først mange år senere. Ingen billeder. ~~Huset nedbrudt.~~

Nr. 59, navn uoplyst.

1901 S. Jensen Fjellerup (14/6 1861-³⁰1928?) tidl. Mejlgade 70. Å. St. 7/7 1906: "Restauration i Å Vestergade 59 kan paa Grund af anden Forretnings Overtagelse overdrages til en solid Mand paa billige Vilkaar. S. Fjellerup! S. Fjellerup flyttede til Ågade 7, jfr. ndf. Ingen billeder. Huset nedbrudt

Å. St. 7/1 1900: "Gæstgiveriet "Gammelgaard", Vestergade 58, er til

Afstaaelse straks med fuld Montering. O. Jensen".

Dem. 28/4 1908: "En velanbefalet Pige kan faa en særdeles god Plads fra l. Maj. Hotel "Gammelgaard", Vestergade 58".

Å. St. 18/1 1912: "Restauratør Jens Nielsen er død 12/1. Undertegnet (Gerda) Marie Nielsen, Anna Jensen, f. Nielsen, Ditlev Jensen (den drivende kraft bag det senere "Apollo").

Sst. 18/5 1914: "En flink Pige kan faa Plads 1. Juni. Løn 20 Kr. Hotel "Gammelgaard", Vestergade 58". Sst. 10/6 s. å. "Hotel "Gammelgaard" sætter Pigelønnen op til 25 Kr.". *Ingen billeder.*

Nr. 60, "Vestergades Hotel".

En lille hyggelig bindingsværksejendom, *Ligesom nr. 58. ovf.* 12
1899 N. Knudsen, senere Hotel "Phønix", nr. 51, jfr. 1904 N. Kaae, 1904
enkefru Sine Schjødt, enke efter restauratør J. P. Schjødt, tidligere
Vestergade 68, Vesterport 6, muligvis Vestergade 60 før sin død, 1929
restauratør A. Schjødt. Ophørt ca. 1935. Se Dem. 30/10 1926, Å. St. 5/4 og
4/7 1927, 11/7 1930, 31/1 1931. I de fleste annoncer efter kvindelig med-
hjælp henvises kun til "Vestergades Hotel" uden nærmere angivelse af adres-
se. Først restauration dér igen i 1970'erne, nu "Stedet". *Ingen billeder.*

Inden der nu gås videre, må der indskydes nogle oplysninger om gadenavnene
i den sidste ende af Vestergade, der ikke stemmer overens med de nuværende.
Den "drejede" som bekendt til højre ^{mod vest} op til Vesterbros Torv, "Kvægtorvet"
eller "Svinetorvet" og Nørre Allé. Fortsættelsen ligeud til Vester Allé
hed Møllegade, vel sagtens fordi den mod øst grænsede op til Møller Weis's
ejendom.

Navneforandringen skete på initiativ fra et kommunalt udvalg, der hed
"Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse", ÅBF 1909/10 A, s. 287, jr. nr.
334. Indstilling fra Udvalget: "Da der forskellige Steder i den gamle Bydel
findes Gadebenævnelser, der er misvisende og unaturlige, fordi det samme
Gadenavn benyttes for 2 i forskellige Retninger løbende, selvstændige, Gade-
strækninger, mens omvendt en Gadestrækning, der udgør et naturligt Hele,
bærer forskellige Navne, foreslår Udvalget:

at Møllegade fremtidig benævnes Vestergade; at den del af Vestergade, der
danner en fortsættelse af Langelandsgade benævnes Langelandsgade".

Der følger derefter et lignende forslag med hensyn til Grønnegade og
Klostergade, som er omtalt ovf. Ligeledes at Grønnegade overtog Vestre Møl-
lesti i retning mod åen. Denne sidste forandring, der i øvrigt ikke er re-
levant i denne sammenhæng, synes ikke at have mødt modstand hos beboerne.

Anderledes med det første forslag. Her var de utilfredse med navnet Lange-
landsgade, som de ønskede ændret til Vesterport, vel sagtens fordi den gam-
le "rigtige" Vesterport havde ligget for enden af denne gadestrækning. Lange-
landsgade var et ret nyt navn, opstået i forbindelse med udbygningen af det
såkaldte "Øgadekvarter". Få år før havde gaden på den anden side torvet hed-
det "Brendstrupvej", hvilket navn jo var blevet flyttet et andet sted hen.

Sagen blev genoptaget efter beboernes protest i mødet 10/11 1910, ÅBF
1910/11 A, jr. nr. 334, s. 205. Udvalget havde indstillet, at beboerønsket

blev fulgt, og denne indstilling blev vedtaget. Samtidig blev Garvergyde omdøbt til Møllegade. Heller ikke denne forandring har nogen interesse i denne fremstilling.

Denne omkalfatreing medførte, at Vestergade 64-72 blev til Vesterport 2-10. Fremstillingen giver nu først de gamle ^{numre} med de nye i parentes.

Nr. 66 (Vesterport 4), Hotel "Vestjylland".

Lå i en lav 2 etages rødstensbygning med bagbygning til.
1899 Enkefru I. Nielsen (forpagter P. Sejersen), 1900 Valdemar Rask,
1900/01 Jens Jensen Dover (senere Bruunsgade 2, Ryesgade 45, Strandvej 2),
1903 J. Bendiksen, 1905 Anna Jensen, 1908/09 Søren Peter Rasmussen, tidl.
"Hammelbane-Caféen", Møllegade (den gamle) 14 (ikke ham i Mindegade 1-3),
Å. St. 15/4 1913: "Hotel "Vestjylland", Vesterport 4, er paa Grund af
Ejendomshandel straks til Købs eller Leje. Anvises i Restaurationen eller
Tlf. 1644".

1916 M. Mogensen, senere Vestergade 47 og 48, jfr. ovf. (Husejer heste-
handler R. N. Østergaard), 1917 A. M. Jensen. Den gamle debat om tjeneres
aflønning fremgår af Å. St. 16/9 1919: "En Kellner kan straks faa Plads.
5/9 (?) af Salget ydes". Se videre under Vesterport.

Nr. 68 (Vesterport 6), navn uoplyst.

1899 Jens Madsen. Å. St. 9/5 1901: "At min Mand, Restauratør Jens Madsen,
Dags Dato er afgaaet ved Døden bekendtgøres herved...Kathrine Madsen,
Vestergade 68". Sst. 24/5, s. å.: "Restaurationen tilleje straks paa Grund
af Dødsfald. 1901 A. Madsen, 1902 J. P. Schjødt, senere nr. 72, senere nr.
60, 1903 H. Farre, 1908 H. Farres enke, 1910 A. Sørensens enke, 1912 H.
Farres enke igen, senere Fiskergade 26. Ses ikke efter 1913.

Nr. 70 (Vesterport 8), navn uoplyst.

1909/10 S. Nielsen, ses ikke efter 1912.

Nr. 72 (Vesterport 10), Nørre Allé 89, Hotel "Vesterbro", senere Café "Vesterport".

1899 J. P. Emanuelson, 1905 J. P. Schjødt, tidligere nr. 68, jfr. ovf.,
senere nr. 60, jfr. ndf., 1907 N. P. Jensen. Dem. 26/5 1908: "En Pige kan
faa Plads til 1. Juni. Jensen, Hotel "Vesterbro", Vestergade 72. 1909
Mathias Lohse, 1911 J. L. Thomsen, 1918 A. Chr. Jørgensen. Se senere
under Vesterport.

Det var forandringen i den forholdsvis værtshustætte Vesterport dengang.
Nu blev Møllegade nr. 1 - 17 til Vestergade 55 - 69 og Møllegade 2-14 til
Vestergade 66-74 (Nr. 64 var hjørnet med den høje ejendom).

Men på denne strækning er situationen mere overskuelig, fordi de fleste bygninger fra før århundredskiftet er nedrevet og erstattet af nye.

I Møllegade nr. 14, på hjørnet af Vester Allé, lå en gammeldags kro, som der er et godt billede af i lokalsamlingen. Den hed "Hammelbane-Caféen", (men det må have været et nyt navn, for Hammelbanen startede først i 1902). *Nej, for diskussionen om Hammelbanen havde stået på nogle år i forvejen.*

1899 Søren Peter Rasmussen, der senere flyttede til Hotel "Vestjylland", inden længe skete de store nedbrydninger i Møllegade, uden at det helt klart kan påvises hvornår. ^{x)} "Hammelbanecaféen" forsvandt. På det andet hjørne blev 1906 rejst et stort lejlighedskompleks ved navn "Vigenshus", der består pr. dato, og som "arbejdede sig ind" i den gamle Møllehave. At det ikke var boliger for småkårsfolk, fremgår af Å. St. 17/10 1907: "I "Vigenshus", Vester Allé, er en 5 Værelses Lejlighed til Leje straks".

Nr. 69, tidl. Møllegade 17, forskellige vekslende navne.

Der kom hurtigt restauration i den nye ejendom. Dem. 3/6 1909: "Restauration "Vigenshus", Aarhus, er grundet paa anden Forretnings Overtagelse billig til Afstaaelse straks. N. Knudsen". Senere fulgte Marie Jensine Hummel, 1910/11 Jørgen Jensen, 1912 (?) enkefru M. Farre, tidl. Vesterport 6, senere Fiskergade 26. Formentlig under hende blev værtshuset omdøbt til "Hammelbanecaféen". Åst. 4/2 1913: "En dygtig Serveringsjomfru kan straks faa Plads. "Hammelbanecaféen". Sst. 13/2 1914: "Restaurationslokale i Vestergade 69 med tilhørende Lejlighed er til Leje".

Sst. 7/7 1917: "En Serveringsjomfru antages straks, "Hammelbane-Caféen", Vestergade 69" (Restaurationsbestyrer E. Skogberg). 1918 Fru Alvilda Offenbergs (tidl. Café "Randers", Banegaardsgade 24, Orla Lehmanns Allé 1-3). Hun havde kun bevilling til at holde konditori med ret til udskænkning af stærke drikke (og der havde i øvrigt tidligere været "muk" med hende, jfr. ndf.). Da hun i 1928 var 68 år gl., ansøgte hun om bestyrer Mads Peter Madsen. (B. 398. 1988-1144. 1928-31. 12/5 1928). (Han ses senere Havnegade 18).

1929 skiftes til M. P. Sørensen, der året ^{afholdes} efter af C. C. Thislund, hvem vi har mødt flere gange tidligere. Men nu bliver det vanskeligere at følge caféen fra vejviseren, formentlig er den blevet til en afholdsrestaurant. Dem 9/4 1932: "2 Piger søges til Afholdsrestauranten, Vestergade 69".

Den afholdscafé var imidlertid ikke "af de gode børn". 29/4 s. å. afsløres i Dem., at en "spillebule" holdt til dér. Den gik populært under navnet "Bummers Hule"! Verten (?) kendte angiveligt intet til spillet, og sagen ses ikke fulgt op. Og sst. 20/5 1933 informeres læserne om, at en ny sag om hasardspil er under udvikling i afholdshotellet (?!), Vestergade 69. Heller ikke denne sag ^{ses} senere.

x) Asger Christensen: Hammelbanen, 1996, s. 13. Kaféen skulle herefter være ophørt 1908.

6/7 1935 var en egentlig restaurant kommet igen if. Å. St., nu under navnet "Mølleparkens Vinstue" v/ restauratrice Mary E. Rasmussen, enke efter V. Rasmussen fra "Palæ", jfr. ndf. Hun forsvandt imidlertid tidligt tillige med navnet. I begyndelsen af 1937 rykkede A. M. Thomsen fra det tidligere "Alléenberg" ind og gav cafeen det navn, men han rykkede hurtigt til nr. 43, jfr. ovf.

12/12 1937 og 15/1 1938 røber annoncer i Å. St., at stedet ejes eller bestyres af fru Holberg Møller og har fået navneforandring til Café "Westend". Hun kendes også flere andre steder fra, "Østbanecaféen", "Pressejernet" og "Boulevard-Cafeen", Åboulevarden 7 (gammelt nr.).

Det ser imidlertid ud, som om fru Holberg Møller opgav restauranten til fordel for et pensionat i samme hus. Således ses under pensionatsrubrikken i Å. St. 4/1 1940: "God Pension anbefales. Stue ledig hos Fru Holberg Møller, "Vigenshus" (Hj. af Vestergade og Vesterallé)".

For restaurantens vedkommende var der stadig "skiftedag". 1939 restauratrice K. M. Sørensen, hvis "levetid" heller ikke blev lang. Å. St. bringer 4/3 1940 en avertering efter en serveringsdame til "Thislunds Café", Vestergade 69. Han var vendt tilbage, men nu er der igen spiserestaurant. Heller ikke han blev længe. Vejviser 1941 melder ikke om nogen café overhovedet, kun om et bageri i stueetagen!

Men vejviseren er jo i reglen et år bagefter, og 3/6 1941 søges i Å. St. Men vejviseren er jo i reglen et år bagefter, og 3/6 1941 søges i Å. St. en husbestyrerinde til "Postcaféen", Vestergade 69. Det er M. Post, der har overtaget. Det cafénavn kendes fra Nørrebrogade 1, senere Nørreport 21. Alligevel hedder stedet et år efter "Vester-Bar" v/ restauratør I. C. Haagen. Den kan ikke følges videre.

Caféen eksisterer pr. dato (1996) endda under det gamle navn Café "Vester", men har haft andre navne i mellemtiden. Den har lejlighedsvist haft et dårligt ry p. g. a. slagsmål og politiindblandinger. *Ingen billeder.*

Vesterport fortsat.

Nr. 4, Hotel "Vestjylland", senere Restaurant "Westend".

1917 A. M. Jensen, jfr. ovf. Bevillingsforholdene er som sædvanlig uoverskuelige. Enkefru Margrethe Hald (enke efter F. P. Hald, d. 1918 ?) er 2/1 formentlig blevet bevillingshaver efter Jens Thomas Sørensen, tidl. Café "Havndal", Skolegyde 8, jfr. ndf. (B. 398, 1988-1144. 1928-31. 22/7 1928). 1923/24 blev A. M. Jensen afløst som bestyrer af M. Mogensen, der er bekendt fra før. Men her som andre steder skete udskiftningen hurtigt. 1925 hedder værten P. Nielsen. Han annoncerer i Å. St. 21/10 s. å.: "Hotel "Vestjylland", Vesterport 4, anbefales. Gode Værelser med Centralvarme. P. Nielsen, Hotelejer".

Centralvarme var ikke nær så almindelig dengang, som man senere skulle tro. Desværre oplyses der intet om brugspriserne på værelserne, en undladelse der går igen hos mange af de små hoteller i deres annoncer.

Allerede året efter, 1926, efterfølges han af M(ads). P.(eter) Madsen. Dem. 18/6 s. å.: "Besøg Mads Peter paa Hotel "Vestjylland". Der faar De en god Mellemmad og en kold Bajer. Altid behageligt Selskab. M. P. Madsen, ny Vært". Han ses senere i nr. 69, jfr. ovf. og i Havnegade 18, jfr. ndf.

Og denne "lyse tone" fortsættes i Å. St. 25/6 s. å.: "Hotel "Vestjylland", Vesterport 4, anbefaler sig. Alt til smaa Priser. M. P. Madsen (ny vært). 17 Kr. pr. Uge". Det er ikke ganske klart, hvad dette sidste tilbud omfatter.

8/9 1927 fremsattes sst. et andet interessant tilbud: "Hotel "Vestjylland" (Vesterport 4). Fredag fra Kl 5 Eftermiddag gratis Smørrebrød". Lignende tilbud var givet i Dem. 1/9 s. å.

Dette trick har været brugt utallige gange af restauratører. De håber selvfølgelig på, at de hidlokkede gæster vil gå (lidt) stærkere til drikkevarene, så der alligevel bliver et overskud! Det dukker op gang på gang selv i de "nyeste tider", og det bliver altid fordømt af restauratørforeningerne som "unfair konkurrence" og af afholdsforeningerne som skalkeskjul. Det blev for øvrigt endnu mere almindeligt i de "dårlige 30'ere".

1929 kom K. P. Knudsen til som bestyrer (B. 398, 1988-1144, 2/2 1929). 27/2 1931 søgte enkefru Hald om at få frk. Marie Dorthea Hylfeldt til bestyrerinde, da hun havde købt ejendommen af K. P. Knudsen. Det blev bevilget (B. 398 1988-1144).

Året efter købte fru Warla Jensen ejendommen og blev bestyrer af Hotel-Restaurant "Vestjylland". Hun kom senere til "Centralhotellet", Ryesgade 27 jfr. ndf.

Hun holdt ud i 4 år og blev 1936 udskiftet med Ejnar Krog, hvem vi senere møder i Café "Marstrandsborg" (B. 398. 1988-1143. Byrådsmøde 27/3 og 6/5 1936. Bevillingshaver stadig enkefru Margrethe Hald).

Krog lagde annoncestilen om til det mere muntre i Aarhusposten, der dog gik ind året efter. 18/5 s. å. ⁵⁵⁴ "Glem ikke Hotel "Vestjylland" (Vesterport) 4). Ny Vært Ejnar Krog". 9/11 sst. s. å.: "De trænger til at hvile Hjernen. Gør det ved et Besøg paa "Vestjylland", Vesterport". Sst. 2/3 1937: "Vil De træffe Vener og Bekendte? Gaa da paa "Vestjylland", Vesterport".

Men igen skiftedes der. Dem. 30/3 1938: "Hotel "Vestjylland" overtager jeg 1. April og anbefaler mig med godt Køkken og rimelige Priser. Ærbødigst H. C. Bathum". Ses senere i nr. 43 Vestergade.

Men med ham var, så vidt ses, også hotellets saga ude. Det blev omdannet til restauration slet og ret. A. A. Mortensen fik bevilling 15/11 1941 (Å. St). Sst. 8/3 1942: "Restaurant "Westand", Vesterport 4, aabner Søndag den 8. ds.

i Hotel "Vestjyllands" nyrestaurerede Lokaler. Aflæg Restaurationen et Besøg, og De vil være tilfreds. A. Mortensen, ny Vært". Og lige efter sst. 12/3: "Restaurant "Westend". God Mad. Smaa Priser. Middag Kr. 1,50. Erb. A. Mortensen. Pensionærer modtages."

Bygningen består, men restaurationen er forlængst nedlagt. Ingen billeder.

Nr. 10, Nørre Allé 89, Café "Vesterbro", senere Café "Vesterport", fortsat.

Der er kun annoncer efter kvindelig medhjælp derfra.

A. Chr. Jørgensen skiftede i 1926 til M. Post og denne i 1932 til Niels Magnus Sørensen (Th. Adamsen II, 1938, s. 347), hvorfra turen kom til restauratrice Johanne Cathrine Petersen (Th. Adamsen II, 1938, s. 345-346). Hun sad perioden ud, og afhændede caféen så sent som i 1957 til H. P. Willer (Hansen), der fraflyttede Vesterbrogade 31 ("Willers Kro"). Den består endnu under navnet Café "Mozart". Ingen billeder.

Vesterbrogade.

Århus har en Nørrebrogade og en Vesterbrogade. Årsagen til denne navngivning kan ikke efterforskes hér. Heller ikke den bizarre nummerering, der blev sidstnævnte til del. Den ulige side begyndte med nr. 39, den lige med nr. 60! I 1928 rettedes denne anomali, så nummereringen blev "normal". ÅBF 1928/29 A, 28/9 1928. Der oplyses intet dér om oprindelsen til den abnorme. Som kuriosum kan nævnes, at ovenover det gældende lille nr. 4-tal kan ses det gamle næsten bortrustede nr. 62. Over den næste dør, nr. 6, har man bibeholdt det gamle slidte 6-tal og blot fjernet 4-tallet.

Nr. 68, "Fengers Café", senere Restaurant "Vesterbro".

Å. St. 12/12 1901: "Fengers Café", Vesterbro (gade, hyppigt forkortet) 68, er aabnet og anbefales. Ærbødigst Fenger Lassen". Han kom fra Nørrebrogade 10, jfr. ovf. Der høres ikke mere derfra. 1902 C. Holtegaard, senere Fredens Torv 2-4, jfr. ndf. J. Gleerup, tidl. Vestergade 5, "Danas Have", jfr. ovf., 1907 A. Mikkelsens enke, 1909 A. Sørensens enke, M. Sørensens. Å. St. 29/6 1916: "Restaurationen "Vesterbro" bliver ledig til Oktober for en solid Lejer". Ejer af ejendommen var musikdirektør Carl Møller. Ses ikke senere. Ingen billeder.

Nr. 80, 1928_20, Café "Guldborg", ikke at forveksle med Hotel "Guldborg", Guldsmedgade 34, jfr. ovf.

Ses ikke før 1912. Overinspektør C. C. Thislund (tidl. Skolegade 26, Sjølandsgade 54, Revet 9, osv.) Å. St. 11/6 1916: "Café "Guldborg", Vesterbrogade 80, anbefales. Overinspektør (?) C. C. Thislund".

Sst. 8/11 s. å.: "En Gaardejer fra Omegnen traf 2 unge Mænd paa Café "Guldborg" og kom i Selskab med dem. Han tog sammen med dem i en Taxa, og

heri frastjal de ham hans tegnebog med 800 Kr., hvorefter de stak af. Tyvene blev dog anholdt næste Dag og Pengene tilbageleveret".

Thislund blev 25/8 1921 afløst som bestyrer af S. Larsen (eller Lassen), der fortsatte til 1928. Derefter fulgte N. M. Brinch (B. 398, 1988-1144, 19/3 1928), der blev perioden ud. Han drev tidligere "Brinchs Café", Dynkarken 1-3, Toldbodgade 2, jfr. nædf., og dernæst Nørregade 40, jfr. ovf. Han var også kun bestyrer til 1938, da han igen opnåede restauratørbevilling med ret til udskænkning af stærke drikke (B. 398. 1988-1143, bevillinger 1913-61).

Der kom kun få annoncer herfra og ingen særligt opsigtsvækkende, kun de sædvanlige efter kvindelig medhjælp. Brinch ophørte 1957. Godt billede i lokalsamlingen fra ca. 1942. Caféen består endnu.

Nr. 31, Thorvaldsensgade 38, "Willers Kro":

I 1938 blev den tredje og sidste restaurant grundlagt i gaden, "Willers Kro" på hjørnet af Thorvaldsensgade. Navnet hidrører fra stifteren H. P. Willer (Hansen). Han slog fra begyndelsen på de muntre strenge i annoncerne. Caféen lå vis á vis Ceresbryggeriet, hvilket blev udnyttet i Dem. 14/4 1938: "En Ledning fra Ceres til "Willers Kro", så blir Fadøl og Paaskebryg kold og go". Sst. meddeles 26/4 1941: "29/4 1941 fylder Restauratør Willer Hansen, "Willers Kro" 50 Aar. Først 5 Aar som Tjener i "Vennelyst", saa "Willers Kro", Hjørnet af Vesterbrogade og Thorvaldsensgade".

Kroen ophørte efter knap 20 års forløb i 1957, da bygning^{en} veg pladsen for nye. Der kom erhvervsbutik i stedet. Willer flyttede sin kro til den omtalte restaurant Vesterport 10, men det er en anden historie.

Marstrandsgade

Nr. 1 i ejendommen "Marstrandshus", hjørnet af Vester Allé, navn uoplyst.

1905 P. H. Kellers Enke, Maren K. Cafeen ses ikke senere. Maren K. ses senere Mejlgade 33, Café "Sct. Oluf", jfr. ovf.

Nr. 2, hjørnet af Thorvaldsensgade, Hotel med Café "Marstrandsborg".

1900 N. P. Frederiksen. Å. St. 21/11 s. å.: "Hotel "Marstrandsborg", lige ved Slusebroen i Vester Allé, anbefales i Publikums velvillige Erindring. Hotellet er monteret efter Nutidens Fordringer. Flink Betjening og moderate Priser. Arb. N. P. Frederiksen".

Formentlig hotellets begyndelse. Men allerede 4/3 1901 hedder det sst.: "Hotel "Marstrandsborg", Aarhus, kan paa Grund af Dødsfald faas overdraget paa gode Vilkaar inden den 20. Marts. N. P. Frederiksen". Annoncen gentages flere gange.

1901 H. R. Andersen, 1903 M. Thomsen. Å. St. 5/1 1903: "I Hotel "Mar-

x) Ga! Günner Rasmussen oplyser i "Ændringer i Bybilledet". Århüs arbog 1978, s. 150-155, på s. 151, at "Marstrandsborg" blev opført 1899 af arkitekt R. Frimodt Claüsen.

ks-
bin-
er-
kal

strandsborg", vis á vis Statsbiblioteket, søges Middagsabonnenter. Veltillavet Mad og proper Servering. Moderate Priser. Billige Frokostretter hele Dagen".

Men det er åbenbart ikke gået så godt. Knap et år senere, sst. 3/1 1904: "Restaurationslokalerne i "Marstrandsborg" ere straks tilleje. Henv. Sagf. Jacob Brandt, Lille Torv 8". 1905 M. Petersen, Enke.

Sst. 10/3 1910: "Ejendommen "Marstrandsborg" er solgt til Tømrermester R. Møller (Nielsen) for 79.000 Kr." Men if. vejviserens fagregister fortsatte Enkefru M. Petersen restaurationen til 1912, da hun flyttede til "Jernbanecaféen", Fredensgade 48, jfr. ndf. Tømrermester Møller forsøgte herefter at leje restaurationen ud. Sst. 18/7 1914: "Restaurationslokaler til Leje. Kan faas med Lejlighed og og fuld Montering straks eller til Oktober Flyttedag. R. Møller, "Marstrandsborg".

Det lykkedes tilsyneladende ikke. R. Møller, der havde fået restauratørborgerskab 1912, måtte fortsætte hermed, jfr. sst. 27/6 1923 og 6/2 1924. Sidstnævnte år blev restaurationen bortforpagtet til bestyrerinde M. Andersen, men Møller overtog den påny 1928, søgte så bestyrer igen p. g. a. dårligt helbred (han klagede over, at gæsterne så gerne ville drikke sammen med ham, men det kunne han ikke tåle), men trak ansøgningen tilbage. (B. 398. 1988-1144, 14/1 1928).

Sst. 12/19?)4 1929: "1. Kl.s Pension kan faas. 60 Kr. pr. Maaned, Hotel "Marstrandsborg". Prisen er lidt i overkanten i forhold til den gennemsnitlige pensionatspris for månedsfuldkost for 1929, jfr. ndf.

I 1931 blev restauratør O. Boes, tidl. Volden 18-20, jfr. ovf., bestyrer af caféen. Han fik fuld restauratørbevilling 1937, men flyttede allerede 1938 til Graven 14, jfr. ovf. og blev efterfulgt som bestyrer af Ejnar Krog, tidl. Hotel "Vestjylland"; jfr. ovf. Ejnar Krog sad perioden ud, flyttede senere til "Krogs Café", Graven 28, men det er en anden historie.

Hotellet er forlængst ophørt, men der har igennem alle årene indtil nu (1996) været restauration af skiftende karakter og med skiftende værter. Der findes et billede i lokalsamlingen fra hoteltiden, ca. 1912, skænket af enkefru Møller.

Frederiksgade.

Denne gade er en af de vanskeligste at give fuld oplysning om p. g. a. det sparsomme materiale. Se Søj: Gamle Århusgader I, 1960, s. 59-65. Hed til 1824 Brobjerggade. Derefter navngivet efter kong Frederik VI. Nr. 1-3, Fiskergade 2. Hotel "Frederiksbro". Broen over åen fra Immervad fik også navnet Frederiksbro (Vistnok uofficielt) fra 1824. Må naturligvis ikke forveksles med den senere bro over banegraven.

1899 H. Chr. Herloff, 1905 A. Hedemann, 1906 H. Chr. Herloff igen. Dem.

23/6 1908: "Hotel "Frederiksbro". Til en Kælderrestaurant søges en Bestyrer strax". Kælderrestauranter var som sagt almindelige i hoteller dengang.

1910 P. Zacho (1874-19), tidl. Banegaardsgade 57, "Jernbanekælderen".
 A. St. 18/5 1910: "Hotel "Frederiksbro". Frokostretter fra 35 Øre. Selskabslokaler 1. Sal, indtil 50 Kuverter. P. Zacho, ny Vært".

P. Z. havde forinden fået ret til at beværte andre end tilrejsende. ABF 1909/10 B, 17/3 1910, s. 225.

A. St. 16/9 1912: "Hotel "Frederiksbro" aabner i Morgen, Tirsdag, sine nye, omforandrede Lokaler. Husk Billard-Salonen. Specielle Frokostretter anbefales.

Der foreligger i øvrigt intet særligt opsigtsvækkende om hotellets livsstil i det fremdragne annoncemateriale. Intet om priser på værelser eller medhjælperløn.

1935 overlod P. Z. driften til bestyrerinde restauratrice Eva Hviid (Th. Adamsen II, 1938, s. 344), der i 1939/40 afløstes af restauratør N. P. Hviid.

Som et kuriosum, der egentlig falder udenfor fremstillingen, kan nævnes et indslag på forsiden af A. St. 27/5 1938: "Projekteret Millionhotel ved Frederiksbro". Et lille billede illustrerede projektet, der aldrig blev til noget.

Dette projekt hang sammen med den allerede i begyndelsen af århundredet af byplanadministrationen udkastede idé om en bred færdselsåre gennem byen. Den havde også en vis forbindelse med planen om åoverdækningen, men endte med "Frederiksgadeprojektet". Efter dette skulle en bred gade gå fra Frederiksport ved Vesterallé til Studsgades udmunding. Hertil blev detailplaner om hoteller o. a. sluttet.

Som bekendt led denne plan endeligt skibbrud og resulterede kun i "Busgaden" samt mange nedbrydninger, bl. a. af Hotel "Frederiksbro", og af baghuse på Frederiksgades ulige side.

Nedbrudt 1957. Flere billeder i lokalsamlingen.

Overfor Hotel "Frederiksbro" blev komplekset "Centrum" rejst i slutningen af 1930'erne og her blev storrestauranten "Centrum", der strakte sig med flere afdelinger over det meste af stueétagen, indviet 6/11 1941, men dets skæbne forbigås hér.

Nr. 3, navn uoplyst.

1899/1900 M. P. Nielsens Enke. Ses ikke senere. Ingen billeder

Nr. 5. Gæstgiveriet og Restaurationen "Fullings Have".

Forhistorien er omtalt hos E. S. anførte sted.

1899 H. F. Nielsen^{en}, F. P. Hald (kendt andre steder fra) 1900. Å. St. 20/10 s. å.: "Fullings Have", Restauration og Keglebane, aabnes efter endt Restaurering og Anlæg af ny Keglebane Onsdag den 17. (?) Okt. og anbefales et æret Publikum. Ærbødigt F. P. Hald, Frederiksgade 5".

Sst. fortælles 17/11 s. å., at indgangen nu sker fra smøgen fra Østergade til Søndergade. Den kom senere til (uofficielt) at hedde "Telefonsmøgen, fordi telefoncentralen kom til at ligge her.

Sst. 6/6 1902: "Keglespillere! Husk at der er Keglebane i "Fullings Have", Frederiksgade 5. Restauration med hyggelig Have anbefales. F. P. Hald".

Men tiden var åbenbart løbet fra den, for 30/6 ¹⁹⁰⁷ forlyder det sst.: "Fullings Have" med Restauration og Keglebane kan faas til Leje fra Oktober Flyttedag". Allerede 29/0 1908 meldes det i Dem.: "Efter at Restaurationen "Fullings Have" er nedlagt, er Undertegnede flyttet til Studsgade 3 (jfr. ovf.) og anbefaler min Restauration dér med Keglebane og Billard. F. P. Hald."

Der kom aldrig restauration der mere. Billede i lokalsamlingen omkr. 1900 og hos Sejr, anf. sted, s. 62.

Nr. 15, navn først uoplyst, senere Café "Lundø", senere Café "Roeborg", senere igen Café "Lundø". På et ikke kendt tidspunkt blev ejenommen delt i nr. 15 A-E, og caféen kom til at ligge i 15 A. Ses ikke før 1909/10.

1910 J. Sørensen, 1915 J. Mortensen Riisgaard, der dog (kun) var bestyrer for enkefru A. K. Leth. Sandsynligvis identisk med en medindehaver af Mejl-gade 49, jfr. ovf. Å. St. 28/5 1915: "Restaurationen Frederiksgade 15 er paa Grund af Dødsfald meget billig til Afstaaelse".

Navnet "Lundø" fremgår ikke af vejviseren men af en annonce i Å. St. 3/2 1923 efter en pålidelig pige.

1927 blev J. M. Riisgaard erstattet som bestyrer af Fru K. Roeborg, og restaurationen fik derfor navnet Café "Roeborg" (ikke Rosenberg). Sst. 20/9 og 22/9 s. å.

Bestyrerskiftet blev kun kortvarigt. Allerede 1928 vendte Riisgaard tilbage (B. 398. 1988-1144. Bevillinger 1928-31, 1/2 1928) og genoptog det tidligere navn "Lundø". 1931 udløb hans bestyrerkontrakt (B. 398. 1988-1144, 27/2 1931), og han blev efterfulgt af H. Bresemann, der senere ses i nr. 76, men caféen blev efter vejviseren ophævet året efter, og der kom ikke restauration der mere. Bygningen er borte, og der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 18 B, Café "Brobjerg". ^{Ses ikke før 1910.} 1910 Restauratør K. Jensen. Å. St. 3/10 1910: "Skinsygedrama paa Café "Brobjerg", Frederiksgade. Jaloux Sømand skyder sin forhenværende Kæreste og sig selv".

Ellers er der kun annoncer efter serveringsjonfruer. Ses ikke efter 1922. Ingen billeder i lokalsamlingen.

^{*)} Vejviser 1910-11 Bestyrer Chr. Thomsen 1912-13 Bestyrer M. N. Kade Forst 1914 Restauratør K. Jensen. Herefter ophørt allerede 1912.

Nr. 45-47, "Velgørenhedshjemmet", "Centralkontoret for Velgørenhed", "Arbejdet adlers Kontor", "Samaritanen" og et "Folkekøkken".

Oprettet i slutningen af 1800-tallet, men stiftelsesåret kan ikke angives her. "Arbejdet adler" var stiftet af den berømte pastor N. C. Dalhoff (1843 - 1927). Senere blev den ledende skikkelse for komplekset fabrikant Heinrich Dambmann (1866-1936).

Der har indsneget sig den fejl i det tidligere afleverede, at "Samaritanen" skulle være blevet oprettet 1922, men det skete ^{Se A. St. 2/2 1913.} længe før.

Der kan ikke gives en længere redegørelse for institutionerne her. De falder for så vidt udenfor denne fremstillings rammer. Der var tale om kost og eventuelt husly for nødlidende. Hvor nødlidende "ansøgerne" var, afgjordes formentlig rent individuelt som ved al privat velgørenhed. I nogle tilfælde skulle ydes et vis elementært arbejde, f. eks. brændehugning, for hjælpen, i andre ikke.

Å. St. 2/5 1915: "Fabrikant H. Dambmann indretter Folkekøkken i "Velgørenhedshjemmet", Frederiksgade 45-47". Dette køkken må ikke forveksles med det af kommunen året efter oprettede folkekøkken i Ågade 14 A, jfr. ndf.

Sst. 9/2 1916: "Folkekøkkenet", Frederiksgade 45, leverer hver Dag Kl. 12-2 2 Retter Middagsmad ud af Huset". Der står intet om pris.

I en artikel sst. 16/9 påstodes det, at forholdene i institutionen var rystende.

Indgangen til "Samaritanen", et spisehus for ubemidlede og/eller hjemløse, lå i "Telefonmøgen"; jfr. Victor Jensen, 1968, s. 145; og der var iflg. Hans Rishøj, 1980, s. 145, kun åbningstid ^{st.} 13-14. Se også Karl Andersen: "En arbejders erindringer, 1989, s. 58. K. A. var på det beskrevne tidspunkt, 1929, arbejdsløs, men blev senere tillidsmand på det nu nedlagte "Midtkraft". Herefter serveredes der til tider "dykænder", dvs varm mælk og rugbrødster- ^(computer screw) _{et} utrykt maskinskrevet ms., der opbevares i lokalsamlingen.

I begyndelsen af 1930'erne rejste der sig en stærk modstand i toneangivende kredse mod al privat og halvprivat understøttelse. I hvert fald svandt denne stærkt ind i samme år. 1/4 1933 melder A. St. ganske knapt og uden videre begrundelse, at "Samaritanen" havde ophørt med sin virksomhed for stedse. "Velgørenhedshjemmet" vedblev at bestå, men aktiviteterne sygnede hen, og det stod til sidst i perioden kun som ejer af ejendommen. Denne kom til at rumme almindelige forretninger, herunder "Central-Pensionatet", der ikke var af velgørende art, og som vi møder i afsnit II. "Velfærdssamfundet" var på vej!

Ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 52, navn uoplyst (N. D. C.?)

1907/08 N. P. Christensen, 1913 J. J. Frederiksen (f. Samsø 6/4 1868, d. Aarhus Jan. 1919 if. Å. St. 16/1 s. å. Tidl. Store Torv 14, jfr. ovf.)

Å. St. 16/1 1919: "Beværtningen Frederiksgade 52 er paa Grund af Dødsfald til Overtagelse. Borgerskabet kan eventuelt overdrages W. Wissings Eftf." (?). Der kom ingen café der mere. Ingen billeder.

Nr. 57, Café "Frederikslyst".

1901 L. Sørensen (vejviser). Å. St. 12/9 1901: "'Frederikslyst". Under ovenstaaende Navn er aabnet en 1. Klasses Restaurant i Frederiksgade 57. Hyggelige Lokaler. Hurtig og proper Betjening. Frokostretter. Moderate Priser. Pæne Herrer kan faa fuld eller delvis Pension". Ingen underskrift.

Sst. 14/6 1902: "Husk Billard-Salonen" paa Café "Frederikslyst".

Sst. 13/8 1904: "Stuelejligheden i Nr. 57, Frederiksgade, hvor der i længere Tid har været Restauration og Gæstgiveri, kan faas til Leje til Oktober. M. Nielsen, Nørrebrogade 7, eller Sagf. Christiansen, Kannikegade 10".

Blev if. vejviser overtaget af N. Christensen. Ses ikke mere efter 1906. Mange år senere, under 2. verdenskrig, blev der en kaffebar dér, der blev berygtet for "sortbørshandel". Intet spor af den heller. Ingen billeder.

Nr. 59, navn uoplyst.

1899 J. P. Petersen, ses ikke senere.

Nr. 61, Østergade 2, Hotel "National".

1899 Ernst Winther, 1900 C. L. Petersen. Å. St. 18/3 s. å.: "C. Petersen har overtaget Hotel "National", Hj. af Frederiksgade og Østergade og anbefaler sig...". 1904 H. Nielsen. Sst. 24/2 1905: "Hotel "National", Hjørnet af Frederiksgade og Østergade, anbefaler sine bekendte varme Retter. 35 Øre pr. Portion. Bouillon 15 Øre". 1905 F. Pløen (senere Mindegade 15). Sst. 7/1 1906: "Hotel "National", Frederiksgade 61, Østergade 2, kan købes billigt, da Ejeren har overtaget en Fabriksvirksomhed". Ses ikke senere. En senere Café "National", Østergade 7 B, har næppe nogen forbindelse hermed.

Nr. 64, "Afholdshotellet".

Å. St. 18/3 1904: "En dygtig Pige kan faa Plads til 1. April. Afholdshotellet, Frederiksgade 64". Ses ikke senere.

Nr. 68, J. M. Mørksgade 1 (Nummereringen senere ændret), "Coldings Bodega".

Mange år efter Café "Hjørnet".

Å. St. 30/11 1903: "Tirsdag den 1ste Dec. aabnes en Bodega paa Hjørnet af

Frederiksgade og Mørksgade, som anbefaler sig med Udskænkning af Vine fra Originalfadene. *Ærbødigst Hans Kolding*".

Sst. 12/11 1913: "Vinstuen Frederiksgade 68, udvidet og nymonteret, er nu aabnet (Enkefru C. Kolding)". Flyttede 1917 til Østergade 3.

Derefter ses der ikke at have været restauration i ejendommen før 1934, da der annonceres med Café "Hjørnet". Demokraten 17/6 1934: "Men vi spiser paa "Hjørnet"". Samtidig er der under teksten indsat et billede, der viser den nye café som en stor, flot restaurant med vinduer ud til begge gader. Der findes også et billede i lokalsamlingen fra 1954, da den havde skiftet navn.

Aarhusposten 29/6 s. å.: "Nyt: Rullende Frokost. Ø1 Kr. 0,45; Kaffe Kr. 0,45. Spiritus til Vinstuepriser. Restaurant "Hjørnet". Trav- og Sportscafé".

Det kan ikke umiddelbart ses, hvad "rullende frokost" betyder. Mon noget i lighed med senere tiders "ta selv borde"? Eller "trav- og sportscafé"? Var det fortrinsvis trav- og sportsfolk, der forventedes som gæster? Eller blev trav-(hvorfor ikke galop?) og sportsresultater specielt offentliggjort her før end i pressen?

De anførte priser er relativt moderate efter tidspunktet. Det samme gælder lønniveauet, som næsten aldrig røbes i annoncerne ^{hvor der i reglen bare står} ...en god løn... Å. St. 16/7 1936: "Pæn, dygtig Pige kan paa Grund af Sygdom faa Plads straks ved lettere Servering. Løn 60 Kr. maanedlig. Café "Hjørnet", Frederiksgade 68". Det huskes, at kosten kom til foruden pengelønnen, hvilket kan give besvær for udregningen af reallønnen.

Bevillingshaver var forhenværende restauratør Niels Sørensen (tidl. Mejl-gade 70 og Banegaardsgade 6-8?), der drev virksomheden ved bestyrer (B. 398. 1988-1143, 19/2 1936). Denne var 1934-35 C. E. Christensen, 1935-36 L. D. Jørgensen, 1936-38 Christian Bentzen Lyhne (Th. Adamsen II, 1938, s. 384), 1938- A. L. Christensen.

Restauranten skiftede ejer og navn i 1949 til hhv. Fru Justine Nielsen og "Borgercaféen". Nedlagt 1957 (B. 398. 1988-1143. Bevillinger 1913-1961 2/4 1957). Der kom aldrig restauration der mere.

Nr. 69. "Ning Herred".

En gammel gæstgivergård med hestestald og dertil hørende staldforpagter. 1899 A. Madsen. Å. St. 21/2 1914: "Gæstgivergaarden "Ning Herred", Frederiksgade 69, Asylvej 10 (gik åbenbart "helt igennem) er til Salg. A. Madsen".

Efterfølgerske blev Fru Haagensen, ^{der} drev gæstgiveriet ved bestyrer. Først N. Sørensen, derefter J. P. Danielsen (senere Hotel "Dania" nr. 80). Hendes ansøgning om Kl. 12-lukketid blev afslået. ABF 1916/17 B. 31/8 1916

Å. St. 23/9 s. å.: "En Pige, ikke under 20 Aar, proper og dygtig til Rengøring, evt. Madlavning, kan faa Plads til l. Nov. God Løn. Hotel "Ning Herred", Frederiksgade 69". Ses ikke efter 1922. Ingen billeder.

Nr. 70, Café "Aarhus", senere Café "Heimdal". Ikke at forveksle med Jægergaardsvej 59.

Å. St. 18/6 1916: "Serveringsjomfru, livlig og dannet, antages straks. Café "Aarhus", Frederiksgade 70". Herefter ses ingen oplysninger, før Caféen få år senere hedder "Heimdal". I øvrigt en lille ret uanselig ^(egen erindrings)restaurations. De i vejviseren opførte restauratører var formentlig kun bestyrere, uden at bevillingshaverens navn kan oplyses. 1920 L. P. Christensen, 1921 E. Nielsen, 1931 fru Jensine Cecilie Sofie Nielsen. Hun blev idømt en bøde for nattesæde samt en advarsel fra Bevillingsnævnet (B. 398. 1988-1144. 27/3 1931). 1935 A. Olsen, 1936 A. C. Jensen (B. 398. 1988-1144, Aarhus Byraads Møder 1936), 1937 Holger Hansen, tidl. "Rømerhus", dernæst S. Nielsen og Oscar Nielsen. Å. St. 20/8 1940.

Annoncerne er de sædvanlige banale efter kvindelig medhjælp. Først hen mod slutningen af vor periode kommer der lidt "krydderi" på dem. Å. St. 20/8 1940: "Servitrice, helst perfekt i Tysk, antages. Café "Heimdal", Frederiksgade". 15/1 1941 sst.: "Servitrice, maa helst kunne Tysk, antages straks. Café "Heimdal", Frederiksgade". Stedet var åbenbart særligt besøgt af tyske besættelsessoldater, hvorfor kan der ikke gås ind på her. Det erindres, at en lignende annonce foreligger fra Café "Skovlyst", Skovvej, jfr. ovf.

Restaurationsen blev ophævet omkring 1960. Der er ingen billeder.

I den sidste ende af Frederiksgade bliver situationen meget uoverskuelig, og fejltagelser er ikke udelukkede. Denne uklarhed skyldes bl. a., at annoncerne hyppigt ikke sondrer mellem "blankt" nummer og A-nummer i 76 og 78.

Nr. 74, konditori, senere afholdsrestaurant "Alhambra", senere "Up Town".
1929 Axel Markussen (B. 398, 1988-1144, 27/4 1929); 1930 Harald Sørensen (Sst. 7/1 1930); 1931 Karl Ludvig Kjær Kristensen (Sst. 9/6 1931). 1934 M. Jensen afholdsrestaurant "Alhambra" (Ikke at forveksle med værtshuset meget før i Mejlgade 47), 1937 H. M. Nielsen, "Up Town"; 1941 R. Wilhelm-⁽¹⁹⁴⁹⁾sen. Dette stednavn fortsatte mange år efter. I dag en fransk spiserestaurant "Le Canard". Ingen billeder.

Nr. 75-77, Café (Hotel) "Hafnia".

Meget få annoncer, ses ikke i fagreg. før 1915. Bestyrer Severin Svendsen (1873-1933). Bevillingshaver Rasmus Peter Jacobsen, tidl. Skolegade 17,

senere Rosensgade 28. Hans enke, Laura, fortsatte bevillingen i nogle år. Annoncerne er de sædvanlige kedelige. Efter Svendsens død fortsatte enken som bestyrer indtil sin død dec. 1935, hvorefter T. Strøm Andersen overtog. Efter ham ansatte Enkefru Jacobsen fru Elisabeth Lauridsen som bestyrerinde (B. 398. 1988-1143, 27/6 1936). Herefter fulgte A. E. Skaarup og J. L. Moesgaard (Th. Adamsen II, 1938, s. 384), sidstnævnte perioden ud. Hotel-driften er forlængst ophørt, mens caféen stadig består gennem mange omskiftelser.

Der findes et billede hos H. R. III, 1923, s. 122.

Nr. 76, navn uoplyst, meget senere "Sct. Jørgens Vinstue".

1899 L. Winther(Eriksen). Å. St. 20/9 1917: "25 Aars Forretningsjubileum fejres i Dag af Restauratør L. Winther, Frederiksgade 76". If. H. R. III, 1923, s. 121, havde han selv grundlagt værtshuset. Sst. s. 124 ses et billede af det lille uanselige hus, der forlængst er ombygget. W. ses ikke længere end til 1929. Så fulgte P. Paulsen og 1932 H. V. Bresemann, tidl. Frederiksgade 15, jfr. *Øvf.* Forinden synes der at have været en alkoholfri restaurant "Frederikshal" v/ frk. Ellen Asmussen, Dem. 29/10 1924 og Å. St. 8/1 1927. Usikkert. Muligvis forveksling med nr. 76 A, se ndf.

Bresemann søgte forgæves spiritusbevilling if. Å. BF A, 10/11 1932.

Først 1941 blev der indrettet en rigtig restauration ved navn "Sct. Jørgens Vinstue" af restauratrice Mathilde Marie Byg (Th. Adamsen II, s. 339), der tidligere havde drevet "Kannike-Vinstuen", jfr. ndf. Å. St. 10/2 s. å.: "Sct. Jørgens Vinstue". Aabner i Morgen Tirsdag. Ingen Drikkepenge. De vil nyde Roen og Hyggen. Frederiksgade 76". *Stor annonce Dem. 21/8 1943*

I dag er der "udenlandsk" (vistnok persisk) restaurant dér. Ingen billeder.

Nr. 76 A, Café "Tuborg", senere afholdsrestaurant "Frederikshal", senere "Grand Hotel" med "Valencia", senere Café "Hos Brandt", senere "Maritza".

1908/09 A. C. Johansen (senere Volden 18-20 jfr. ndf.)

Å. St. 19/5 1911: "En virkelig dygtig Pige, helst med lidt Kendskab til Servering, søges til Johansen, Café "Tuborg"". 1913/14 C. S. Carlsen. Sst. 6/4 1915: "Restorationen Frederiksgade 76 A er med Montering og Service til Afstaaelse straks. C. Carlsen". Sst. 2/1 1918: "Restaurationslokale med Lejlighed Frederiksgade 76 A er til Leje fra April Flyttedag." (Restauratrice M. Sørensen).

1923 restauratør J. Heesche, 1924 restauratrice Ellen Borg. Nu ser det ud til, at stedet er blevet til en afholdsrestaurant. Ellen Borg afgav sin bevilling til en proprietær Jacob Andersen if. B. 398. 1988-1144, 1928-31, 8/3 1928.

Men oplysningerne er usikre. Som sagt er det muligt, at det var her og ikke i nr. 76, "Frederikshal" lå. Ifølge en annonce i Demokraten 22/3 1927 skulle "Frederikshal" ligge i nr. 78 A! Først 1931 afklaredes situationen.

I en annonce i Aarhusposten 22/6 s. å. oplyses: "Højskolehotellet(?) Frederiksgade 76 A skifter ejer og omdøbes til "Grand Hotel"". Iflg. vejviser 1932 hed den første hotelejer A. Rasmussen.

Hvorfor navnet "Grand Hotel", og hvem stod bag? Var det med erindringer om det sagnomspundne "Grand Hotel", Ryesgade 9, med alle dets kunstneriske aktiviteter, og som måtte lukke definitivt i begyndelsen af 1920'erne, jfr. ndf. (B. J., 1966, s. 107-110) initiativtagerne satte det nye i gang midt i en dyb økonomisk krise med rekordsatser i arbejdsløshed? Eller var det en ren "tilfældighed"? De nærmere omstændigheder kendes desværre ikke (endnu).

Hotellet og den dertil knyttede restauration startede med "solistoptræden", hvilket lå i tiden. Jazzen var vist efterhånden blevet umoderne, jfr. ndf. Aarhusposten 8/6 1932: "'Grand Hotel': Solist Sonja Morgane", og sst. 20/6 s. å. : "'Grand Hotel': Optræden af Hilda og Claire Gérard". De pågældende personer er som så mange af samme slags - måske ufortjent - gået ind i forglemmelsens mørke. Aa. St. 17/7 1933: "Enhver Gæst faar gratis 2 store Carlsberg. Solistoptræden af den kendte Frk. Heddy Chaney".

For en så sprudlende aktivitet var det ikke unaturligt, at etablissementet fandt 11-lukketiden for snærende og søgte om 12-lukning, men ansøgningen blev afslået af kommunen (Aa. St. 25/8 s. å.). Desværre fulgte derefter en omgåelse i form af en "klub" ved navn "Succes". Den er nævnt i annoncerne i Aa. St. 17/7 og 24/7 1933.

A. Rasmussen blev (formentlig) efterfulgt af restauratør H. C. Bathum, der er kendt fra så mange andre steder. (Th. Adamsen II, 1938, s. 387). Allerede 1936 blev han afløst af C. R. Sørensen 1936-37.

I de sidste år af 1930'erne giver vejviseren ingen oplysning om "Grand Hotel", så der må gættes om dets skæbne med fare for at gætte forkert. Inden da vil blikket blive vendt mod en anden sammesteds liggende restauration.

Den befandt sig formentlig i hotelbygningen, uden at det retlige forhold umiddelbart kan gennemskues. Måske i en bagbygning. Den hed "Valencia". (B. J., 1966, omtaler kun "Valencia" efter flytningen til Østergade 31 og meget kortfattet s. 117).

Demokraten 29/7 1931: "Lørdag 1. August Kl. 20 aabner "Valencia", Frederiksgade 76 (A)". Aarhusposten 5/8 s. å.: "I disse Dage er der i Aarhus ~~er der~~ ~~aaabnet~~ aabnet et nyt Forlystelsesetablissement, "Valencia", der staar i Forbindelse med "Grand Hotel", Frederiksgade 76-78. Solist Loré Woger". Man bemærker den uklare stedsangivelse. Så kom en opregning af solister, som ikke skal nævnes her.

Af en eller anden indtil nu ukendt årsag må samarbejdet mellem "Valencia" og "Grand Hotel" have lidt skibbrud, for i 1935 brød "Valencia" ud og flyttede til Østergade 31, den tidligere "Størekasse", endnu tidligere "Maxim" og endnu tidligere endda "Koncerthal". Demokraten 11/8 s. å.: "Det nye "Valencia" aabner Østergade 31⁽³¹⁾ om en Maaned" og sst. 24/8 s. å.: "Storrestauranten "Valencia" aabner Torsdag den 20. September". Se senere under Østergade.

Der kan nu gisnes, om denne fraflytning ikke svækkede "Grand Hotels" popularitet. I hvert fald dukkede en annonce op i Aa. St. 2/12 1939.: "Restaurationsvant Pige antages straks. "Hos Brandt", Frederiksgade 76 (A)" (Parentesen antyder, at annoncens nummer formentlig er forkert). Intet om "Grand Hotel", Sst. 20/4 1940: "Fornyset Bevilling til Gunnar Brandt, "Hos Brandt"". G. Brandt havde kort tid forinden haft en restauration af samme navn på Aaboulevarden 7 (sen. 47). Og 20/10 s. å., sst.: "Spis, drik og vær glad". "Hos Brandt", Frederiksgade 76 (A). Dan Christoffersen (en kendt "hyggepianist" på den tid, hvor jazzen var en saga blot) spiller".

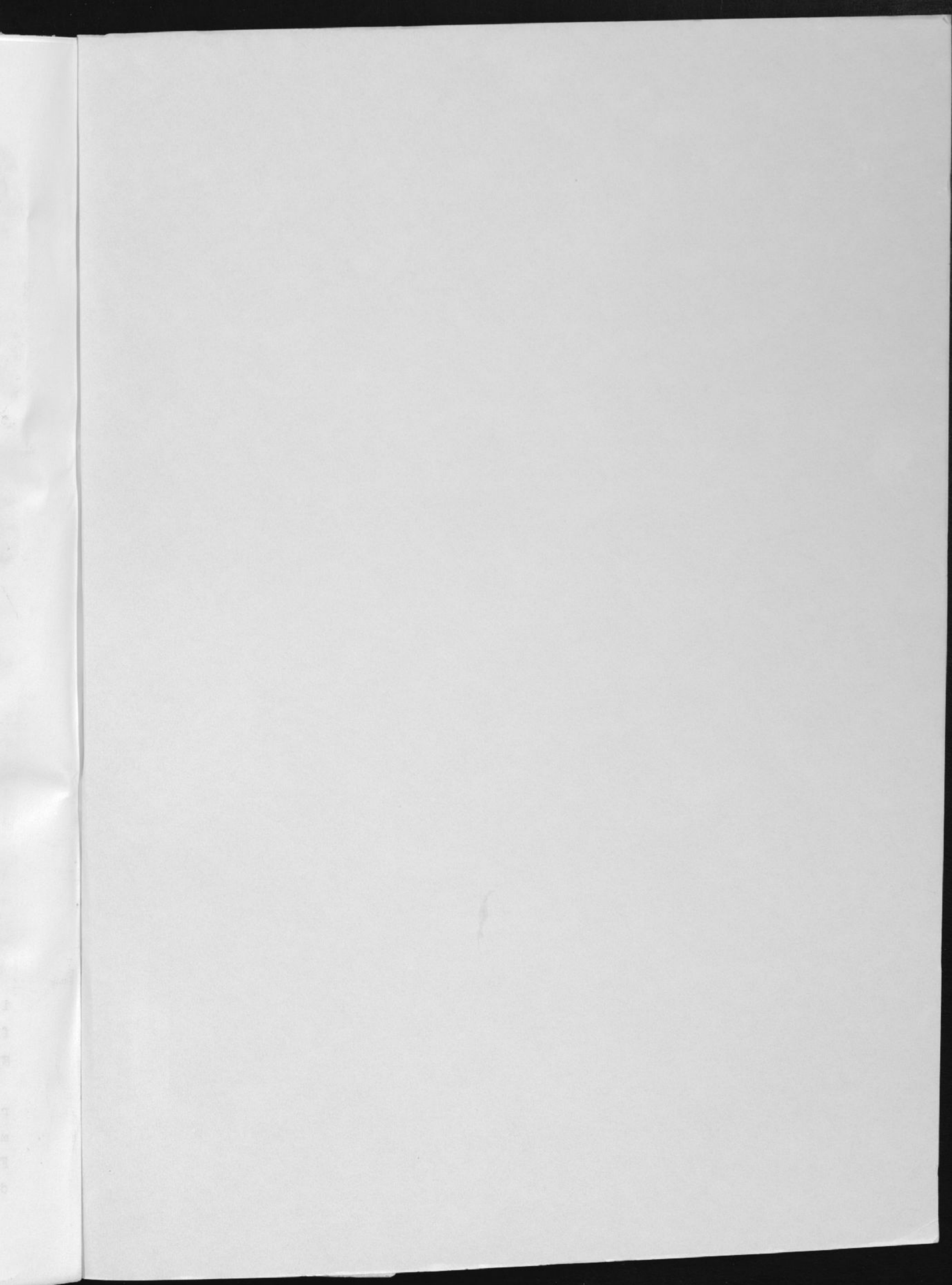
I vejviseren for 1940 er Restauration "Hos Brandt", Restauration og Selskabslokaler, Restauratør G. Brandt, markeret med adresse Frederiksgade 76 A. Endelig blev det rigtigt. Det må da være rimeligt at slutte, at "Hos Brandt" har overtaget "Grand Hotel" engang i 1939.

"Hos Brandt" blev heller ikke lang tid i nr. 76 A. I august 1941 rykkede et helt nyt, stort etablissement ind efter adskillige ombygninger og udvidelser. Dets navn var "Maritza", fordi det i første omgang var tænkt som en "ungarsk" restaurant. "Inspirationen" til det "ungarske" var måske den kendte københavnske kafé "Ungarsk Vinhus", men en forløber havde også eksisteret i Århus, Clemensbro 15, jfr. ndf.

Demokraten 11/8 s. å.: "Århus's nye Storrestaurant skal hedde "Maritza". Aa. St. 2/9 s. å.: "Et Pust fra Pusztan. "Maritza", Storrestaurant, Vinstue, Bar. Frederiksgade 76 (A)". På husgavlen blev malet et ungarsk-zigøjnerisk panorama.

Ophavsmanden, igangsættereren og restauratøren hed Gunnar I. Gravholt, der senere fik tilnavnet Århus's forlystelseskonge. Han hævdede i et interview i Århus Amtstidende 26/11 1960, at han åbnede allerede 15/4 1941. Navnet fremkom efter en konkurrence mellem 2.000 deltagere. Vinder blev fru Glente, g. m. politifuldmægtig Glente. (Å. St. 11/8 1941.)

"Maritza" blev en fantastisk succes, der helt satte alle de andre store restauranter i skygge. Dens videre skæbne kan ikke forfølges her. Etablissements levetid blev også enormt lang sammenlignet med de andres. Små 50 år! Først i februar 1991 måtte det give op overfor helt andre tider. Der kom diskotek i stedet for. Billede i lokalsamlingen. (Se Ib Gejl i Århus 1945-95),

sta sta stanær læs

64.909

Oldan, John W.

Træk af hotel-, pensionats-
og restaurationslivet i Århus

, Supplement, Bind 1

82 sider

3848575525

160216